

శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి

బొమ్మిడిపాటి వేంకటసుబ్బహ్మణ్యశర్మ

శ్రీ మే ధా ద ష్టి కా మూ ర్త యే శ మః

విజ్ఞప్తి

ఓంకార పంచరశుకీ ముపనిష దుద్వాన శ్లోకలహంసీమ్ |
అగమ విపినమయూరీ మార్యా మంత ర్విభావయే గాతీమ్
శ్రీవిద్యానిలయాయ త త్త్వవిదుషే సీమాతిగాం
శ్రీవిభాజ దపాంగతర్పిత సుధీశ్రేణీహృదే సన్నుదే |
ద్యావాభూతల సంప్రపూర్ణ విపులావ్యాజాత్మ సజ్జ్యోతిషే
దావాభాఘనుదే నమోభవతు మేధాదక్షిణామూ ర్తయే ||

వేదోవిధూమాధవ హేతుభూత

బ్రహ్మానుసంధాన నిరస్తబాధమ్

విద్యాసుధాప్లావిత సాధుయూధ

ముద్యత్సుబోధం గురునాథ మీడే ||

శ్రీకామకోటి వరపీఠమహేశ్వరీయ

వీక్షావ్రజ ప్రహతజాడ్య మహాంధకారః |

ప్రావోచ దంచితరసం శతకానిపంచ

స్తూత్యాత్మకాని య అరంసుకవిం త మీడే ||

గుణక్షీరాస్వాదనచణులగు విద్వదవతంస పరమహంసములారా |

శ్రీమూకమహాకవిప్రణీతమగు శ్రీకామాక్షీపంచ శత
స్తుతిగల బృహత్ స్తోత్రగత్నాకరాఖ్య గ్రంథమును బూని
యొకప్పుడు శ్రీకృష్ణాతీరమాదలిశ్రీ దేవీక్షేత్రభూతమగు మద్భంధు
గ్రామమున కేగి యటఁ బ్రాతఃకాలమానఁ గృష్ణ వేణిలో నవగా
హన మొనర్చి యాహ్నికముసల్పి మఱిలునపుడు శ్రీ దేవీపాద
శతకము నందలి తొలిపద్యమైన 'మహిమ్నఃపంథానం మదన

హక్కులు
గ్రంథకర్తవి

ప్రథమముద్రణము
500 ప్రతులు

1959

వెల
1-8-0

హిందీ ప్రెస్
గుంటూరు-2.

శ్రీ మే ధా దక్షిణామూర్తయే నమః

విజ్ఞప్తి

ఓంకార పంచరశుకీ ముపనిష దుద్వానకేళి కలహంసీమ్ ।
అగమ విపినమయూరీ మార్యా మంత ర్విభావయే గౌరీమ్ ॥
శ్రీవిద్యానిలయాయ తత్త్వవిదుషే సీమాతిగాంచత్త్వజ్ఞానా
శ్రీవిభాజ దపాంగతర్పిత సుధీ శ్రేణీహృదే సన్నుదే ।
ద్యానాభూతల సంప్రపూర్ణ విపులావ్యాజాత్మ సజ్జ్యోతిషే
దావాభాఘనుదే నమోభవతు మేధాదక్షిణామూర్తయే॥
వేదోవిధూమాధవ హేతుభూత
బ్రహ్మనుసంధాన నిరస్తబాధమ్
విద్యాసుధాప్లావిత సాధుయూధ
ముద్యత్సుబోధం గురునాథ మీడే॥
శ్రీకామకోటి వరపీఠమహేశ్వరీయ
వీక్షావ్రజ ప్రహతజాడ్య మహాంధకారః ।
ప్రావోచ దంచితరసం శతకానిపంచ
స్తుత్యాత్మకాని య అరంసుకవిం త మీడే॥
గుణక్షీరాస్వాదనచణులగు విద్వదపతంస పరమహంసములారా ।
శ్రీమూకమహాకవిప్రణీతమగు శ్రీకామాక్షీపంచ శత
స్తుతిగల బృహత్ స్తోత్రగిత్నాకరాఖ్య గ్రంథమును బూని
యొకప్పుడు శ్రీకృష్ణాతీరమందలిశ్రీ దేవీక్షేత్రభూతిమగుమద్భంధు
గ్రామమున కేగి యటఁ బ్రాతఃకాలమానఁ గృష్ణ వేణిలో నవగా
హన మొనర్చి యాహ్నికముసల్పి మఱిలునపుడు శ్రీ దేవీపాద
శతకము'నందలి తొలిపద్యమైన 'మహిమ్నఃపంథానం మదన

పరిపంధి ప్రిణయిని' యని యనుకొనుచుండఁగా, భగవత్వసు గ్రిహ మేమో 'కంతుద్విట్ప్రిణయాఢ్య నీమహిమ మార్గంబుం దగండెల్ప' అనుపద్యము నాల్గుపాదములు మనమునుండి దొర లినవి. 'శ్రీదేవీపాదనుతి' యఘాపనోదకముగదా ! నాభాగ్య మనుకొని యప్పుడాశతకము నాంధ్రమునఁ బద్యాత్మకముగా ననువదించి, యంతఁ గ్రమముగా 'స్తుతి, కటాక్ష, స్మితి, ఆర్యా' శతకములఁగూడ శ్రీజగన్నాథచేఁ బ్రేరేపఁబడి యథా శక్తి ననువదించితి.

మున్ను నాచేరచింపఁబడినగ్రింధములకెల్లశ్రీమోహిని పురము (మోహిణి) న వేంచేసియున్న గంగాపార్వతీసమేత సకలేశ్వరస్వామియే యధినేతయైయుండె. అమ్మహాదేవుడే 'నాకన్నభిన్నుఁడు కాని స్వకనామకమనువు నుపదేశించిన త్వద్గురుదేవు నీకృతికన్య కధినేతనొనర్చి ధన్యుడవగు' చుని ప్రేరేప శ్రీమత్కూర్మపురాణ ప్రథమభాగమును శ్రీస్వామి వారికి నివేదించుతఱి సమాగతులగు మద్గురుపాదులు, విమర్శ కాగ్రేసరులు, మద్యోగక్షేమ నిర్వహులు, నాయందవ్యాజ సోదరాదరముగల విద్వత్కవిశేఖరులగు బ్ర॥ వే॥ శ్రీ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రులవారితో నాసభలోస్వామివారి సన్నిధి సనియుంటిని. పిదప నారచించినపద్యములను మూల శ్లోకములను శ్రీవారికి వినిపించి సంస్థరింపించుకొంటిని. మున్ను

నారచించిన గ్రంథముల కమ్మహామహులే పీఠికలు వ్రాసి ముద్రాపణ భారముఁగూడ వహించుచుండిరి.

ఇప్పటికప్పుడు 'కథితలు వారే కానదీనికెవరు పరిచయమును వ్రాయుచురా' యని నేనాలోచింప, శ్రీమద్గురుభాగవతదత్తమహిమ, సూక్తినిధి ముఖానేకగ్రంథరచయితలు, నుభయభాషాప్రవీణ, కవిశేఖర, వేదాంతపారీణ, బిరుదాభిరాములు, గుంటూరుపురవాస్తవ్యులును, మద్గురుదేవులకత్యంతాప్తులునైనెగజెడి యన్వర్థాభిధేయులగు, బ్ర॥ వే॥ శ్రీ మిన్నికంటి గురునాథశర్మగారింతరమునఁ గనుపట్టిరి. ఆస్తికవరేణ్యులగు శ్రీవారు తామురచించిన 'సూక్తినిధి' గ్రంథము నాకడ కత్యాచరముతోనంపఁ బ్రశంసించుచు నాహ్లాదయమును వారికినివేదించితిని. విబుధవతంసులగు శ్రీవారు 'మీయీసుకృతికిమాత్రము వ్రాయభారమా ! తోచినట్లువ్రాసెద, మీపద్యములను సమూలములనుజేసి పంపు'డని యాదేశింపమాచిరంజీవిద్వారమున నాపద్యముల చిత్తప్రతి నంపితిని. 'ముద్రణకరువుగా వ్రాసియంపినచో నిచట నేనేప్రపులుసరిచూచిముద్రింపించెద' నని యనుగ్రహముతోఁ దెలియఁజేసి నాపంపిన యీకృతి సతికిఁ జక్కని "మున్నుడి" యన్నతిలకమును బెట్టి మద్గురుదేవులకందించి, శ్రీవారంపినద్రవ్యముతో నిమ్మయిఁబుస్తకరూపమునఁ గష్టనిష్ఠురములకోర్చి యచ్చుపత్రములు దిద్ది ప్రకటనలోఁ

దోడ్పడిరి. అట్టి కరుణాసనాథులగు శ్రీగురునాథుల హృదయ
ఫలకమున నిల్చి సర్వదా కృతజ్ఞుడనై భావించుకొనియెద.

ఉభయభాషలలో మృదుమధురమైన ననేకగ్రంథరాజ
ముల రచించి సర్వపండితలోకామోదమును బడయంజాలిన
శ్రీగురుదేవులు తాము రసవత్కవితా విచక్షణులయ్యు దేవీ
స్తోత్రరూపమగు నీఖండకావ్య సముచ్చయమును నేనర్పింపఁ
బోఁగా నంబాపక్షపాతముననో మూకకవినమాదరముననో
నాయందలియనుగ్రహముననో యన్యథాకరింపమిచే నేనెం
తయు ధన్యుడనై తిననియెంచి పూజించుకొను చున్నాడను.
ఇందలి గుణవిశేష మెల్ల మూలగ్రంథకారునిదిగను దొనఁగు
లేవేనున్న నాయవిగనుగుణగ్రాహులెంచి మన్నించెదరుగాత.

రావివారిపాలెము

22-6-59

}

ఇట్లు
గురుపాదో రేణువు

భమిడిపాటి వేంకటసుబ్బహ్మణ్యశర్మ

మున్నుడి

ఒకనాడు బ్రహ్మలోకే కేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు తన పుస్తకముచ్చి కవిమహానాకడకంసి యుపోద్ఘాతమువ్రాయవలసినదనిరి. ఈజగమెడలన బ్రాహ్మణునకుజందెమేల! నావలనఁగాదంటిని. అన్నను వివశయనుశాసించిరి. మిత్రాక్షోల్లంఘనమునకుఁజెచ్చి నాశేష్తనిమఱచియేనో మూఁడుముక్కలువ్రాయఁబొన్నమఱచెడిచితి.

ఇది కంచికామాక్షిని గుఱించిన స్తోత్ర గ్రంథము. కామాక్షిపంచశతి. ఇందలి శ్లోకసంఖ్య నామమునందే చేర్పఁబడినది. వేదాంత పంచదశ శుక సస్తతి సుభాషిత త్రికతి ఆర్యాసస్తశతి లక్ష్మీనహస్రము మున్నగు గ్రంథములునునిట్లే కలవుగదా. భర్తృప్రారి సుభాషితత్రిశతిని నీశిశ్మంగారవైరాగ్యములని మూఁడుగా విభజించి యొక్కొక్క విభాగమును నూలుశ్లోకములుండ రచించినట్లే మూకకవియుఁ దన గ్రంథమునుబాద, స్తుతి, కటాక్ష, మందస్మిత, అర్యాశతకములనియైదు విభాగములొనరించి ధైర్యదశతకములురచించెను. ఐదు శతకములుగలదిగాననే పంచశతియైనది. తెనుఁగుసంపదలె సంస్కృతమున శతకములకొక మరుటముండదు. ఆర్యయనఁగామాక్షియనుస్థమున్నను నాశితకభాగమునందన్ని శ్లోకములు నార్యలేకాన బానికా పేరిడఁబడినది. మందస్మితశతకమున నన్నియు శార్ఙ్గలన్నికీతిములు. కటాక్షశతకమున నసంతతికలు. పాదారవిందశతకమున శిఖరి పంచస్తవములు కలవు. స్తుతిశతకమున

మాత్రము మొదట 20 శార్దూలములు పిదప 20 హరిణీచ్ఛత్తములు పిదప 20 శిఖరిణులు పిదప 20 శార్దూలములు పిదప 20 శిఖరిణులు చివరమాలినికలదు. అన్నిశతకముల స్తుతియేకదా? యీవిభాగమేల? అన నొక్కొక్కశ్లోకమునఁ బ్రాధాన్యము దేవిపాదములకుంటచేఁ బాదశతకమని, కటాక్షములకుంటచేఁ గటాక్షశతకమని, స్మితమునకుంటచే స్మితశతకమని పేర్కొనిరి. ఆర్యా స్తుతిశతకములలోనట్లు దేవ్యవయవములకుఁగాక దేవికే ప్రాధాన్యముంటచే నచట శ్లోకములంబట్టి యార్యాశతకమనిరి. స్తుతిశతకమున వివిధచ్ఛత్తములుంటచే స్తుతిశతకమనిరి. ఔత్తరాహుల ప్రతులలోను దాక్షిణాత్యుల ప్రతులలోను శతకముల క్రమమునవ్యత్యాసముకలదు.

మూ క మ హా క వి

ఈపంచశతాబ్ది సంస్కృతమున మూకమహాకవిరచించెను. ఈకవినిగుఱించి శ్రీ యం. కృష్ణమాచార్యులుగారు M.A., M.L. Phd. M. R. A. S. గారు తామువ్రాసిన History of Classical Sanskrit Literature అనుగ్రంథమునఁ జర్చించిరి. ఈకవి క్రీస్తు 396 to 436 లో నుండెను. మూకకవిని మూకార్భకుఁడనియు నందురు. ఇతఁడు మూఁగవాఁడై పుట్టి జగద్గురువులైన న్నకంచికామకోటిపీఠాధిపులగు శ్రీ విద్యాశంకరులచే మంత్రోపదేశమునుబొంది కామాక్షీమంత్రమును జపించెను. ఆతల్లి యనుగ్రహమున మూఁగతనము పోయి మహాకవి యయ్యెను. ఇందనంభావ్యమేదియులేదు. 'తెరతీయఁగరాదా' అన్నత్యాగరాజు మాటను వేంకటేశ్వరస్వామి వినలేదా?

ఈవిషయము నీకవిపంచశతిలోమాటిమాటికిస్మరించెను.
 “మూకాత్మనామపిమహాకవితావదాన్యాన్” “త్వత్కరుణాయా
 సమృద్ధావాద్ధాటీ పరిహసితమాధీకవయతాం” “బుధేవా
 మూకేవా పరిపతతి తస్మిన్ క్షణమసౌకటాక్షః” “నరీనర్తుప్రథా
 నదనకమలేవాక్యలహరీ” “సరీసర్తుస్వైరం వచనలహరీ నిర్వరపురీ
 సరిద్వీచీనీచీ కరణపటురాస్యే మమ సదా” “మూకోఽపి ...
 స్మరతి యః ... ఏకో భవతి స జంతుః లోకోత్తర కీర్తి రేవ
 కానూక్షి” “మూకానామపికుర్వతీసురధునీనీకాశవాగ్నైభవం
 ఇట్లుమాటిమాటికినీకవిచెప్పచుంటచే నమృదయారసమితనిపైఁ
 బ్రవహించెననుట నమ్మదగినదికాకపోదు.

శ్రీ స్వామిశివానందులు తమ Lord Siva and His
 Worship అను గ్రంథమున ‘కంచీలోఁగామాక్షీ దేవ్యాలయ
 మునజపముచేసికొనుచు నొకమూల ముడుచుకొని కూర్చున్న
 మూఁగవానినాలుకపై నాతిల్లివచ్చి బీజాక్షరములవ్రాయఁగా
 నాతఁడేమూకమహాకవియై శ్రీకామకోటి పీఠస్వామియునయ్యె’
 నని వ్రాసిరని మామిత్రులు శ్రీముదిగాండ వీరిభద్రమూర్తి
 గారు తమ గ్రంథమున వ్రాసిరి.

ఈకవికంచీలోఁగామకోటి పీఠమున 20వ శంకరులుగానుండిరి.
 “మూకారోఽపి జగద్గురోః కరుణాయావిద్యా ఘనస్యాప్తవా
 గాచారోఽస్తిహి శంకరేంద్ర బిరుద స్సర్వజ్ఞ పీఠాధిపః”
 (గురుత్వమాలిక కేజి 53)

మూకకవిశిష్యులు రామిలుఁడు, సౌమిలుఁడు, మేంతుఁడు
 గలరు. రామిలుఁడు తన ‘మణిప్రభ’లో గురువగు మూక
 మహాకవిని స్మరించెను. ఆలంకారికులచేఁ గాళిదాసుకన్న మహా

కవియని ప్రశంసించబడిన మేంకుడు కాశ్మీరప్రభువగు మాతృ
గుప్తుని యాస్థానమున (430. క్రి.) నుండి 'రామచరిత' అను
100 సర్గలమహా కావ్యమును రచించెను. మఱియు నీ మేంకుడు
'హయగ్రీవవధ' రచించెను. అందు 'ఖ్యాత స్త్రీశంకరేంద్ర
ప్రచురతరకృపాలబ్ధ సాహిత్యవిద్యో' అని తనగురువగు మూక
మహాకవిని గామకోటిపీఠాధిపతియైన వెనుకగీర్తించెను. స్తుతి
శతకమున 'సుపుత్రాక్షపాద తైతవ ఝటితికామాక్షికుణా'
అని ముంటచే నితడు పుత్రులు కల్గినపిదప నేనన్నయిని పీఠాధి
పతి యయ్యెనని తలంతును. ఆర్యాశతకమందలి 59-60-90
మున్నగు శ్లోకములంబట్టి సమాధియోగముంగూడనీకవిసాధించె
నని తలంపవలె యున్నది. 'ఉత్తుంగ స్తన మండలీపరిచలన్మాణిక్య
హారచ్ఛటా' 'ఆనంగతంత్ర విధిదర్శిత కాశలానాం' మున్నగు
శ్లోకములనీకవిపరమపవిత్రమైన భక్తిభావమునఁ బఠంత్రుండై
రచించియుండెను. బిడ్డకుఁ దల్లికడఁజూపేమిటి? ఇట్లీకావ్యము
నడిచినది.

శతకముకావ్యమా? అవును. శతకములును గావ్యభేద
ములే. 'వాక్యంరసాత్మకం కావ్యమ్' అని విశ్వనాథుండన్నను
'రమణీయార్థప్రతిపాదకశబ్దః కావ్యమ్' అన్నపండితరాయల
యభిభాషణమునే మనము స్వీకరింతము. అమ్మ యనుగ్రహ
మున రమణీయార్థమును బ్రతిపాదింపఁగల శబ్దము సనాయాస
ముగా వాడినమహాప్రతిభావంతుఁడైతఁడు. 'ప్రజ్ఞానవనవోన్మేష
శాలినీ ప్రతిభామతా-తదను ప్రాణనాజ్ఞీవేద్వర్ణనానిపుణికవిః'
'అని భామహుఁడుపల్కెంగదా. క్రొత్తకొత్త పోకడలంబోవు
ప్రజ్ఞప్రతిభ యనంబడును. అదికల్గివర్ణన చేయువాఁడు మహాకవి.

మన కవికటాక్ష పాదస్మితాదులవర్ణించుచు నూఱునూఱుశ్లోక
 మూలరచించెగదా. ఒక్కొక్కశ్లోకమే యొక్కొక్క కావ్య
 మనిపించుకొను నన్నందప్పా? విశ్వనాథుడు 'ఖండకావ్యం
 భవేత్కావ్యమైకదేశానుసారిచ' యథామేఘదూతబుటు
 సంహారాదయః. అనెంగాన నిది ఖండకావ్యములలోఁ జేరును.
 ఐనను వచ్చిన న్యూనతలేదు. వామనుడు మహాకావ్యము
 లతోఁఖండకావ్యముల జతచేసివానినిబద్ధకావ్యములనెంగదా.

వృత్త్యత్త్యభ్యాసముల వలనఁ బ్రతిభావంతులై కావ్య
 ములు వ్రాయవచ్చును. దేవతానుగ్రహమువలనం బ్రతిభా
 వంతులై కావ్యములు వ్రాయవచ్చును. రాజశేఖరుడు
 కావ్యమీమాంసలో 'ప్రతిభావృత్త్యత్త్యైః ప్రతిభాశ్రేయసీ
 క్షత్యానందః' అనెను. ప్రతిభావృత్త్యత్తులలో ప్రతిభయే శ్రేష్ఠ
 తరమని యానందవర్ధనుడనెను. ఏలన? 'అవృత్త్యత్తికృతో
 దోషః శక్త్యాసంవియతేకవేః. యస్త్వశక్తికృతస్తస్యఝగి
 త్యేవావభాసతే' ప్రతిభగల కవి తన ప్రతిభచే వృత్త్యత్తి
 లేనందువలనఁ గలిగినలోపమును గప్పివేసికొనును. ప్రతిభ
 లేనందువలనఁ గల్గినలోపమో వెంటనేకనఁబడును. కనుక -

శ్లో॥ రమ్యంజగుస్థితః ముదారమథాఽపీచిం:

ఉగ్రంప్రసాది; గహనంవికృతంచ; వస్తు

యద్వాప్యవస్తు; కవిభావకభావ్యమానం

తస్మాస్తియన్న రసభావముపైతిలోకే (చకరాపక)

చక్కనిది గానీ, చక్కనిదికాక పోనీ, గొప్పదిగానీ,
 కొద్దిదిగానీ, భయంకరమైనదిగానీ, ప్రసన్నమైనదిగానీ, గంభీర

మైనదిగానీ, వికారమైనదిగానీ, వస్తువుగానీ, అవస్తువుగానీ, కవివద్యునిచే భావ్యమానమై రసభావమును గల్గింపనిది లోకమున లేదు. అట్టిచో జగన్నాతనుగూర్చిన గ్రంథము జగన్నాత్రీసుగ్రహమువలన మహాకవి నోటరాఁగానానందమున నోలలాడించుటలో సందేహమేమి ?

ర స ము

అట్లైననిందు రసము గలదా ? ఉన్నచో నేరసము !

విభావానుభావసాత్త్విక వ్యభిచారులచే నానీయమాన మగుస్థాయి భావము రసమని యాలంకారికుల సిద్ధాంతము. దానింబట్టి శృంగారాది నవరసముల స్థాపించి మహానుభావుఁడు జగన్నాథపండితుఁడు పూర్వపక్ష మెత్తుకొని-

అథకథమేతవరసాః భగవదాలంబనస్య, రోమాంచాశ్రుపాతాదిభి రనుభావితస్య, హర్షాదిభిఃపరిపోషితస్య, భాగవతాది పురాణశ్రవణసమయేభగవద్భక్తే రనుభూయమానస్య దురపహ్నవత్వాత్. భగవదనురాగరూపాభక్తిశ్చాత్మస్థాయీ భావః.

అనఁగా నివియేరసములా ? భగవంతుఁడాలంబనవిభావముగా, గగుర్పాటు కన్నీరు మున్నగునవియునుభావములుగా, హర్షాదులు సంచారులుగా, భాగవతాది పురాణములను వినునపుడు భగవద్భక్తి యనుభవింపఁబడుచుండును. దాని నెవ్వరు త్రోసివేయలేరు. అట్టిచో భగవదనురాగ రూపమగు రతిస్థాయి గాఁగల భక్తిరసము రసముగాదా ? అని శంకింతురా ?

“ఉచ్యతే. భ-క్తేర్దేవాది విషయరతిత్వేన భావాంతర్గతతయా రసత్వానుపపత్తేః”.

వినుచు చెప్పుచున్నాను. భక్తి దేవాదివిషయకమగు రతికాన నది రసమనఁబడదు. భావమనఁబడును. ఏలన

“రతిరేవాది విషయా వ్యభిచారి తథాంజితః

భావ ప్రోక్తః” - ఇతిహి ప్రాచాం సిద్ధాంతాత్.

దేవతాది విషయకమగు రతియు, వ్యభిచారులును భావము లని చెప్పబడును. అని పూర్వులు సిద్ధాంతీకరించిరి. అని భక్తి రసమును భావకోటిలోనికిఁబండితరాయలు మెల్లఁగా నెట్టివేసెను. ఈగంగాభక్తుని తరువాత మధుసూదన సరస్వతీస్వాములవారు తన ‘భగవద్భక్తి రసాయనము’ అను గ్రంథమున భక్తిరస మును సాపించెను.

“శోకక్రోధభయాదీనాం - సాక్షాత్సుఖ విరోధినాం

రసత్వమభ్యుపగతం - తథానుభవమాత్మతః.”

సాక్షాత్సుఖవిరోధులైన శోకక్రోధభయదులకే యనుభవించు చున్నాముగదాయని రసత్వమంగీకరింపఁబడినది.

“ఇహానుభవ సిద్ధేఽపి - సహస్రగుణితో రసః

జడేనైవ తయా కస్మా - దకస్మా దపలవ్యతే”

ఇతరరసములకంటె వేయిరెట్లధికముగా భక్తిరసమనుభవింపఁ బడుచుండనోయి జడుఁడా! భక్తిని రసముగాద నెదవేమిటయ్యా?

“రతి రేవాదివిషయా - వ్యభిచారి తథాంజితః

భావప్రోక్తో, రసోనేతి. యదుక్తం రసకోవిదైః

దేవాంతరేషు జీవత్వాత్ - పరానందాప్రకాశనాత్

తద్యోజ్యం. పరమానందరూపే న పరమాత్మని”

రసకోవిదులు దేవాదివిషయకరతిని భావకోటిలోఁ జేర్చిరనె దరా? పోనిండు. ఇతర దేవతలు జీవులేకాన వారలయందలి

భక్తిపరమానందమును గల్గింపమిచేదానిని భావమున్నననుఁడు కాని పరమానందస్వరూపుఁడైన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యంధలి భక్తిని రసమని తీఱవలసినదే. ఆభక్తివలన బ్రహ్మానందము కలుగునయ్యా.

“పరిపూర్ణరసా త్సుదృఢసేభ్యో భగవద్రీతిః

భద్యోతేభ్య ఇవాదిత్య ప్రభేన బలవత్తరా”

శృంగారాది సీచరసములకంటె భగవద్రీతి పరిపూర్ణరసము గలది. మిఁగురువురువులకాంతికంటె సూర్యకాంతిమిన్నగాదా? అని మధుసూదన సరస్వతి భక్తిరసమును బ్రతిపాదించెను. కాన సీగ్రంథమున రసముగలదు. అది భక్తిరసము. మధుసూదన సరస్వతికి శ్రీకృష్ణుడు పరమాత్మయైనచో మనకవికిగామాత్మ పరదేవత. కాన దీనను బరమానందమబ్బును. పెద్దవాఁడగు భరతునివాక్యమునిలిపి గౌరవమిచ్చుటకో, లేక, యెవరికిచ్చు వచ్చినట్లువారు కొత్తరసములఁజేర్చుచు బోవుచున్నచో రసముల కవ్యవస్థతయేర్పడుననియో, లేక సాధారణీకృతియందు విష్ణుత్వము సశింపవలసియుండుననియో, భక్తిని రసమన లేదను కొందము. ఏమి? యంతమాత్రమున భక్తికిలోటుకలువా? రసములలో దీనినిజేర్చినంత మాత్రమున దీనికిలేని గౌరవము వచ్చునా? ఏల? మాటపట్టించునకై పెనఁగుటాట. చిత్తవృత్తి భగవదా కారాకారితమైన సంతకంటె గ్రావలసినదేమున్నది?

‘లోకములోననున్నకవులుక బుధులుంగని న్నాదుగ్రంథమం గీకృతి సేయ రేమొయని ఖిన్నుఁడఁగాఁబడియేమి? యన్యచింతాకులితంబుగాక పరమాత్మవిచారముతోడ రేబవ

శ్లేకతఃబొందు నాహృదయమింతకు మించిన మేలుగల్గునే?
(శ్రీమద్భగవద్భాగవతము.)

అని గురుభాగవత కవి వాఙ్మోనినాఁడు. కామాక్షిని గుఱించిన భావనలోఁజిత్తముతాదాత్మ్యమును బొందును. ఇంతకంటెఁగావలసినదేమున్నది? తాకిక విషయముల మఱచి యాతల్లి పాదాలను, జిఱునవ్వులను, గరుణాకటాక్షములను దుదకాదివ్యాకారమును భావనలో భావించుకొని నిలుపుకొని యానందించుట బ్రహ్మచర్యభూతికాదా? ఇంతకంటె దపస్సు కలదా? ఇంతకంటె సమాధికలదా? అందువలన భగవద్విభూతులెన్నియెన్ని యనుభవగోచరములగునో ఈ పరమ నాస్తికులకు భక్తిశూన్యులకు నేమి తెలియును? ఆనుహభాగ్యము భక్తకవులకేకాని తదితరులకు లేదు. లేదు. కాననే భక్తకవులు తాకిక విషయము నితి వృత్తముగాఁ గైకొనరు. అట్టివారిలో నొకఁడుమన

శ్రీభమిడిపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు

వీరు కృష్ణామండలములోని మోపిదేవి శివారు రావి వారిపాలెమున వసించురు. శాండిల్యసగోత్రికుఁడు. వెలనాటి వైదిక బ్రాహ్మణుఁడు. వీరితాతగారు పేరయయజ్ఞవేదవేదాంగములు పురాణ ధర్మశాస్త్రములు నధ్యయించినవారు. వారి పెద్దకొడుకు వేంకటాచలపతిశాస్త్రి. ధర్మశాస్త్రవేత్త. నిరతాగ్నిహోత్రి. వారి ధర్మపత్ని పిచ్చమాంబ. ఈపుణ్యదంపతుల నోములపంటయే మనవేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు. వీరు వికారివత్సర శ్రావణ కృష్ణపంచమి జనించిరి. తండ్రికడనే స్వాధ్యాయాధ్యయన మొనర్చి శ్రోతస్మార్త కర్మాధికారి

యయ్యె. అంతతో, దనివిససక బ్రాకుప్పా వేంకటేశ్వరశాస్త్రిల వారి చెంత నాటకాంత సాహిత్యము నభ్యసించెను. తర్క ప్రకరణములు కొముది వల్ల వేసెను. పూర్వసుకృత వశమునఁ బుట్టుకందొట్టి కవిత వెంటనుండ దానియందచందములదిద్దుచు బ్ర॥ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రిలవారు పెంచి పెద్దఁ జేసిరి. శర్మగారి కుమార గత్తుము వేంకటలక్ష్మీనరసింహ శాస్త్రి వీరునుజ్జడశకర్తాధికారియౌటయేగాక 'సహృదయము' మున్నగు కావ్యముల రచించి సత్కవులైరి. ఇట్టిది వీరి పవిత్ర మైన పంశము.

శర్మగారుతోలుత విద్యారణ్యస్వాములవారి శగకరవిజయమునాంధ్రీకరించిరి. దానినాంధ్రీదేశమందలి విద్యత్కవులు మహామహాలెందతో ప్రశంసించిరి. ఆవలఁ గూర్మమహాపురాణమునాంధ్రీకరించిరి. పిదపఁ బ్రసన్న రాఘవముఁ దెలిగించిరి. దీనినాంధ్రీ విశ్వవిద్యాలయమాదరించెను. అంత శంకరభగ వత్పాదుల దేవీస్తుతి పరములగుల్లోకముల 'దేవీస్తుతికదంబము' అనుపేర ననువాదమొనర్చిరి. ఇప్పడీ మూకమహాకవికృతముఁ గామాక్షి పంచశతిని బద్యములలో వ్రాసిరి. మామిట్రులు శ్రీ ముదిగొండ వీరభద్రమూర్తిగారును మిక్కిలిహృద్యముగాఁ బంచశతినాంధ్రీకరించిరి. మఱియు శ్రీమధునాపంతులసూరయ్య శాస్త్రిగారును 'దేవీసవతి' అనుపేర నచట నచటంగల శ్లోక ములఁదొంబదింటినిగొని తెలుఁగుచేసిరి. చేయనిండు. ఆతల్లి నెందఱుస్తుతించరాదు. ఎవరిభక్తివారిది. ఎవరి పాకమువారిది.

మనశర్మగారాంధ్రీకరణముననందె వేసినచేయి. వారు వ్రాసినగ్రంథములెల్ల నాంధ్రీకృతములేకాన నందలిలోఁతు

పాత్రులు వారికిఁ దెలిసినట్లుగులకుఁ దెలియవన్న సతిశయోక్తి కాదు. వాదప్రతివాదములు శాస్త్రీయప్రసంగములు పారిభాషికపదబాహుళ్యముగల శంకరవిజయము నేయలవోకగా నాంధ్రీకరించిన వీరికిఁ స్తుతిపరమగు పంచశతి యాంధ్రీకరణము పేలపిండిగాదా. ఇతివృత్తములుగల కావ్యముల నాంధ్రీకరించుటకు శ్రీనాథుఁడొరవడిపెట్టెంగాని యిట్టివానికిఁ బెట్టలేదు. అందువలన వీరేయాంధ్రీకరణమునఁ బెక్కుదారులు తొక్కిరి,

శ్లో॥ కామపరిపఛి కామిని కామేశ్వరి కామపీఠమధ్యగతే
కామధుఘాభవకమలే, కామకలేకామకోటి కామాక్షి.

దీనికెంత శ్రమపడవలయు ? యతిని గూర్చుకొన్నజాలునుగాక॥ కామవిరోధిప్రణయిని కామేశీ ! (ఆర్య49)

ఇట్లు వ్రాసిరి. మఱి యింతకంటె నీశ్లోకము నేమహాకవియు నెట్లు వ్రాయును ?

శ్లో॥ సమరవిజయకోటీ సాధకానందధాటీ - మృదుగుణ
పరిపేటీముఖ్యకాచంబవాటీ మునినుత పరిపాటీ మోహితా
జాండకోటీ-పరమశివ వధూటీ పాహిమాం కామకోటీ

దీనికిఁ దెనుఁగున యతిప్రాసల నంటించి కొన్నజాలుఁగాఁ [చూడుడు. స్తుతి 100 ప.]

శ్రీవీరభద్రమూర్తి గారు నించుమించుగా నీశ్లోకమునిట్లే తెనిగించిరి. ఎవరైన సట్లే చేయుదురు. అంత్యప్రాసాలంకారము ననాదరింతురా ?

కృష్ణకర్ణామృతమున :

“హే గోపాలక హే కృపాజలనిధే హేసింధుకన్యాపతే
హే కంసాంతక హే గజేంద్రకరుణాపారీణ సేమధవ

‘హేరామానుజ హేజగత్త్రయగురోహేపుండరీకాక్ష’
అనియున్న శ్లోకమును వెలగపూడి వెంగనామాత్యుఁ
డేమి చేసెను.

శా. ఓకారుణ్యసముద్ర యోకరటిరక్షోదీర్ణ యోమాధవా
యోకంసంతక యోరమాసహచరా యోవల్లవీకింకరా
యోకంజేక్షణ యోజగద్గురుమణీయోరాహిణీయానుజా.
అనియేగావ్రాసినది.

వీరెక్కడనైన నొక్కచోట సంబుద్ధిపదమునో విశే
షణ పదమునో నూలమును మించి యొక్కదానిని వాడు
దురు. అన్నిశ్లోకముల నెక్కువ తక్కువలేకుండఁ బద్యముల
నిమిడ్చిరి. ఇది యెన్నదగిన విషయము. మూకకవి యైనను
దనశ్లోకమునకు సరియగు తెనుఁగు పద్యము తానేవ్రాయుచోఁ
గొంత శ్లోకమైన మిగులును. కొంతపద్యమైన మిగులును.
ఎక్కువతక్కువలులేకుండ వ్రాయలేడు. మఱిమన కవి యెల్లు
వ్రాసెనో యాశ్చర్యముగానున్నది. మఱియు వీరుపద్యమును
వ్రాసికొనుచుఁబోవుటయేకాని ముందు వెనుకలఁజూచుకొనుచు
నాలోచించి పదములమార్పుకొనుచు వ్రాసినట్లు కన్పింపదు,
అట్లేమార్పుకొన్నచో‘కామేశితా.పవిత్రత్వంబు కామాక్షి
తా. “మదనార్జురస్ససీతక కుఁదెలియనా”
‘విలుఁబాశమునంకుశము’ లలింగరములఁదాల్చి ... సులలిత
మాకాంచిశంభు శుద్ధాంతమహా’ అన్నవిధమునఁ బద్యము
బుండునా? కొన్నియెడలమాత్రము వెనుకకుఁ దిరిగిచూచినట్లు
న్నది - ఆర్య 91పద్యముచూడుడు. మొదటవ్రాసినపద్యమున

సంత్యప్రాసమురాలేదని మఱొకపద్యము 91వ్రాసిరి. ఇట్లుకొన్ని యెడలనొకశ్లోకమునకు రెండుపద్యములు వ్రాయఁబడినవి. అట్టి వానికిఁ బద్యసంఖ్యనొక్కటియే యిచ్చిరి. ఇట్లు పద్యసంఖ్య నిచ్చుటవలనఁ గావలసినవారు పద్యములకు మూలశ్లోకముల సుభముగాఁ దెలిసికొనవచ్చును. అందుకనియే శతకారంభ పద్యమునకు సంఖ్యనొసఁగరైరి. సంస్కృతము నందలి కొన్ని పదములను యఁగంతములను గ్రీయలను దెలుఁగులోనికిఁ దే వీలులేదు. అవిశ్లోకముననలంకృతములై మెఱయుచుండును.

‘తాపింఛ స్తబకత్విషే తనుభృతాం దారిద్ర్యముద్రాద్విషే
...కంపాతీరము పేయషేకవయతాం జిహ్వకుటీంజగ్ముషే’
ఈయంత్యప్రాసము తెలుఁగులోనికిరాలేదుగాన మనకవిగారు
‘చీకటిపూగు త్తి చెలువంబునన్మించి మెయినూనువారి లేమి
నినొలంచి...’ స్తుతి. ౭ప. అని మఱొక యంత్యప్రాసమును
లంకించుకొని నిర్వహించిరి.

‘రాకాచంద్రసమాన కాంతిపదనా నాకాధిరాజస్తుతా...
మూకానామపికుర్వతీ సురధునీనీకాశవాగ్నైభవం’
ఇట్లాడుపై నపద బంధములతో రెండుదశములప్రాసములతో
నున్నవాని నాపాకముచెడకుండఁ దెనుఁగునకుం దెచ్చుట
మిక్కిలి కష్టము. అక్కడికిని

“పోతేన పాతకపయోధి భయాతురాణాం

పూతేన తేన నవకాంచన కుండలాంశు

వీతేనశీతలయ” ఈ మొదలైన శబ్దాలంకారములఁ

బోకుండఁబట్టిరి. చూడు. పాద. 101వ. కొన్నియెడల మూల
మునకు మెఱుఁగుపెట్టిరికూడ - చూడు. ఆర్య 42ప.

ఇంక నరాలంకారముల నిందుజ్జగంపఁ బడినదొక్కటియులేదు. “జాతాశీతలశైలతః... కాపి తటిసీకారుణ్యపాథోమయీ-ఇట్టి శ్లోకములందలి స్వారస్యముచేడకుండ సముచితముగా ననువదించిరి. వ్యాఖ్యానములేనిచో దురవగాహమగు తావుల వీరు మక్కికిమక్కివ్రాయక విస్పష్టముగా వ్రాసిరి. ‘జలధిద్విగుణితహుతవహ-దిశాదినేశ్వరకళాశ్వినేయదళైః’ దీనినిట్లే వ్రాసిన నెందఱు గ్రహింపఁగలరు? చూడు. ఆర్య 96వ. స్పష్టపఱచిరి. ఇట్లే యోగపరమైన శ్లోకముల సొంపుగా ననువదించిరి.

ఏల పెక్కులు? వీరిది తు-చ తప్పని యనువాదము. ఈ యైదుశతకములలో మందస్మిత శతకము గట్టిది. అనువాదకుని బట్టి చూచునది. అయినను మనకవిగారు తిన్నఁగనేగట్టెక్కిరి. కారణము కవిగారికి సంస్కృతమున సమధిక పాండిత్యముంటయే. కనుకనే వీరిశైలి సంస్కృత పద భూయిష్టమై యుండును. అందువలనఁ గొన్ని యెడల నన్వయకాఠిన్యము కన్పట్టుచున్నది. ఒక శ్లోకమున కొకపద్యము వ్రాయవలెనన్న దీక్షచే నిదితప్పనిసరి యగుచున్నది. ఇట్టి పవిత్ర గ్రంథమును శర్మగారుద్దండపండితమండల ప్రకాండులైన బ్రహ్మశ్రీ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రులవారి కంకితమిచ్చిరి.

అన్నగారూ! ఎందుకండీ మీకీ యాయజ్ఞాకులకన్య. ఇది సుగుణవతియైనను నిరంతర యతిగణపరివేష్టిత. మందస్మిత కటాక్షయైనను బదములు ధ్వనించుచుండును. ఆర్యాస్తతిపరాయణయైనను బ్రాసములఁ జూపుచుండును. ఈమె భావములకు మీరు మురిసితిరా? పంచవిషయి యని భ్రమపడితిరా?

ఈమె నలుగురి నోళ్లలో నానుంజుమీ. ఇల్లిలుందిరుగుంజుమీ.
 ఈమెను దేశముమీఁదఁ బడకుండ నాపఁగలరా ? అదుపులో
 నుంచుకోఁగలరా ? మీరెప్పుడో తెల్లవాఱకముందు నాలుగు
 గంటలకేలేచి జవముచేసికొనుచు జాము పొద్దెక్కిన పిదపఁ
 గాని యీవలకు రారైతిరి. ఈలోఁగావిశ్వమీటు పోయినను
 గన్నెత్తి చూడరు. పల్కురు. పోనీ తరువాతనైన గృహకార్య
 నిచుగ్గులగుదురా ? కారు. మడితోనే కూర్చుందురు. మైల
 పడరు. గడపఁ దాటరు. భాష్యమును జూచుకొనుటయో
 నానాశాస్త్రాది పాఠములు చెప్పటయో గ్రంథములు రచించు
 కొనుటయో. ఇంతలోమాధ్యాహ్నికకర్మములు. భోజనము తద
 నంతరమైన నింటిపని పట్టించుకొనరు. మడితోఁబద్మాసనము
 వేసికొని కూర్చుందురు. ఇఁకఁబ్రతిఫలమేమాత్రము నొల్లకయే
 సర్వసమదృష్టితో జాతకములు చూచుట, వ్రశ్నలు చెప్పట
 ముహూర్తములు పెట్టుట, లేఖలు వ్రాయుట, కైతలఁదప్పలు
 చూచుట, వ్యవహారములుచెప్పి చేయించుట, కాచుకొని
 యున్నవారి యక్కఱలు దీర్చి పంపుట. అబ్బా ! విసుగు విరా
 మమునులేకుండఁ బ్రొద్దుపుత్తురు. ఇంచుకసేపైన నడుము
 వాల్చరు. ఎంతప్రొద్దుపోయినఁ గొడుకులుతెచ్చి చూపు
 నాయవ్యయముల లెక్కలు సరిచూడ వలసినదే. వేలువచ్చిన
 మోదములేదు. వేలుమునిగిన ఖేదములేదు. ఇచ్చినఁ దీసి
 కొనుట. ఈకున్న నూరకుండుట. ఒంటిపూట మెతుకు. ఇట్టి
 జ్ఞానవైరాగ్య సంపన్నులకు మీకు నఱువదియవపడిలోఁ గన్య
 కావలసి వచ్చినదా ?

అన్నగారూ ! ఎన్నడైన నొక్క బంధుగునింటఁ జివ
 అకు వియ్యంకు నింటనైన “అమృతమస్తు” అన్నారా ?
 చెప్పఁడు. గత్యంతరములేక పరగ్రామ మేగినచో నున్నన్ని
 నాళ్లు ఫలాహారమేగాని యన్నపూర్ణ దర్శనము చేసితిరా ?
 అఱునూతైనఁ ద్రికాల సంధ్యావందనము జరుగవలసినదే.
 ఒక్కనారయైనఁ జతుర్థార్థ్య మిచ్చితిరా ? ఎంతయసిధారా
 వ్రతము! ఇట్టి మీకా యీకన్య చెప్పఁడు. అదిగాదు
 తమ్ముడా ! ఆకన్యకయే వలచి వచ్చినదనెదరా ? మంచిది.
 కానిండు. ఈకన్య సువర్ణాలంకృత. గుణవంతురాలు. జాతి రీతి
 నీతి కలది. శయ్యాసౌభాగ్యము-పాకనైపుణినందినది. మంచి
 వృత్తము కలది. విజ్ఞానవతి. కాన బహుశాస్త్రములలోఁ బండి
 తుండవనియు ననేక గ్రంథములు రచించినవాడవనియుఁ దినఁ
 బెట్టంగలవాడవనియు నైష్ఠికుండవనియుఁదలంచినదికాబోలు.
 సరే. శుభమస్తు. శీఘ్రమేవ కార్యసిద్ధిరస్తు.

అయ్యో ! శర్మగారూ ! కృతార్థుడవు కాకేమి ?

మ॥ తెనుఁగాకొట్టినపిండి సంస్కృతమొ స్వాధీనంబుచిన్నప్పడే
 ఘనశాస్త్రంబులొజన్మసిద్ధములు సత్తావ్యాధినిర్మించు పొ
 ల్పొ నినుంబుట్టకమున్నచేరె నిపుడల్లుండోలభిం చెన్నుధీ
 వనజాతోద్భవుడెంత ధన్యుడవు సుబ్రహ్మణ్యవిద్వన్మణి !

ఇతఁజక్కని స్వతంత్రకావ్య నిర్మాణమున భారతింగై
 సేయ మీరాయురారోగ్య భాగ్యముల ననుగ్రహించు గాక
 యని యీశ్వరుని బ్రార్థించు చున్నాడను.

గుంటూరు

20-7-1959

మిన్నికంటి గురునాథశర్మ

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయేనమః

కృతి స్వీకృతి

శ్రీమేధామయ దత్తమూర్తి సకలేద్విశ్వేశ నాగేశ్వర
శ్రీనారాయణ వేంకటేశ వరధ శ్రీరామ రంగాంకిత
స్వర్వేషాంహృదయాబ్జపీఠ నిలయస్తత్తన్మతి ప్రేరక
స్సంబ్రహ్మణ్యకృతి ప్రదానసమయేకుర్యాద్యశశ్శ్రేయసే 1
భారతిహోమకుండమున జ్వాలలనుండియె దండినే 'కవిం'
గారటితంబొనర్ప వినికాళికిదాసుఁడు 'వీఁడెవండె ? రం
డా ! రవళింపవే' మన నెయోనవు 'సీవగుదేన' యన్న నా
ధీగు నెమూకఁజేసిన నుతింబలికె న్మత పంచకంబుగా 2
తనకప్రాయమెయైహికంబయిన మాదాంపత్యపుష్పి పూ
ర్తిసమీపింపఁగ నున్నయి త్తటి సపత్నిందార్చుచుం'బార్వతిం'
గుసిలింపంగనఁజేయనోయన వితాకుంగొల్పనీ 'మూక' దె
చ్చి సమర్పింపఁగ దక్షిణేశతకుమార్చె న్దక్షిణాంకాంకునిన్ 3
ఆసనుజెందఁగ న్నె కవహాస్యమొనర్తుదు లోకులెల్లరున్
శాసనమావిరుద్ధమవుఁజానమఱొక్కత చిక్కనే కొనం
గాసరిచేరస వ్తతి యిఁక న్భయిసంగతికా కథోగతికా
దోసిలియొగ్గ నేమనిన దోసమవుంగద తోసిపుచ్చినన్ 4
శ్రీదపరిగ్రహంబులను జెప్పిరికన్నియభూమి విద్వయన్
గాదనకుండఁ గైకొనఁగఁ గావ్యకుమారిక యగ్రగణ్యగా
నాదటరా నయాచితమిదౌటను శుల్కముఁగోరకుంట మ
ర్యాదయెచూడఁ జల్కనగనంచుగొనంజేయిసాచితింగదా 5

కనినన్ను 'స్థరుదత్తసాధ' గతుని నన్యామణిందెచ్చి కూ
ర్చెనుశిష్యుం, డెటువార్థకంబునను గాసింబెట్టునో! పుట్టువీఁ
కనుదున్నాధ యనంగనై బిరుసుపాకం, బర్ధసాహస్రిఁ దా
నని దుర్గావదబంధ సంధియుత గర్వారంభ సంరంభగాఁ. 6

తాతకుదగ్గునేర్పుటకె తారసిలన్నను? నిన్నుఁగన్న ప
జ్ఞాతిశయిం డనన్యగుణగణ్యుఁ డుపాత్తసుసాహితీధనుం
డాతత 'కూర్మ' 'శాంకర' మహా 'లహరీ' సుగమ 'ప్రసన్న' వి
ఖ్యాతబుధేద్యవా క్పచియుండై వినయైక నిధానమౌఁగదా 7
ప్రాచీనతవాగ్రీమఁ భమిడిపాటికులీనుఁడు సుబ్బరాయఁడే
దించు చిటాంధ్రసీమలవధిన్నిను మెట్టఁగఁజేసి నెట్టనన్
గొంచరుదెంచె నియ్యెడ కకుంతిత సద్గతివౌచుఁ దండ్రియా
ర్జించిన కీర్తికి న్మౌఱుఁగుఁజేయఁ గడంగుమి సాధువర్తనన్ 8

ప్రాకటసత్య-విత్వ 'గురుభాగవత' ప్రసృతాచ్చకీర్తి, వి
ద్యాకుశలత్వ దేశికపద ప్రకటికృత పప్టిపూర్తి, క
న్నాకగు మిన్నికంటి గురునాథకవీంద్రునిహా క్తి తోడుగా
నాకరమందుఁజేరితి వనంత మహాసుకృత ప్రశస్తిగాన్ 9

అకలంకుండెవఁ డద్వయప్రథితి సర్వాంతర్గతుండౌనా యా
సకలేశుండె మదంతరంగ గతుండై సంతుష్టి నూఱార్లొ సం
గి, కృతార్థత్వము నీకునీపితకొసంగెంగాక, యే నెవ్వఁడన్?
సుకృతీ! యీవిలనిల్చునందనుక సంశోభిల్లవర్ధిల్ల నాన్, 10

బందరు.

నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి.

కృతికర్త

శ్రీ వే. బి. నాదెళ్ల

మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రిగారు

కృతికర్త

భమిడిపాటి

వేంకటసుబ్బహ్మణ్యశర్మ

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి స్తోత్రము

కృతి సమర్పణము

శ్రీ కాంచీపురి భద్రహర్మ్యమున సుస్మేరాస్యమొప్పన్మహా
లోకప్లావిత లోకయై శుభిశిర శ్లోక్య ప్రభావాభ్యయై
యేకామేశ్వరుతో సతంబెసఁగు సర్వేశాని భద్రాత్మిక
స్మికామాక్షి భజింతు సంతతము శ్వశ్చేయ స్సమభ్యర్థినై 1

ఆననమందు వక్షమున నర్థశరీరమునందు వాణి నం
భోనిధిసంభవ నిరిజఁ బూని జగంబుల కెప్పుడున్మహా
స్త్రీ నరయోగజంబగు సితిన్వలయించెడు వేదమూర్తుల
న్నే నజ విష్ణు శంకరుల నిర్జరవంద్యులఁ గొల్తు భక్తితోన్ 2

వాణికిఁ గలవాణికి సం

త్రాణన గుణమణికి నిందిరారమణికి శ

ర్వాణికి నభయదపాణికిఁ

బాణుల జోడించి భక్తిఁ బ్రణతులొనర్తున్

3

దండము లర్పించెద వే

దండాస్యన కంఠరాయ తతిహరునకు వి

తాకండార్చితునకుఁ గరుణా

మండితునకు భక్తి నే నుమాతనయునకున్

తెలుఁగున సంస్కృతమ్మున మతిప్రతిభ న్దగు సత్పురాణన
క్తల గణనీయుఁడౌచు వితతంబగు నైష్ఠికత జ్వలంగి ని
స్తులకృప నన్నదిద్దిన విశుద్ధచరిత్రు సుధీకు వేంకటా
చలపతిశాస్త్రి మజ్జనకు సాధ్వినీ చిచ్చమమాతఁ గొల్చెదన్
శ్రీకాంచీ నగరీశ్వరీ విమల నిస్సీమానుకం పాఠమృతా
సేకంబబ్బ హిమాగమూర్ధ విసుత చ్ఛిజాహ్నువీధారదౌ
శ్రీకి స్త్రీటుగ శ్లోకపంచశతి వాసింబల్కి శ్వశ్చేయముం
జేకొన్నట్టి మహాత్ము మూకసుకవి శ్రేణీంద్రుఁ గొండాడెదన్

అక్షరము ల్కొదల్కొని దయాంతరులై తగ నన్నదిద్ది భ
వ్యక్షమ కిక్కలైన గురువయ్యల నార్యుల సాధుశీలురన్
దక్షుల నెల్లవిద్యుల నతండు శిష్యులఁదేర్ప నేర్పుతో
నీక్షితిఁ గాల్గువిద్యరుల నెంతు నిరంతర మంతరంబునన్ 7

తనదానామమె తారకంబయిన మంత్రంబాట నిద్దాని భూ
ర్యనుకంపన్దగి నాకుఁగూర్చిన సుధీంద్రాగ్రణ్యు 'నాదెళ్ల! పం
శ్యుని దీవ్యధరితాచ్చగోత్రభవు దక్షు న్దక్షిణామూర్తి నా
త్మను నెంతు న్బురుషోత్తమాత్మజుని మేధాదక్షిణామూర్తినిన్ 8

శివు నారాయణుఁ బద్మసంభవు మునిశ్రేష్ఠు న్వసిష్ఠాఖ్యు శ
క్తివిదగ్రణ్యుఁ బరాశరు నిగమశక్తి న్వాస్త్రసు నాత్మజ్ఞశ్రీ
ర్ష విభూషు న్ముకు గౌడపాద యమినారస్వామి గోవిందయో
గివరు న్మంకరపూజ్యపాదముఖుల స్థిర్నింతు గుర్వగుప్రీతన్ 9

వాకొందు న్నువచోభిలాషినయి నే వాల్మీకిని న్వావ్యసు స
 ద్దీకు న్మూకునిఁ గాళిదాసు భవభూతి న్భారవి న్భాసవి
 భ్యాకు న్భాణు మయూరు దండి జయదేవాభిఖ్యు శ్రీహర్షు స
 ప్రాకప్రాభవ సంస్కృతోక్తిఁ గవిసందోహంబు సదృశ్యతోక్తి
 పలుకులఁ దేనెలొల్కుఁ బ్రతిభా విలస ద్వరభావయుక్తి మం
 జులమగుశయ్య గాంగర్పురి శుద్ధినిమించెడు ధార నోరిమిన్
 దెలుఁగున భారతాదుల వినిర్మితఁజేసి యశంబుఁగన్న భ
 వ్యులనుకవీంద్రుల నివృణ్ణధయాధనమర్చులఁగొల్తునెల్లరన్ 11

మిత్రుఁడు సత్ప్రభువర్ధనుఁ

డత్రాసుఁడు లోకబంధుఁ డగుభాస్కరు లో

కతిక భాసక భాసకు

నేత్రముల స్మృసి గూబ నెఱిఁ బాయదొకో ?

12

అని యిష్ట దేవతాప్రా

ర్థనమును గురువందనంబు రాజత్సవీ

డ్వినుతియుఁ గుకవినిరాసముఁ

బాసరిచి మూకకవిరచితము న్నుతిఁగంటెన్

13

మూకమహాకవిగ్రాథితమున్ రసయుక్త మలంకిత్రూఢ్య మా

ర్యాకమనీయపాద దరహాస కటాక్ష నుతి ప్రధాలన

చ్చోకశతంబు లైదుగల సూరిగణ స్తవనీయ కామితా

నీకదమున్ స్తవంబుఁ గని నే గృతినొటకుఁ దెల్పొనర్చితిన్ 14

శక్తియు శక్తిమంతుఁడను సద్గురువు స్వరమాత్మనా శ్రుతి
ప్రోక్తి 'యభిన్న మే' యనుచు నూఁదివచించుటఁజేసి యాదరో
ద్రిక్త గురూప దేశపు గరియతఁజేసియె బ్రహ్మవశాట య
స్మృతీనిబొందనాట గురుమూర్తిపదాబ్జమె తారకఁబగున్ 15

పరమర్షి ప్రకరాగ్నిఁడౌ హరితు సద్భవ్యాచ్చగోత్రంబున
స్థరణీదేవులు వైదికాహ్వాయముతో దైవారు వెల్పొందునాఁ
గ రస న్నాఖయొకండు పావనత గంగన్నించె "నాదెళ్ల"నా
ధరలోఁ దా నుపనామముంగనిన విద్వద్వంశ మందొప్పెడిన్ 16

సీతారామవరాగ్రహారమనఁగాఁ జెన్నొందు శ్రీకృష్ణవే
ణీతీరంబున వీడొకం డటబుధాసీకేడ్య సద్వర్తన
స్థీతు 'లాదేశ'వంశ్య భూసురులు వాసి స్ఫవ్యవిద్యాకులు
న్యోతిశ్శాస్త్రవిదగ్యులొప్పిరివదాన్యులన్తపస్వ్యగ్రణుల్ 17

నరసింహభట్టునా వఱలె నాకులమందు

ధాతమై వేదవిద్వాత్ గణ్యుఁ

డాతనిపుత్రిఁడై ఖ్యాతి నాఘనుఁబోలె;

నాగేశ్వరాభిధా నాగమజ్ఞుఁ

డాసుధీవరునకు వాసి వేంకటసంజ్ఞ

కుండు దైవజ్ఞవంద్యుండు తనయుఁ

డమ్మహోనిధికి విత్తమునం దెనయాచు

సుతుఁడు సుబ్రహ్మణ్య కృతిరహించె॥

సుగుణభనియును విద్యాధన గరిమఁదగు

సప్రతిగ్రహఁ జాతఁ డిడ్యప్రతిభునిఁ

గామయార్యుని సుకలాభిరాము నలఘు

సుమతిని వదాన్యుఁ బుత్త్రరత్నమును బడసి 1౯

అనువృత్తిందగు సాధ్వీగూడి యనిశంబామ్నాయ సంప్రోక్షణ

తిని వర్తించెడు నవ్వదాన్యునకు సద్ధిమంతులౌ మూగు రీ

శునకు న్మున్నిభవక్త్రీ షణ్ముఖ గణస్తోమేశులఱ్ఱాప్పు స

త్తనయుల్పన్నయు లుద్భవింపిరిప్రమోదంబందమాతాపితల్ 19

కృమ నారాయణశాస్త్రివర్యులునుసుబ్రహ్మణ్యులు న్నూరుపా

త్తముఁడ న్సార్థక నామధేయఁదగు విద్వద్వర్యుఁ డ్రశాంతహ్న

త్కమలాసాదిత సర్వదుఃఖహర మేధాదక్షిణామూర్తి పా

దమణిద్వంద్వఁడద్వంద్వదూరుఁడుఁ బశ స్తబ్రహ్మనిష్ఠాతుఁడు

ఆమహితుండు శైశవమునందె సుధీకులు మెచ్చ నగ్య్రసే

వా మహితాదరుండగును వాసిగడించెఁ గ్రమంబుగా సుమే

ధామణిభూషుఁడై కలల దార్ఢ్యము నఁచితవర్తనంబు స

త్యామలమంజులోక్తి విబుధాభివిధేయత దైవభక్తినిన్ 21

చిటునగవొప్పఁగా నమలశేముషి నాతఁ డశేషభాషల

న్సురుచిర పాండితీగరిమ శోభిలి తెల్లన సంస్కృతంబున

స్సరసకవిత్వము స్లలితశయ్యను గీర్లఁనాంఘ్రికంజ నూ

పుర కలకింకిణీధ్వనులఁ బోలి నుడు ల్నెగడ న్నవించెడున్ 22

పలుకన్యక్యమె పూరుజోత్తమ కవీట్పండిత్యపుంజేవ న
య్యలఘుం డాంధ్రమునం జతుర్విధములక హర్షంబు నెంతేసుధీ
కులువొంద స్మృదురీతిఁ గోశములఁ బెక్కుల్నాటికిన్మించమం
జలశయ్య స్విరచించి మించెఁ బ్రతిభాస్ఫూర్తి స్థరీస్థలిన్ 23

హిందీభాషను నాటకంబుల సమ్మగ్రైజ ద్రసంపాగతి
స్సందీప్య దృమకంబు లర్థవరభూషాభాజమానంబులౌ
చుం దీపింపఁగ ముప్పదింటికీ బయి న్నూరులుతుంపంగనా
నందఁబరిది రచించె నారవినిశానాథంబుగా నిల్వఁగన్ 24

కొండిన్యామలగోతులై కలలవిఖ్యాతి న్నడుంగాంచి వి
తాఁగండగ్రీయులు వైదికు ద్విజులు సత్యస్థేము లొప్పారి రు
ద్దండు'ల్లమ్మలమడ్కు'య నిలయహృద్యప్రఖ్యచేఁ గ్రాలు వా
రండప్రోద్భవవాహ గోపవరయుగ్యాంఘ్ర్యంబుజారాధకుల్ 25

వారలలో శ్రీలక్ష్మీ
నారాయణసూరి శ్రుతిగణజ్ఞఁ డెసఁగెఁ గో
డూరనునూరను రాజ్యర
మా రామామణి సుధీసమంచిత సతిగాన్ 26

ఆదంపతు లెంతయుస
మోదంబు నెడందనందఁ బుత్రిక సర్వే
ట్పదాంబుజపట్పద ల
క్ష్మీదయితం బోలి పొడమె సిరి కిరవౌచున్ 27

ముక్తికాంతాభిధాన సంయుక్తసర్వ
 సుగుణమాక్తిక నికర విశుద్ధబుద్ధి
 యంబికాపాద కమలార్చనంబు నెఱపు
 భవ్య సౌభాగ్యనిలయ సంప్రవ్యచరిత.
 ఆదర్శ భూతులై తగు

28

నాదంపతు లట్టిపట్టి నతులప్రేమ

స్నాదుచు దిద్దంగ నన్నే

ధాదీప్తియు మేనిచెన్నుఁ దనర న్నతికిన్

29

హరితనగోతుండై యెసఁగు నప్పరుజోత్తముఁ డన్నసత్కవి

శ్వేతునకు సాంబపాద జలజద్వయ సంతతసక్త సన్మనోం

బురుహునకు న్గలానికర పూర్ణునకు న్నకలానవద్య భా

సురగుణ ముక్తికాంత సుత శుద్ధమనస్కు నొసంగి రర్చిలిన్ 30

శివుసామేనిని గొన్నగారిని రమాసీమంతినిన్ స్వీయభ

ర్తృచరోరస్థులనిష్ఠ మాటలనె తృప్తి న్భర్తకున్సూర్పు చె

ల్ల విచిత్రక్రిమయై చరించు పలుకుంబోటి న్నతీత్యంబునం

దు వెసన్మించినముక్తికాంతసుమతిస్తోమాగ్న్య నెఱ్ఱెంచనా? 31

ఉత్తమయోగియైన పురుజోత్తమసత్కవి ముక్తికాంతదా

పొత్తున గేహిశీర్ష వరభూషణుండై నిజధర్మయుక్తి సం

పత్తునమించి యీవిఁదగి పట్టకదేనిఁ బరోపకారిత

స్వేత్తృతఁ దాల్చి కల్మినిఁ బవిత్రీతమించెమనీషులొంచగన్ 32

ఆమహానీయువర్తన మదద్భుత మాశ్రపు నశ్రమమ్ముగా

మోమున స్మేరమొప్ప లవముం గనకేక్రుధ బోధఁదేర్చి వి

ధ్వామణి నల్పుఁగొల్పు వితతమ్ముగుమోదము శాంతిదాంతి ని

ష్టామత యీసులేమిబుధసంగముసత్యముఁదత్స్వభావముల్ 33

తనకుం బేర్చి గురూ త్తముండిడిన మేధాదక్షిణామూర్తి పా
 వనమంత్రంబు జపించి సిద్ధిగని దీవ్యత్తత్వరూపానుసం
 ధి నివిష్టాంతరుడై యజస్రిమునుసందీపించు నాగేహివ
 ర్యున కాదై వమె పత్నియన్నుకురమందొప్పం దనూజన్ముడై 34
 అనఘుం డక్కవివర్యుఁ డాత్మసతియా నాముక్తికాంతాసతీ
 జనతా శేఖరదా సమీపమున భాస్వత్తేజుడౌ నాత్మనం
 దను నీక్షించి ముదంబుతోనిడియె 'మేధాదక్షిణామూర్తి'యం
 చును నన్వర్ధనమాఖ్య నూన్మతవచస్టుండౌచుఁదానర్మలిన్ 35
 క్రమత స్పృధిని శుక్ల పక్షమున నక్షత్రాధిపుండల్లు చొ
 క్కముతా సత్కలలగమించి పితృభక్తశ్రేష్ఠుడై శేముషీ
 సముపేతుండయి తల్లిదండ్రుల సువాత్సల్యంపుటిల్లారు ను
 త్తమత న్సంస్కృతినందియొప్పఁగడు మేధాదక్షిణామూర్తితాన్
 పసుమర్యాఖ్య సదన్వయ ప్రిభవయా పార్వత్యభిఖ్యాసము
 ల్ల సిత న్సాధ్యిత కిక్కయైన సుగుణాలంకార సౌభాగ్య భా
 గ్యస మేత న్బుజిసేవనాభిరత వాగ్దారీరమార్చానిశా
 భ్యసనన్బుత్తిఁగనందియెంతయును గేహ్యగ్రన్యూడైయొప్పఁదాన్
 పితృపాదు ల్కృప దిద్దఁగా నెనసెఁదాఁ బిన్నప్పడే పాండితీ
 భృతినిస్సంస్కృతమందునాంధ్రమునహిందీయందునాంగ్లంబునం
 జతుగత్వంబు వహించె భవ్యకవితా చార్వంగిని న్నద్రీసాం
 చిత కోశంబుల విజ్ఞతానన రచించెన్ స్ఫూర్తి దీపింపఁగన్ 36
 అకలంకత్వము సత్యసక్తత విధేయత్వంబు విద్వజ్జన
 ప్రకరంబందుఁ బరోపకారిత సుధీర్ఘత్వంబు స్వాచారపా
 లకశీలంబును ధర్మతత్పరత లౌల్యత్యాగము నిత్యతృ
 ప్తికన త్త్వంబు సదాశివాభిరతి యాధీమంతునందొప్పెడున్

సత్కర్మనిష్ఠ సశాంతంబుదీపించు

సత్పత్రదాన నిశ్చలత నలరు

పితృదేవగురుభక్తి యుతచిత్తుడై శాసాలు

సుకలానిచయ సముత్సృకత నటలు

నిరతంబు సత్కృత్య నియతిని రాణించు

సప్రతిగ్రహదీక్ష సనిశ మెసఁగు

నవిలంబకారియై యనలసత నిర్మించు

నాశ్రయం బిడు సముపాశ్రితులకు

విధుల నేమఱఁ డెపుడు నబుధులఁగూడఁ

డంచితాత్మావలోక సమంచితుండగు

ధన్య నాదెళ్ల పూరుషోత్తమకవీంద్ర

పుత్రచుణియైన దక్షిణామూర్తిబుధుఁడు

గురుఁడై తండ్రియై పూరుషోత్తమకవీ ట్కట్టరభూషుండు స

త్కరుణ ద్విద్వంగ వన్నె నెన్నఁగను మేధాదక్షిణామూర్తి శా

స్త్రిరసజ్జప్రవరత్వము న్సుమతి వైశిత్వంబు స్వాస్తిక్యపుం

గరిమంబు నివనుతింపఁగా వశమె చక్కన్ బాలి నాబోంట్లకున్

ఎనసెంబట్టము నాతఁడొంగ్లమునఁ దానెన్నం గలాశాలలో

గణితజ్ఞుండయిమించె జ్యోతిషమునంగొంచెం బటుత్వంబుఁ జెం

దె ననూనప్రతిభ న్నవిత్యమున సందీపించె సంపత్సమృ

ద్ధిని సత్పుత్రులఁ జొత్తులన్బడ సేధాత్రిన్బుణ్యగేహ్యగ్రుఁడై

పార్వత్యభిఖ్యా విభాసినియకా ధర్మ

పత్నియందున వంశరత్నములనఁ

దనరుసూనులను మేధాదక్షిణామూర్తి

విబుధుండు ముగుర నుర్వినిబడ సెను

కృష్ణాభిధాన రోచిష్టఁడౌ గుణిమణి

పూగుజోత్తమసంజ్ఞ మ్మీఱునుమతి

జిహ్వాతరమతి సుబ్రహ్మణ్యనాముఁడు

యమ్. యె; యల్. యల్. బి; విద్యాధికుండు

రాజ్యలక్ష్మణభిధ సరస్వతీసంజ్ఞక

సావిత్రి యనుపేర శారదాఖ్య

బుత్త్రికారత్నములను సద్భుద్ధిమతుల

స్వానురూపఁ రోపేత లై ననతుల

భానురాయరంగత్వభాగ్యవిభవ

భవ్యసంతతి సుభయులుఁ బరఁగుచుందు

43

శ్రీగురుదత్తసాధము విశిష్టము శిష్టులు మెచ్చ నిల్పి న

త్వాగముతోడ గోష్ఠినిఁ బ్రేతుప్తి నొనర్చుచు శారదారమా

భోగ మెసంగుచుఁ బ్రమునఁ బుత్తులఁబొత్తులఁగూడిపూర్ణము

ద్యోగముతో నెసంగుతబుధుండగుమధురువర్కుఁడెప్పుడున్ 44

రచియించె దివ్యోక్తిఁ బ్రార్థనశ్లోకాళి

నప్తకమాల సుతకృష్ణముగను

ఆత్రేయగురుని శ్రోత్రానందకరమతి

లలితవాక్కులనా విలాసియగుచు

వేమయోగీయంబు విమలోక్తి నుత్తమ

జీవయాత్రయు దత్తదేవుచరిత

పరమహంసప్రబోధ రసాంచితగ్రంథ

మలఘుదత్తపురాణ మనెఱుగోశ

తల్లజము దత్తభావ సుధారసంబు

నుత్తమ సుసీతిభాస్కరా భోక్త్రమకృతి

నాంధ్ర సుకవిప్రశంసయు హాలికనుతి

ముక్తికాంతామణీ శతకోక్తి మఱియు

45

దశమగ్రహ తారావళి

విశద యశోవిహృతి సకలవిద్వత్కృపుల

య్యుశనుం డీతండనగా

యశమలర రచించెదెల్లు నందీతఁడొగిన్

46

విదుషీమతల్లి సాధ్వీవతంసయునైన

రాజ్యలక్ష్మ్యంబభర్త్రిజ్య గాఁగ

స్థిరయశంబెనయ నీశ్వరతృప్తి కాలయం

బమరింపఁ దనయూరి కమరఁగొమరు

జామాతయును గవీశ్వరుడైన పూరుషో

త్తమబుధుఁ బేరేచి తననగలిడ

వానిఁ గాదనక కైఁబూని సత్కార్య సా

ధనకుఁగా దీక్షుఁగైకొని రయమున

నమ్మహితుఁ డెంతయుం బ్రమోదమ్ముతోడ

గ్రామవాసులదైన ప్రార్థనమునెనసి

శ్రమమనక దీవిసీమ నెసంగునట్టి

దైన 'కోచూ' రనెడునూర నలరిచె గుడి

47

సోమేశ్వరలింగంబును
 నామహితం డనూనభక్తి నంగనతోడ
 న్నామంబు లర్థులందఁగ
 నామిహార శశాంకతార మలరన్నిలిపెన్

48

సోమేశ్వరీయనుతి యనఁ
 గా మహి రహియించుకృతినిఁ గావించి కవీ
 డ్ద్రామణి పురుషోత్తముఁడా
 సోముని సోమధరుఁగొలుచుచు న్నడునలరెన్

49

అనుదివసంబు నర్చనకునై తగువృత్తినిఁగూర్చి పర్వమం
 దనువగు సేవలన్బరుపు చబ్దమునందగు నుత్సవంబుఁ దా
 ననుఁగులతోఁ గుటుంబయుతుండై చని సల్పఁగఁజేసి పూర్ణతు
 ప్తి శానసఁ బూరుషోత్తమవిశేషవిదుండు మనీషులెన్నఁగన్

50

తనదుపితృపాదుఁబోలె మేధావిభాసి
 దక్షిణామూర్తి శాస్త్రి సద్భక్తితోడ
 భవ్యకల్యాణమహాము సంపదకొలంది
 సలిపె సలుపుచున్నాఁడు సలుపఁగలఁడు

51

అట్టిమేధావిపరుడైన యనఘమూర్తి
 పూత 'నాదెళ్ల' వంశసంభూతుడైన
 దక్షిణామూర్తి శాస్త్రి విద్వరుఁడు గురుఁడు
 ముత్కృతికి నేతయయ్యె మామక సుకృతిత

52

మామకములై న యోగ

జేమము లనిశంబుఁగోరు శ్రీమంతుఁడు మే

ధామహిత దక్షిణాంగుఁడు

మామక కృతినేతయగుట మద్భాగ్యమెకా

53

కృతిభర్తకుఁ గృతికర్తకు

షీతిఁ జదివిన వినినవారికిన్ శ్రీయస్సం

తతినిడు శ్రీకామాక్షి

స్తుతి వినిచెద గురునిదయ విశుద్ధినెనయఁగన్

54

కృతికన్యంగొను మోగురూత్తమ యసంక్షీర్ణాచ్చ వర్ణాధ్య నం

చితసద్వృత్త మహేశ్వరీపద సమాశ్లిష్టాంతర న్నాధ్వలం

కృతిరమ్య స్సువిసీతఁ బూత శుభదాత్రి న్భవ్యసౌభాగ్యభా

సిత బ్రహ్మత్మక సత్కృపాంతరవిభాసీ వాసినింగాంచఁగన్ 55

షష్ఠ్యం త ము లు

శ్రీమత్పురుషోత్తమకవి

సోమతనూజాతునకు విశుద్ధతరమన

స్తామరసాంతఃపూజిత

సోమాం ఘృష్ణాత్తునకు నయోపేతునకున్

56

త్రయ్యంతసారవేదికి

న్యాయ్యపథానుసృతిరతికి నవరసయుతన

చ్చయ్యావిలసత్కవితా

స్థాయ్యమల వచఃప్రతుష్ట సత్కవి తతికిన్

57

విశ్వాసపాత్రునకు నవి
 నశ్వర చిద్రూప దక్షిణామూర్తి కృపా
 త్తత్వ శ్రేయసతితికి గ
 వీశ్వరునకుఁ బార్వతీ సతీశానునకున్

53

ధన్యునకు సుకవచయమూ
 ర్థన్యునకు పదాన్యునకు సదాశివపదప
 ద్మన్యస్తచిత్తునకు వే
 దన్యామూచరణునకు సుధాహృదయునకున్

59

అనుకంపానిధికిని బా
 వన తర'నాదెళ్ల'వంశ వారిధిపూర్ణేం
 దున కకలంక సుమేధా
 ధనునకు శ్రీదక్షిణాస్య తత్త్వజ్ఞునకున్

60

శ్రీదత్తాత్రేయ దయా
 సాదితరుచిగాష్టవిధవ సంతృప్తునకున్
 నాదెళ్ల వంశ్యునకు మే
 ధాదక్షిణామూర్తి కస్మదాచార్యునకున్

సమర్పితంబుగా మూకమహాకవికృతకామాక్షీ పంచశతీ నాం
 ధ్రంబున 'శ్రీకామాక్షీస్తుతి' నామంబున ననువదించు.

శ్రీ మేఘాదక్షిణామూర్తయేనమః

శ్రీ కా మా క్షీ స్తు తి

పా ద శ త క ము

శ్రీ మన్నాదేశ కుల దు

ద్ధామేయాంభోధి పృథు సుధాంశూ! వినుమా!

శ్రీ మేఘాదక్షిణామూ

ర్తీ ! మంజులకామకోటి దివ్యనుతి గురూ !

కంతుద్విప్రప్రణయాభ్య ! నీమహిమమార్గంబు స్వగ నైల్పంగా
నెంతోయత్న మొనర్చియున్నభువుతా నెవ్వండు ? శ్రీకాంచిన
త్యంతంబు నివహరింపఁగారిసికవౌ నమ్మా!యుమా! యైన మ
త్స్వంతీయంబువిపాకమే ననునిలుచు నాగించు నీప న్నుతిన్ 1

శ్రీకామాక్షీ ! భవత్పదాంశువులచే సింఘారవర్ణంబు స్వ
ర్లోకోద్భూత మహీజపల్లవకుచిన్ గోధించుగొం తెత్తి; య
ష్టే కల్యాణమహాశ్చయంబునకుఁదానే యొజ్జయకామున్నుబం
ధుకోరు స్తబకాళిగెల్పు; రహి నందు స్ఫుతతం బంతటన్.

అంచ వెలందు లందమగు యానమునేర్వఁగ నర్హుండు; ని
ష్కించన సంచయంబు బ్రతికింపఁగఁజెంగటి కల్పకంబు; గో
ధించెడునట్టి పెన్నిరుల నిక్కృతిఁజేసి రహింప దక్షుచూ
కాంచిపురీ శ్వరీచరణ కంఠము నీజన మందఁగోరెనున్. 3

మొక్కెనువేల్పుదొయ్యలుల నూకలసావబలందు సింధురం
బొక్కొయనగునై కవివయోజ చయోద్యుదినోపకోభయై
నిక్కపువిద్వేబోటి కొను విద్వపుఁగెంజిగి నై కమై యనీ
నృక్కయి కామనేత్రవగు దివ్యపదాంబుజనాంతి యొప్పెడున్ 4

ప్రణయంపుంగలహంబుచే వెఱపులోబట్టంగ నే నమ్మిఁడౌ
ఫణిరామ్భామజటాళిగేహియగునా పాశ్రేయభానుండు ధా
మణిసాంధ్యంబగు వన్నె వేనివగు బల్బోచిస్సుల న్బొందె? న
న్మణికామాక్షి పదాంబులందుల దిన్న న్నామనం బానుతన్.

తమయంతనొప్పడసూపు ప్రానుడుతె పౌధశ్రేష్ఠముల్లా; సురా
ఘమణిస్ఫూర్ణిత సత్కిరీటతతియే కమాచ్యపీఠగబుగాఁ
గమలాసాదికులెల్ల దాసులుగ నెక్కలంబు దీపించు నా
దిమ కామాక్షిపదంబులం దెపుడు నర్థి న్మనమనం బొప్పెతన్.

అరవిందంబులనైన వన్నెలకు దైన్యం బబ్బఁగాఁజేయుచున్
హరిదంతంబులరాగము న్నఖచరూం శ్వేధేందుచే గూర్చుచు
న్ధరలో సత్కవితత్తకైరివ కన త్త్వంపుం బనిం గొల్పుచు
న్వరకాంచీనగరిశ్వరీ చరణశోభా సంధ్యమించు స్పృహ.

స్మితముఖుడౌచు నాత్రిపురజేత వినమ్రుణ మోలఁదోడ శిం
జితముల కేమియోమధురీలతఁ బల్కెడుప్రోక్షితో నమ
న్వితయగునద్యయస్యయలు ప్రేమజమా కలహంకురంబుఁ బె
జతురత వీలఁజేయు గిరిజా పదకంజ యుగి స్ఫుజించెదన్. 8

తుమ్మెదలెన్నొ క్రమ్మ పురితుండగు భానునిదీప్తి నెఱ్ఱనై
చిమ్మనురందమొప్పవికసించెను తమ్మలతోడవేలుపుం
గొమ్మలయూగెను ముంగునులగూడి యలక్తిక లిప్తమై రగం
భమ్మల నొప్పొ సొరిదగు సాదయుగంబు వహించు బంధుతకల

సముదగ్గరింబురిజంబుగల్గి యరిజన్మస్వాంత నిష్ఠాతమా
ను; మహాత్మిమ నొప్పి పొందినగు నెందు న్నా విరిక్తాళికే
క్రమతి న్మందతి నూని మందులకు నెక్కలంబున నొప్పందగా
జమితాశ్చర్యరసంబుగొల్పెడినిగామాత్మ్యరమియుగ్మంబహా!

కామాక్షి ! ననుగన్నాల్లి ! ఆగము న్నాపాడగా నల్పులబె
న్నీనుంబూని తిలంబు కీదు పదచ నీయోధ్యవద్వంద్య మొ
ప్ప మందరియుగంబులంబుల యనూనాంసు బ్జడ ల్బట్ట శో
భా మాన్యాన్య సభాసభామి ధునీ సభంబుల న్మన్ని తాన్.

మంజీరవ్వలకు తిలంబుల కభిమానోక్తియ న్మల్లచు
న్మందభూతిమహస్విచే నుండినుంబుం బొంది వాఘ్నుమై
మంజుత్వంబునెక్కన్నెన పదపద్మవంస్పము న్నాతలక
రంజింప న్మరికయుచు నల్పులక బవిత్రత్వంబుగామాత్మ తాన్.

అమ్మా! శాంతి! నీదుక్కా తమో న్యామోహంబున్ను సాం
ద్యము స్థాగ్ధవమిచ్చు సుమకము సంలిన్వితగాదుగించి భ
ద్రమ్మస్థూరపుత్ర; దేనిలాత్మపగు నుద్యత్విందుశోభా ప్రినా
రమ్మ న్నూనుట జంద్రశ్రేణి శివయూర్ధ్వంబు శోనాంకమా13

చుముసంపూతులనల్పుగాత వెన నమ్మా! పాటలాభమ్మల
 గ్వ్యముతానీ యరకాలిరేవులు; శ ర్వాధ్యాం! కామాక్షీ! శ్రీ
 గ్వముచ న్నేనికణంబుబొందుటకు హన్వంబాప్స శ్రీశాదులూ
 క్క మెయి న్దేరుచు నేను నేననుచుబొం కంబూనుచుండున్దతిన్ 14

గోళులనిగ్గులెల్ల నెనగుం గన బెస్గురుపక్కిదండలై
 చాళిగ మ్మొక్కువేలుపుల భామల పెన్గచ మేఘసంఘమం
 దోలిఁ గనత్కదంబముల కుద్దిగనై ప్రిసరించు నీ పదా
 బ్దాల మరీచు లోశివునిధామిని ! తొల్కరికొమ్మెఱుంగుతా.

రాగంబునని పత్యహంబెనగు నా రాజేవమందెల్లు ద్వే
 పాగస్సున్వహియించెడు; నిబుధమూర్ధారోహము నృల్పి యెం
 తే గాటంబగు నీపదాబ్జమదియె ట్లెల్లప్పుడు నొక్కిక్కున
 తూగంబు న్గరుణించి ముక్తిరమ నింపున్ ? డెల్పుమిళాంకరీ.

కామాక్షీ ! వికసజ్జపాకుసుమ రక్తంబై పృథుష్ఠాన ప
 ద్మామోదావహమై జగజ్జడిమ మాన్ప స్తత్తమై సంతమ
 స్తోమిమున్నంబగు నీపదాంబురుహ బంధుసూక్తి మప్సృతువో
 భామి భృచ్చిరమెక్కి బొట్టగుచు నొప్పుగావుత న్వేగమే.

కై మోఘంబచరింతు రత్నకటకాగ్ర స్ఫూర్ణదండోపల
 స్తోమాభాభిని సాగుగోళుల పసంచుల్ నుర్వులై పాతీ తె
 త్పామాడ్కిన్వోవరింపగా నవిరతిం పౌర్వార్షి హేత్యూహము
 న్దాముపుల్పెడు కామదృ క్కుపదపద్మస్థాన సూక్తికిన్ . 18

శివ ! కామాక్షీ ! త్వచంఘ్రీదీధితులు నిస్సీమాంధ్యకూపంబులో
జవత న్భాశతనందుఁజొచ్చి దివసేశ త్వంబు నాహృత్సరో
జ వనంబందునఁ బొందు; భవ్యకవితాంచదీర్తుల న్వాహిసీ
నివహంబందు నభోఖ్యమాసముగసరిదీపించు నశాంతమున్ 19

తగుశుత్ర్యంతమున నిషక్తమయి నేత్రంబల్లు సద్వృత్తయు
క్తగణోపాస్యతి రమ్యమైనద్విజ సంతానంబుచే మోవిమై
నగు జుప్తంబయి చన్నదోయియటు ముక్తాశ్శాశ్రితంబొడలం
చఁగఁగామాక్షీ యెను క్తుతోత నతిరక్ష న్నల్పు నీయంఘ్రికిక

మ్రొక్కఁగవంగు నాబుధవిభుషియనౌ తనయంతిసూఁగు పె
జిక్కని వేణియన్చిలువచే శిబలంబును గోళ్లదైన పెన్
రుక్కను పాల సంప్రమనోజ్ఞ పయస్సున విదుమిచ్చవి
న్నెక్కొనఁజేయు శంభు గృహిణి పదవారిరుహద్వయ ప్రభల్.

తిజగత్తాప నివారణి! స్మృ విరోధిప్రేయసీ! దుర్భరో
ర్వృజినానూనవిరోధ తాపమునువారింపంగదక్షంబుఁ బ
ద్యజముఖ్యాధ్యమునౌ త్వదీయ పదపద్మద్వంద్వ సేవామృతం
బు జనితీ! క్షణమాత్రమేని యెపుడే బాదంగలానో? కడే.

కామించున్నతతంబు దేనిదగురాగం బందఁగా సాంధ్యమా
థామం; బైందవి దేనిగోళులరుచి న్దాఁ గోరెడున్దాంతి; యెం
దౌ మేల్కొద్దిన పాకము న్నిసలయం బందంగయత్నించు; నా
కామాక్షీ చరణస్పృశం బునుతు మేకాలంబుఁజేతంబునన్ . 23

‘నేనలనేవ’ మటంచు నిజ్జగమునెంతేని ప్లుతాగ్రింబటు
 ల్లా దీపించుమనంబు శాస్త్రములఁజక్క న్నొశలిం గన్నవి
 ద్యాదీవ్యద్యతిరాజిచే ఁడిచి మృగ్యంబైన నీపాద కం
 జోదారాచ్ఛమహత్త్వ మంబ తగుఁదా నొక్కఁడెవైనంతకున్.

కామాక్షీ ! మునిమానసంబు కడువేడ్కిన్యాస్త్రపీయూషధా
 రా మాన్యహృదమందుఁగుంకి పరిశుభ్రంబై ప్రహస్తామృతీ
 యామేయార్హరసాధ్యమై పెదకుఁ జిద్వాదోధిమధ్యస్థమై
 భూమి నైన్నగయా త్వదంఘ్రిమణి నెల్లనర్పము స్వీకితాన్.

పురుమోహంబునఁబుట్టు పెందమముచేఁ బూర్ణంబునాచి త్తమం
 దిరమందోజననీ ! పెలుంగులను నాదిత్యాయుతంబు ద్వి
 స్కరణంబందఁగఁ గ్రమ్ముచీకటులఁదుంగంజేయఁగానాథన
 చ్చరణంబన్మణిదీపముకత్తుటితాసాన్నిధ్యమునల్పుతన్.

నఖరచుచి న్బుధవ్రజమనం బటుకూడుచు హంసకోక్తుల
 న్ముఖరితమై సురాపగను బోలుచుఁ గెంపులసొంపుతో నహ
 ర్ముఖమటునల్పు నంబరశిరోజుని కామినిదైన నీమరు
 ట్సఖమగుపాదయుగ్మము వెనన్ స్ఫురియించుతమన్మనంబునన్.

సమ్మోహంబునడంచుఁ జల్లపఱచు న్నదృక్తుల నే్వ యద్వ
 శ్యమ్ముందాఁబ్రకటించుఁగన్నులకుఁగామాక్షీ ! భవత్పాదయు
 గ్మమైత్తున్ ; గరినామరౌఘమకుటాగ్రస్పర్శనో శీతభూ
 ధ్రమ్మందాతటపాళినంటుటనొ యుక్తవాగ్రతసంస్మృప్తి నో 28

పూతంబుల్లిరిహ ! స్వభావమృదులంబు ల్పీడనంబు ల్బాహు
 గూతినలృంగభీతిమైఁ జని ద్విజవ్యూహంబు సేవింప న
 ధ్వాతంబుల్బులదులప నాశముఁబనిచ్చునానుజుమ్మినన
 థాత్మత్వప్రతనిష్ఠ నిక్కముగ నశాంతింబుఁ గాక్షేశ్వరీ ! 29

పెండటికైహంగనయ వీర్యమునై జడతన్ద్రలంచి యె
 ఘ్నందాసంగంవకున్న విధుభూషణురాణి పదాబ్జ యగ్గము
 ర్బందగి నస్త్వచుండెడి నేలేలత హంసలకండనై జడా
 లిం దిరముండి దోషనుపవలీమగ్నైన సగోజయగ్గమున్.

కృమ్మెను పెండమమ్మల కచ్చ విచింద్రకలన్ద్రలంచుట
 స్పృహదమిమ్మగా విబుధ సంతతికిచ్చుట భూషయశాటంబు
 ద్దమ్మలదై చలచ్చి కపగూనముఁ గూర్చుట నీపదిద్వయ
 స్థమ్మ విభాసమిచ్చు ! ఎనుభ స్ప్రికిడించెడుఁ జాగ్రద్దాదశన్.

లలితనఖచ్చనీయధవశత్వముఁ జేసియుఁ గాలిదమ్మలం
 దలరెడుకెంజిగి స్త్రిజగదంబ ! మహేశ్వరి ! నీకుమొక్కవే
 ల్పుల ననబోండ్ల కేనలులొండగఁగల్పసుమాళియ న్గదం
 బ లసితసూనముల్పొనఁగు మాలలయందముచిందు నెంతయున్

ఎరనఖరాంశు దుగ్ధప్రస వాదిధి శుద్ధజలాంతరంబున
 న్వజలుచురేకతై పొదిలు వారిరుహంబు దరంబుఁజక్రము
 న్నెఱిగొనిమాత్స్యహాపమును న్కొని తానెనలేని మేల్రమ
 గ్గరమువహించిమించు శివకామినిచాపదమ స్త్రిధాముఁడున్ వి

గోళులనిగ్గులన్నియుల గుత్తుల నెత్తి పిఠింగక స్వకాం
శ్వాళినిఁగొంజిగుల్లఁదగు సంవముఁజిందఁగఁజేయుచున్నమ
స్తాలఘసత్ఫలంబులిపనై సదవావ్యమునై యెసఁగు నీ
కాలిని దేవభూరుహముగా హిమభూధరపుత్రి! యెంచెదన్ 34

సుమతుల చిత్తవేదిని విశుద్ధభవత్పదయజ్ఞ గొప్పజ్ఞా
నమనెడు వహిఁ బ్రజ్వరిల నౌపురఘల్లులల న్నవటక్రమ
ల్లమినొనరించుచున్నియతిఁదా జననీ! గిరిరాట్కుమారి! యో
ర్మి మెఱయవేల్పుఁగర్మలహరీ సుహవిస్సులఁ గ్రాలునందొగిన్.

వరమణి నూపురంబుల రివంబులచే మనువున్దపించి న
త్తైఱగులనచ్చమానబరిదీప్తిమయంబగు బూదినూది నే
ర్పరితనమొప్ప నాశ్రితులఁబట్టిన యా మమతాపిశాచి నీ
శ్వరతరుణీ! హరించెడు భవత్పదమాంత్రికుఁ డిజ్జగంబునన్.

వరమజ్ఞాన విధూదయంబగుఁడ బెన్పాచాంధకారంబు మ్రొం
ద రహి న్సైల్లను రాగమూని నఖంఠానప్రభాంచత్సితాం
బరమునైఁదగఁగప్పి నీపదయుగప్రఖ్యాతచార్వంగి వి
స్ఫురదస్మద్భదయంబుఁ దా నభిఛించుందల్లి! కామేశ్వరీ!

వేకువపట్టు సంపదరవింద వనాళికి సత్కవీట్టుకా
సికిని కెన్ననామని గణింపఁబ్రదోషము జ్ఞానమన్విధు
క్రికి భవత్పదస్మృతిగరియ లసన్మహిమంబు సర్వలో
కైకశరణ్య! కామనయనీ! హిమవన్నగరాట్కుమారికా. 38

తోమప్రోద్భవ మైత్రిగల్గి ద్యుతినందోహకరంబై ధృతి
 చ్ఛాయన్గుడి యశేషలోకముల కుచ్చంబైన యాభోగము
 న్దాయంజేయుచు మోక్షకాంక్షులకు వెంటన్నర్ల సంసాధకం
 బై యార్కిన్నదవింగమించు భవదీయంబంఘి కామేశ్వరీ ! 39

మొక్కికెడువారి చిక్కులనుబోనడఁప నైలి కాఁడు; గీర్తియ
 వ్జక్కుని యేటివాకకుఁబసండునొనర్పఁగ నీరదంబుఁ బెం
 పెక్కుభవాంశ కారమున నెన్నఁగ నొరతనాల దివ్యైయా
 చక్కుని నీదుకాల్గవ ప్రసాదముఁ గోరెడు నీతఁడమ్మరో !

పురహరురాణి ! మెల్లఁగవిమోహపయోనిధి నీఁది యొడ్డుఁజెం
 ద రయముగాఁ దలంచి సుకృతంబుగలారికె లభ్యమైన మో
 క్షరుచి సాధపున్వలభి గాటపునిచ్చెనఁ బోలె నీపదాం
 బురుహమున న్బురశ్చరణ పుంజముచే జనులందుకొందిలక.

మరుదాఘంబున కెట్లఁగొల్పనయి యేసూత్రంబుఁ జాంచల్యమె
 వ్వు రసస్థానక రక్తిమన్విడక మార్పున్సుంతయే నంద కు
 ధ్వరశోభన్దగు నీ పదాబ్జయగ మోదుగ్గా ! భవానీ ! గుణా
 కరమై యందెలమోత తర్జనమెకాఁగా లేజగుల్లన్నగున్.

ఓ మంగఁదగి యెల్లలోకములఁ గంజోల్లాస శిక్షాచణం
 బై మర్త్యేతరసమ్యమై విబుధగమ్యంబై కడున్ రమ్యమై
 యామోదంబును వేదరాజికిడు మోక్షవాసమై యొప్పు శ్రీ
 కామాక్షీ పదయుగ్ధామముజయోత్కర్షంబుతో నెప్పుడుకా 43

చోరంబుల్ జడతాతమస్సులకు; వాక్తోన్మాతిదూరంబులు
 ర్వీరక్షాకరముల్; మునిప్రకరహృద్వీధి విహారమ్ములు
 త్నేరంబుల్ నఖరంబుల నిగమసూక్తివ్రాతసారమ్ములా
 ర్యారక్తాంఘ్రులుదుర్భవఘ్నములునాయాంతర్యమందోష్పతః

గిరిరాజన్యకుమారి ! నీదు పదముక్తివ్రాతపుండెన్ను మీ
 టి రహించు స్రవణమిల్లువారల యనీగృక్వంకము న్యావకో
 ధ్ధరపంకమ్ము గలట్టిదైయడఁచు చెందు ద్దాదులతోటి భా
 సురమ య్యుద్ధలలేనిదై శుక్తిశిరస్తామానిశస్తవ్యమై 45

వనములలోన సిగ్గునఁ బ్రవాళమును స్వణకంగఁజేసి వ
 న్నెనెనఁగులేతయెండను గణింపక యల్పముఁగాఁ దలంచినూ
 తనయగు సంధ్యవంధ్యుఁగ సతమ్మునొసర్చిరిహించు నంబికాం
 ఘ్నినళినరక్తిమాలహరి శ్రేయముఁగూర్చుతమాకజస్రీముక్.

ఇందూత్తంసు మనోజ్ఞవౌజసని ! శ్రీ నెహ్లాప్సనీపాదమా
 నందంబున్దానగోళ్లదా జిగిని జ్యోత్స్నంగొల్పి హంసాళికి
 న్బొందంజేయుచు విచ్చుతమ్మివిరిసాంపుంగాంచి కామాక్షీ! తా
 నందీపించు శరత్సుకాలపు విలాసప్రౌఢి గావించుచున్.

సానంబు న్నఖరాంకురస్మిత విలాసవ్రాత భాగీరథీ
 పానీయంబునసల్పి యంతః బరిశుభ్రంబౌచు జ్ఞానామృతం
 బానందంబునఁగ్రోలి యందియలయందౌ రత్నదీపాళి సాం
 పా నీపాదసురత్నహర్యమున నమ్మా! నామనంబాడుతన్. 48

భవవారాశినినాక పెద్దడిమమస్వల్కానఁ గార్చిచ్చు మా
ధవ ముఖ్యామరి సక్కిరీటముల నుత్తంసంపుఁబూమ్మొగ్గ లో
క వితానశ్రమమార్ప వెన్నెల యనకశ్రౌతవా క్షంజరా
న విరాజచ్చుకి నీపదద్వయియపణ్ణా! యొప్పతన్నాయెదన్ 49

కామాక్షీ! జగదంబ! యందమగు నీకాల్పమ్మితామ్మొక్కు స
ద్ధీమత్పాళికఁ బారమాత్మ్యరూచి సర్థింజూపనా రిత్నజం
బా మేల్దర్పణత స్థమించు మృదులంబా నింద్రపత్నీ కచ
స్త్రమం బామణి దర్పణంబుఁడుడువ న్దూగాడు నెల్లప్పుడన్

నిరతంబు న్ముత్యపుంజ పంజరమున నిష్ఠాతమై భూరి నా
ఖర రోచిర్వజ్రమ న్నటాప్రకరము న్నవ్పట్టఁగాఁజేయుచు
న్ద్రురగా నాదుతమోమతంగజము నోళల్లి! ప్రచండంబు నీ
చరణస్ఫూర్తి పరాక్రమోల్లాసితపంచాగ్రంబు ఖండించుతన్

అల్లన నీదు మోల నమరాంగనలెల్లగు లాస్యమన్ రసం
బుల్లసిలంగ సల్పఁగని యోయుమ! గోళుల నిగ్గు స్నేరమై
చెల్లఁగ నందమౌరచనఁ జెన్నగునందెల యారవంబుల
న్లోలఁగఁదాఁజమత్కృతినిగూర్చెడుఁగాల్గవతావకంబహా.

కొందమ్మిందగడున్నఖాంశుచయ కర్పూరంబుచేఁ దెల్లనై
కందర్పారికిరీట సంస్థ శశిరేఖాశీతవా సిక్తమై
పెందీప్తిందగు పల్లవంబులను దీపించున్నదా పాంథదృ
గ్బృందాప్తదృతి నీయడుంగుఁగవ మైత్రిన్ముగ్ధుఁగామేశ్వరీ! 50

కలిమిన్మోక్కిండువారికెప్పుడగ నాకర్షింపఁగానౌజపం
బలఘుత్వంబునఁబుట్టు సంస్కృతినిఁబొయంజేయఁగానౌజపం
బలగుందూపులవానినోగ్చుఘనుమోహంబందఁగానౌజపం
బలకామాక్షీపదాబ్జనూపురరివంబశాంతమోమునృమున్

అనుకంపావతి ! కంపదాపరిసరంబం దగదమకాదేని పా
వన సన్నద్రులఁగోలి కన్నులను దీవ్యదీప్తిసర్పింతు రా
వనజాక్షౌంబుజయోని ముఖ్యులెపుడావంద్యత్వదీయాంఘ్రిస
ద్వనజన్యాసమునోభవాని!దయచిందన్నల్పుమీనాతలన్ 55

ఎఱఁగెడునట్టివేల్పులు పహించుకీటములందెసంగు పె
న్విరులఁ జరించుతేంట్లగమివిస్తృతమాపొగగఁగఁ గాంచికా
వరనగరీశ్వరీ చరణ వారిజరుక్మటల ప్రివాహ వి
స్ఫుర దనలంబు నాదుభవ పుంజఘనాటవినేర్చి మించుతన్

చందురుఁబోలెఁ దెల్లగ నెసంగెడుగోళులచేతఁ దమ్మిపూ
వుం దిరిపెంబునెత్తనుడువున్దగి సంశ్రిత సంస్కృతి వ్యధా
ళిం దలఁగించి మించెడు లలిన్భవదంఘ్రియుగంబు మృత్యుజి
త్సుందరి ! వాగ్విచక్షణతలొభిలఁజేయుతమాకు వైశమే 57

క్రీమహితంబులౌద్యుతులచే దెసలన్నిటినిన్ హతోత్తము
ర్హ్నముములై సతంబెసఁగుచొప్పురచించి జడత్వసంజ్ఞకం
బౌ మదహస్తినింపహరియై యహమార్పెడు నీదుపాద చిం
తామణియొమ్మడాని ! భవతాపము మామకమున్దొలంచుతన్

అమ్మా! శాంకరి! తాల్చు నీదయినపాదాజ్జంబు భాస్వత్త ఛా
మమ్మాదా నమృత ప్రశస్తి కరుణాత్మ్యంబౌ నమద్భక్త సా
మ్యమై సద్గురువౌ గవిత్యమెనయు స్మందత్వమందున్గతి
స్థుమ్మా కొల్చెడువారికీ త్రిజగమన్దు న్దాఁ దమః కేతువౌ. 59

తామరసోద్భవాదులను గాసులఁగాఁ గొని దుర్లభేష్ఠిత
స్తోమము దీనరాజికిడుచు న్పుర భూజము గేలి సేయునో
కామవిలోచనా! జని వికాస లయంబుల నిజ్జగాలకు
న్దా మొనయించునీయడుగుదమ్ముల దక్షతఁజెప్పనేరకా? 60

జననీ! యీజనుఁడీ జగాన భవభాస్వద్భాను జాలంబుచేఁ
దను సంతాపమునందియెందుఁ బరమార్థ జ్ఞానవార్షిండువై
నను దానందఁగలేక సంతమన పంథ న్బాంధుఁడైనీదు చ
ల్లని కాల్దమ్ములనీడకై వెదకుఁగళ్యాణీ! మృడానీ! వెనన్ 61

వన్నెవైన్నగుఁగోళ్ల కొంజిగులచేవ న్బొల్చు పెన్దాందిని
వైన్నావేల్పులవౌ కిరీటముల వాసింగ్రాలు సంఘట్టన
న్మిన్నాస్వాదుణిమాంశుకాస్తృతిని సామీచీన్యత న్నన్ననీ
పన్నాళీక యుగంబునందెపుడునంబా! యుందు సంచిత్సఖుల్.

వేలుపుతేని యాశను నవేలతనించు తమంబు సంతయు
స్త్రీలుచుఁదేజుచే దెసల చెంతలఁ బాటలితంబొసన్ను! శ్రీ
మూలధనంబు మంచుమల ముద్దులకూన! భవత్పదాబ్జమే
నోలిఁదలంతు దాని నెద నుద్యదనూరునియంతృకాంతిగ 63

కామాక్షీ! భవదంఘ్రియుగ్మమహిమోత్కర్షంబు సద్భాష్యతీ
కామంజస్ఫుటశయ్యపై నిలిపెడి న్నామక్రియేద్వ్యాప్తిగ
న్తోమైఘాలమెసంగ సల్పుసుమనోగుచ్ఛంబులందుండనా
సాముద్దేంట్లది నేర్పిసల్పు ధృతిమించ న్నొక్రిక్కు సద్భక్తునికా64

తొలుత వివేకమన్మథురతోయ ఝరీస్పృతిఁ జల్లఁజేసి యం
త లసితశాస్త్ర చింతనమనంబడు నాగటి కర్షణంబున
న్లలిఁ బదునైన సజ్జనమనంబను చేనున నీదుపాదమో
చలిమలవట్టి! నాటుఁ బురుసంవిదుపాహ్వయ సస్య బీజమున్

మాతా! శర్వసమేత! గోళుల రుచి స్మందార గుచ్ఛాకృతి
స్థితి న్బానుచు నెఱ్ఱవేళులను చాంపేయంపుఁ బూమొగ్గల
న్బాఁతి న్దాలించి మా కశోకసుమనః ప్రాకట్యము న్నిపదా
బ్జాతం బామనిదాతఱిన్బలె నజస్రంబు స్పృశాదించుతకా

అందపుటందెల స్మరకతాశ్మరుచు ల్పెను నాఁచుగాఁగ నొ
ప్పంది నఖాంశు సంచయముహంసల చాలుగఁగ్రాలనిందు భృ
త్సుందరి! యందెడిన్జయము శోణనదంబె జగంబులందు నీ
సుందర విస్ఫుటాంఘ్రి యుగశోభిత పాటలిమంపుఁ బేరిటన్

కామాక్షీ! నఖరేందుచంద్రికలఁ జక్కన్విచ్చుఁ; బంకొఘము
న్వే మాయించును; గంటకాపళికి భావింపంగఁ గాదెట్లు; నెం
తే మేలై స వికాసమూను; నపరాధీనంబు; కాట్టోయి నీ
దోమాతా! యిదిచిత్రపద్మయుగ మేమో తా ససామాన్యమా

మందపుటందమా సడల మత్తకరీంద్రులతో నెదుర్చు; నే
కందునులేని పద్మములఁగాదను మచ్చరమూని; కామముం
బొందఁగఁజేయు భూమిధరిపుత్రి! భవత్పదయుగ్మ మిట్టిస
య్యుం దగె శాంతతామునుల యూహములగ్గడు మైత్రినద్దిరా!

నగరాట్పుత్రి! భవాని! నీచరామాస్య పాశుశోణాభచే
నాగి సంధ్యారుచి ధిక్కరింపఁబడి యాయోజ స్ప్రివర్తింపలే
మి గతిన్దానక దానిఁ బోలి లలిభూమింగన్న యభోజరా
జితాభన్ముకుళింపఁజేయు నెపుడున్నిద్దంబు కామేశ్వరీ ! 70

నీపాదంబను సద్గురుండు మృడురాణి! రాజహంసాళి కెం
తే పాండిత్యము సందమానడకలం దేవార నేర్పంగనే
మో పాథోజము తత్పిఖంబునఁచే నుత్కంఠ నెంతేనిదా
నాపంకేరుహమందుఁ బొందుననినేనమ్మా ! తలంపున్మదిన్

ఫుట్టుకదొట్టియు న్నలినపున్మెయిగల్గిన తెంట్లతోడఁ జే
వట్టెడుఁబొందు; నింకద్విజపప్రతిభ న్ముకుళించెడిన్ రజం
బుట్టిపడంగనుండెడు; బయోజము లెప్పుడు నీపదాలకుం
గిట్టమియొప్పెడి; న్నదన కృంతనసుందరి! కామలోచనీ ! 72

కవితాశ్రీ రుచి మిశ్రణంబునను దక్షంబు ల్విపన్నావనం
బు వెన న్సల్పఁగఁజాలునట్టివి పయోభూపేశలంబు ల్సురా
గవిశిష్టంబులు; మానిరాడ్లుదయ మార్గస్వైరచారంబు లిం
పపు కామాక్షిపదంబులన్గొలుతు సంహస్సంహతుల్క్రిందఁగన్

వరమానంతటికింబరంబులును బాపన్నంబులున్ను క్రిమి
దిరముల్లోళులవన్నె వెన్నెలకు నుద్గింజెందనై క్రిందఁగెం
పు రహిన్గాంచి శుశ్రుతులునుతింప విబుధుల్మోక్షకంఠగనై నిజిత
స్ఫురదంభోజమదంబులౌ నుమపదంబు ల్కమ్ముఁగాపాడుతన్

మృదుతన్ రక్తిమచే బరస్పరముసాదృశ్యంబు సాజంబుగా
గదురు స్వల్లవయుష్మదంఘ్రిలకు నోకాత్యాయనీ! కాని తొం
టిదికోరు న్వన మన్యమోయవనము నిత్త్యంబుఁడైలోక్యమం
దిదియే భేదమురెంటఁ దోచెడి భవానీ! ప్రాజ్ఞచిత్తంబులన్ 75

వరనుణి నూపురధ్వచులవాగ్మి తనందియు సల్పునెట్లు ని
ర్జ్వరవరముఖ్యులౌ బుధుల సంయమితోక్తులఁగాఁగ నోమహే
శ్వరి! యరుణాబ్జకాంతి సహజగుణగనందియు, సల్పెనెట్లు నీ
చరణమహా! వినిర్మలత సజ్జన బుద్ధులకున్ రయంబునన్

చలదాశామయ వీచికానిచయ మోజన్లచి పెల్లూఁప నా
కులతన్బొందుటఁ గంటి మాటి కలఁతన్మూరేప్పితానక్త పాం
సుల దుష్టేంద్రియపాళిఁజిక్కి వెతకంచుగ్గానకేఁ గగ్గుమ
ష్టలధిద్దాటఁగనమ్మ! పాదమణి భాస్వత్పేతుపు స్థూపవే 77

పాపంబన్నెను వేసఁగి న్నిగుల నాప్రజ్ఞాఖ్య మేరెండ సం
తాపంబునని నామనశ్శిఖి యనూనం బార్చిని బొంద న
స్వాపస్ఫూర్తి భవత్పదాబ్జమహిమోత్సరంభమో శీత భూ
ధావత్యంబ! మదంబ! శ్రావణికమాసాటోపత ల్నల్పదే! 78

ఓపరమేళి! పావనులయున్నత మానసహర్ష్య సీమవై
 నీవదమ న్నదీప మది నిస్తులమై విలసిల్లి చీకటిం
 బాప నమేయ దుష్కృత సమాజమొగి న్మలభవ్రజంబుమై
 నేపుడొఱంగిమూఁగి నశియింపదె నీయనుకంపయున్నచో

గోళులవైన నిగ్గులనుకొంజిగి ముత్తెములీను శుక్తి పె
 న్బోలెపునావ నమ్ర బుధపుంజవిపజ్జలరాశిఁ దారకే
 జ్ఞొలికుటుంగిబిసీ! భవవనంబు ఘనంబును గాల్పదామునీం
 దాగోళుల జ్ఞాన వహ్నికి నవారణి నీచరణాబ్జ మంబికా! 80

సతతంబున్విబుధాళికంతకు నుపాస్యత్వంబునన్ద్రాలి సం
 స్తుతి గంధర్వసతీ విపంచికల యస్తోకధ్వనుల్నేయ జ్రుం
 భితము న్సంస్మృతి భూధరౌఘ భవమున్నేదించి కామాక్షి! నీ
 కుతుక శ్రీద పదాబ్జవాసపుడెసంగు న్దా వలదోహిమై 81

శ్రేయశ్శేవధియా వసంతము నమచ్చిత్తాళికెంతే ఘన
 చ్ఛాయాపూర్ణ మునయ్యుఁబెన్నుచియునై సర్వోరుతాపఘ్నమహా
 నోయంబా! నఖరేందుచంద్రికల నెంతోచల్లనై యుండి ప
 ద్మీయొల్లాసముఁ బెంచు నద్దిర భనద్దివ్యాంఘ్రి కామేశ్వరీ !
 సుకవీట్వాళి కనేకరీతి గుణవిస్ఫూర్ణ ద్విచిత్రోక్తి పుం
 జ కనద్వ్యాప్యతిఁ గొల్పువిద్యఁ గడుదక్షుంబౌట నబ్జంబుఁగ్రిం
 దకుఁబోఁబెట్టుటచే సనందనముఖాద్య ప్రాజ్ఞమహానంద్ర రా
 జకిమొకగ్రంథగుటన్ద్వదంఘ్రి పరమేష్ఠిత్వంబునంబా ! కనుక

కామాక్షీ గిరిపుత్రి ! యొప్పెసగునీ కార్దములన్ద్రాణుళో
భా మాన్యమల రేణుపూరిములచే భక్తాచ్చహృద్దర్పణం
బాహుప్తంబగు డబదు విశ్వమఖలం బచ్చచ్చవి స్పించితం
బౌ మావాక్పరిసేవితా ! శ్రుతిశిరో హర్మ్యానిశావాసినీ 84

కొంజగునంబ ! నీదునడుగుంగవ కెంతయభీతినూని వే
గంజ నెగానదానడికిఁ; గంజముదా నెట కేగ లేమిచే
మంజుల రేఖయాచుఁ బుమంబగు భక్తినిగాలిబట్టెనా
సంజతుఁ డేడకొంచనుట శత్రునికాలినిబట్టుటాప్పెడన్ 85

తొలివౌవిద్యలదానిజంబుఁగొని సద్గుర్వించితానుగ్రహం
తుల సంవీక్షణమన్ రవిప్రభను దోడ్తోడి నృమత్వోరుబం
ధ లలత్సంతమసంబడంగ సుజను ల్తారంబ యత్నింతుఁపెం
దొలిపున్నెంబులపంటనీదు పదపాధోజం బెదన్నిల్వఁగన్ 86

మృదురాణీ ! జడపాళికై నబొడము నృస్థక్తితోలోన నీ
యడుగుందోయిఁ దలంపన త్తఱినె మందాహార్యపుం ద్రిపుల
న్దడలిన్ రేఁగు ఘుమంబఘుమార్భటులధిక్కాఁరించుచచ్చంబులౌ
నుడులెం తే మధురంబులై పెదవితెన్నున్దొంచి స్వచ్ఛందతఁ 87

అనిశమునంబికా ! మణిమయంబగు హంసకమూని క్రిందుసే
యును భళి ! హేలనొనడక నొక్కెడగానినెనూ ! భవప్రియం
బు నెఱపుచుండి తా నెసలుపున్ భవసంహృతినార ! కామలో
చని ! భవదీయమాచరణ సారసమేమి కతాననో మహిన్ 88

సరసంబై మృదులంబునై యెసఁగు సంచారంబుచేరమ్యమై
 షరమానందమునందఁగా బుధులు నీ పాదద్వయాన ర్తకీ
 తకుణీరిత్నము నూపురాల్మోరియ నుద్యస్మస్మనోరంగమం
 దకుడౌ లాస్యముఁ జూపు రాగలహరీ వ్యాసంగయైశాంకరీ! 89

అలసంబౌగతియన్న నేయలయు నత్యంతం బజస్రింబుఁగో
 మలమైయుండుఁగదా ! సదాశివుని కొమ్మా ! నీపదద్వంద్వమే
 లలి దేవౌఘకిరీటఘట్టనము నెల్లన్దాలెనోర్వ న్మునీం
 ద్రిల సూచీనిచితాంతరంబుల నెటుల్ తుష్టిస్సతంబుండునో 90

శివునికపర్దము నిష్పయ జేతలచేతముల (న్యూకేవ్ర)జ
 ప్రివినుల సూక్తికూటముల రంజిలఁజేయుచుఁదోయజంపువ
 న్నె వెన హసించు నీపదము నిర్మలమియ్యది నామమత్వశ
 త్పువశత వేహరించుతఁబ్రతుష్టినిగూర్చుత సర్వమంగళా ! 91

సురతకుణీ శిరోజగత సూనచయంబులసంగతి న్మహే
 శ్వరి ! ప్రణమిల్లువారలకు వాంఛిత పుంజపుటివిచే నశో
 క రుచిరవృక్షసూనజనకంబు స్వసంగతిచేతనాట నీ
 చరణముముత్తైఱంగులయశంబెనసె స్ఫురభిప్రథ న్మహిన్ 92

పురుమోహంబనుదొంగదోచుకొనికొంపో నెంచునంచున్నిరం
 తరము న్నజ్జనహృస్మణి న్దనకె దత్తంబుద్దగన్బోచునీ
 చరణంబోపరమేళి ! రాగపువిశేషాన న్వేస న్బలవ
 స్ఫురణంబున్ హరియించు నేసరణిఁబె న్దోరున్బలెన్నాంకరీ ! 93

సతముద్భిహ్వకులొంగి పెన్చిషయ పుంజవ్యగ్ర శాల్యంశక
 పృతతి న్నైకుచు డస్సి నాహృదయకీరబమ్మ! కామాక్షీ వి
 స్త్రుతకారుణ్యనిధీ ! నిధీశహితసాధ్వీ ! దీనిఁజేపట్టి నీ
 వితతాంఘ్రిద్వయ పంజరాంతరమున న్నెట్టంగఁజే పెన్దయన్ 94
 కామాక్షీ ! స్మృతిలేశమాత్ర జడిమాఖండజ్వర పోడిమ
 న్వేమాయించెడు; వేదకుంజ కుహరావిష్టంబు గూఢంబు; సు
 స్థేమంబెల్లరకందరానిది భవ ద్దివ్యాంఘ్రిసిద్ధాపథం
 బోమాతా ! వెదకన్దిరంబుగృతపుణ్యల్కొందఁజే కాంతిలక్
 మొగసెడునూపురాలెసంగ ముద్దగుయానముగల్గి పుణ్య కృ
 గ్వరహృదయస్థితినని యవార్యతమంబు నఖద్యుతినొలం
 చి రమణుచే స్వశీర్ష మునఁ జేర్పంగనై కమలాంబు మృదు
 స్ఫురణముగల్గునీయకుఁగుజొక్కపుజంటకుఁదల్లి! మొక్కెదక
 పున్నమనాఁటి చందురునిబోలు మొగంబునఁ గ్రాలిమంచుకొం
 డ న్నెఱేదండ్రిగాఁగొని దిటంబుశమస్వముగల్గు వారి సం
 సన్నిధినోమనై యెసఁగు శర్వసతీ ! చిరభ్యష్టై సురా
 గోన్నతిగన్ననీపద పయోజయుగంబున నమ్మ! నా మనం
 బన్న మిళింద మెంతయుఁ బ్రహర్ష ముతో సతమున్ రమించుతక
 నెలపూదాల్పునకింపునింపెను భవానీ ! మందమా యానపు
 న్నలి నై రావణకామినినెలుచు బాలా ! గట్టురాపట్టి! పా
 జ్ఞులుయత్నింతురు చిత్తమత్తకరి సందోహంబు నీదైన ప
 న్నలినాలానయుగంబునందెపుడు దిన్నెన్లట్టఁగా నెంతయున్ 98

అసమంజాసనముం బొనర్చు గవితన్ హర్షందఁగాఁజేయు గొ
ప్పసిరిన్గొచ్చు నెడందకెంతయుఁ బరీపాకంబునుంబెంచుఁ దా
వెన సత్సంశయపాశబంధనతతి స్వీల్చున్ బ్రపన్నాళి కీ
రస నీకాల్గవ కర్థిమొక్కుపని కూర్పన్లేనిదే దంబికా ! 99

రసమకరందముబ్బ మధురంబులుతావులెల్ల నూక్తి సా
రసినిఁ గవిప్రజీయ నలర న్లవమాత్రమెతాఁకినల్పు నీ
యసమ పదార్కరోచు లమరాధిపునాశఁబలె స్మనీష నొ
ప్పెనఁగఁగ నెద్దియోదశకుఁబెట్టుఁగ దే జగ దేకమాతరో ! 100

మునుమీనధ్వజవైరి యోహిమన గేట్టుత్రీ ! యనన్యాంతరం
బున వేధంగులనల్పు సంస్తుతికి సమ్మోద ప్రసాదంబు సం
దిన నీపేర్కొఁ బురంబుగెల్చె జనయిత్రీ ! కానఁగాలంబురాఁ
గనె నాడెందమునకా స్ఫురించెడిని నీకాల్దోయి కాంచీశ్వరీ !

శ్రీకామాక్షి పదారవిందముల వాసిందెల్పు స్తోత్రంబు ను
శ్లోకంబున్దిజగత్ప్రహర్ష కము విజ్ఞుల్దీని ముప్పొద్దు నే
రాకర్ణింతు పరింతు వా రఖిల వంద్యత్వంబును న్నత్యవీ
క్షోకాగ్రణ్యతఁగాంతుసౌఖ్యములఁబొల్పున్దిత-తై క్యాప్తియన్
నిత్యా నిత్య వివేకా

ద్యత్యాజ్యోపకరణాధ్య ! యనిశార్చిత పా

ర్వత్యాశ్మేశ్వర పదకం.

జా! త్యాగగుణాన్వితా! యతాత్మ ! గురువరా !

వర మేధారమణీయ భవ్యకవితావామేక్షణాకీర్తిత నా
 దర సూరిస్తవనీయసూక్తి లహారీధారాభిషిక్తామలాం
 తర యోగ్యుత్తమపూరుషా సకలవిద్యాసార విద్వర్య వి
 స్ఫురదాదార్య! సదార్యసంగరత! సంపూతాంతరంగాంబుజా!
 హరితమున సగోత్రా! హర్షయు ఘ్ను త్పవిత్రా!
 పురుషవరసుపుత్రా! పూజతార్యాకళత్రా!
 సురుచిరకవితా విస్ఫూర్జితా! ముక్తికాంతో
 దరవిలసితశుక్తువ్యథ స్ఫురత్స్వచ్ఛముక్తా

105

♦ గ ద్య ము ♦

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గుణకరుణా సమాసాదిత సరసకవితా
 విభాస్వర ప్రవర్ధమాన శ్రీ మద్భుమిడిపాట్యన్వయ పయః
 పారావారరాకాసుధాకర శ్రీ మచ్ఛాండిల్య సగోత్ర
 పవిత్రసంతతాగ్నిహోత్ర పరిచర్యోపాత్ర ఘనతర
 సద్వైదుషీ విరాజమాన పేరి సోమయాజి పాత్ర
 బుధజనసంభావ్య సచ్ఛేముషీకలిత వేంకటా
 చలపతి సుధీతనూభవనైరంతర్య భక్తి
 సంభావితభవానీధవవిబుధజనవిధేయ
 వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్కాభిధేయాస్థి
 కృతంబైన కామాక్షీ స్తుతి
 యద్దలిశ్రీకామాక్షీపాదా
 రవిందశతకము

పూర్ణము.

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తి సద్గురువరాద్భితము

శ్రీ మే ధా ద త్రి జా మా ర్త యే న మః

శ్రీ కా మా క్షీ స్తు తి

స్తు తి శ త క ము

శ్రీ మద్భృందావనపుర
ధామా ! మేధాభిరామ ! దాతృత్వగుణో
ద్ధామా ! విను మంబాస్తుతిః
నా మహిఃదగుకృతిని దక్షిణామూర్తిగురూ !

శ్రీకామాక్షీ ! నినుక స్తుతించుపని వైరించంబులౌ పల్కులు
నూకత్వంబుగమించు గర్వముడుగ నోబ్బఁబండితత్వంబు; సు
శ్రీకేందీవరనేత్ర ! త్వత్పదయుగీసేవా మహాత్వంబు న
న్వాకోఁజేసిడు నంబ ! నిన్బొగడ శర్వాణీ ! కడున్నేడిటుల్ 2

చీఁకటిపూగుత్తి చెలువంబున న్నించి
మెయినూనువారి లేమినిఁ దొలంచి
సంసారమను తమస్సందోహము నడంచి
సత్కవీ ఙ్గిహోటజము గమించి
మృదునిదౌ నెడమపెం నొడయందు వసియించి
తనరు కంపాతీగమున రహించి
మహిత చరాచరాత్మక విశ్వమున్మంచి
పురుకృప సతము నోముచలరించి

యిట్టిదట్టిదనుచు నెట్టివారలకేనిఁ
 దలఁపఁగా వచింపఁ దరముగాని
 నిత్య నిర్మలతల నెగడు పెంజోతికి
 మొనయుబత్తిఁ గేలుమోడ్తు నెపుడు.

2

శర్వజటాటవిద్విరుగు చందురుసామును సంజఁబొల్పు స
 ప్రార్థుఁగ వేల్పుతేనిసతిదా సరిపాపటఁ జిందిరంబు గా
 నుర్వరఁ గాంచికానివనదున్నతపుణ్యముఁ బండఁజేయుచు
 న్బర్వెడు శాంకరీచరణపాంసువు లెప్పుడు మమ్ము నోముతన్ 3
 కామోల్లాసమునించు. లేనగవునాఁగా నొప్పు రేయెండచేఁ
 గామారాత్యనురాగమ స్థలధిబొంగ జ్జేయుచు న్మంగళ
 గ్రామంబెల్లరకిచ్చుచు న్బుధులచేఁ గామాక్షీనా ఖ్యాతయై
 భూమానుగ్రహధామ కంపకడ నొప్పుదేవి శర్వాణితాన్ 4

తనవాల్చాపుల నించువిట్టుని మహాదర్పంబుమన్నించుచు
 న్దన ద్యౌర్ధేను పయస్సమస్మితరుచి స్సర్వాశల న్దనుచు
 న్వనితాసంతతి మేలుబంతి సకలవ్యాహారసమ్రాజ్ఞి పా
 వన కంపాతటమందెసంగుఁ గరుణావారాశి కామాక్షీయై 5

మజ్జగమందు శ్యామమయి పొల్చెడువెన్నెలయొందు పుణ్యభా
 న్వజ్జనతాస్యమం దలఘునత్కవితామృతవృష్టిగూర్చు దీ
 వ్యజ్జలదంబెదో మదనవైరి మనంబును మోహపెట్టఁగాఁ
 బజ్జడమోరుకందళి యపర్ణ కృపేక్షణమోముతన్మముక్ 6

పరమేశానునిమేన సల్పునెది దంభావంపుఁబుంభావుక
 స్ఫురదైక్యంబు శశాంకరేఖ తలపైఁ బూవైతగుడ్డేని కు
 ర్వర నొన్నత్యము దేనమాటికెనయున్బాలేయభూమిధ్రుమా
 పరకంపాతట సంచరన్మహాము భవ్యవాక్రితము న్నాకిడుక 7
 పెనుచీకట్లగుమి స్పృధాంశురుచిఁగన్పింప న్నడున్దేయుచు
 స్థనమా వెన్నెలఁగూడఁ గోకయుగి కైక్యం బబ్బఁగాసల్పుచు
 న్వినువీధి న్యమునాప్రవాహదశ నెంతేఁగొల్పుచు న్నాంచి శ
 ర్వునిదా నేత్రమహోత్సవం బాకఁడు పర్వున్వింతగా నెంతయున్
 మంజుకన త్రమాల కుసుమవ్రజ నీలరుచిప్రగల్భతా
 సంజయదంగశోభములుఁ జంద్రకళాంచితమూర్ధజంబులు
 న్లంజవిలోచనంబులు ననన్యజ శౌర్యనిదానము ల్కుభృ
 త్సంజిదురోజము న్మృడ లసత్సుకృతాంకురము ల్నిరంతరం
 బుం జగదంబ! నాదుమనము న్వెలయించుతఁ గాంచిసంస్థముల్
 మరుదవనంపుఁబెన్విధిని మానకపెంచుఁజలింపకెప్పు భా
 స్కర కిరణంబులన్గొను నఖండమహాశ్చయశక్తిఁ గాంచికాం
 తరగత యయ్య దీప్తినిఁబొనర్చును విశ్వములోన నెంచఁబె
 ల్లిరులనుమాపు నార! రహియించెడుదీపిక యెండు మెండుగన్
 సాంపా పెన్గచపాలితేటులుగ విస్ఫుర్జత్సితోత్కర్షపూ
 జొంపంబుల్లఁ బదాబ్జకాంతి చిగురై చూపందమానాకుగాఁ
 గంపాతీరవనాంతరం బెసఁగఁ జక్కన్దేయుభవసఖం
 బింపా నక్కటికంపుదుంప తగునెంతే గాంచి నదృష్టమై

అదములై న పెన్గురుల వౌజిగుంపు లె తేంట్లు పూవుతా
నుందరమందహాసములుఁ జొక్కపుఁగాల్గనవన్నె లే జిగు
ళ్లుం దగునాకులక్షీరుచులు న్దగఁ గంపకడ నైలంగుతో
టం దనరించుచు న్నృపకుఠావగు రత్నము కాంచిమించెడున్

పున్నమచందమామ పొలుపునను నందపుమోముగల్గి దీ
వ్యన్నతిఁ బాకశాసనుఁడు వాసిగనల్పఁగ మూగ కేని వా
గున్నతి స్వర్థునీర్పురికి నుద్దిగనిచ్చుచుఁ గాంచిక న్నదా
పన్నివహాఘ్న మొందు కడుఁభాసిలు శంకరుపుణ్యమాకృతిన్

చలిమలఁబుట్టి తానుకృతినంతతికే కనుపట్టుచింతలోఁ
దలఁప నె యెల్లలోకములతాపముల న్దడపెట్టుచెప్పు ని
శ్చలత రహించి కంపతటి సత్కరుణాంబుమయాకృతి న్విచి
త్ర) లితఖేలనం బెసఁగ రాజిలెడి స్థనివర్యయొండహో 13

చనుఁగవయొప్పుఁ గన్నులపనందును మూఁపులదోయివీనుజం
టను దగనంటఁగాఁ బ్రతిదినం బవతంసము నాననంబు వా
ర్జనులకుదోహముననలుప స్వాదుతయు న్నతి యంచచాన నా.
నను గనఁజేయఁ గాంచినిఁ దనర్చుఁగవిత్వపుటివిమొలకతాన్

నెలపూవు న్దలఁదాల్చి యెప్పుడును గాంచీసత్పురీఖేలనం
బెలమిన్దేయుచు నింద్రానీలరుచి నెంతేదోచి మైఁగొంచు వీ
నులతోమంతనమాడుకన్దవయు జానుస్పృక్కచంబు ల్వయో
విలసద్భూరికుచంబులూను గురుసంవిద్యాగ్యమెష్టబుబ్బనో 15

నిజకేళీవరసాధమార్గముగ నెంతేని నినిసగ్ధార్థ వా
గ్యజనంపత్తికిఁగొల్పుపెద్ద కవివీరశ్రేణి సూక్ష్మాపగా
గ్యజ సస్యేంద్రికం బొలంబుఁ గలుషఘ్నం బింద్రీసీలంపుమా
రు జగావన్నియ కంఠుపౌరుషము సౌరున్దాంచికేనెంచెదన్ 16

సంచౌచూఢుల మోముఁదమ్మిని సుధాస్యందంఘ్రజాతుర్యము
న్దంచు న్మౌళివిభూషితాంబుజని ధిక్కుర్వాణయైపొల్చి మూ
ర్ఖాంచస్మశ్యము నుబ్బుగుబ్బకవ స్మేరాస్యంబునొప్ప న్నడుం
గాంచీసీమ జగద్విమోహిని కనంగా నంగనాగ్రణ్యయా

అమ్మా! నీదరహాసచంద్రికల సంవ్యాప్తంబునొ నీకటా
క్షమ్మన్ రాతిరి యాభిముఖ్యముగ విశ్వంబందు నెవ్వానికొ
నమ్మర్త్య న్వేసమందునైన మధుభవ్యద్రాక్షికా మాధురిం
గుమ్మంజాతెడువైఖరీరమ మెలంగు ధ్వేరితాఁగాంతమై 18

చిరునగవుంబనందను ద్యుసింధుజలంబున యామునాంబుపూ
రరుచులు మోవితేజను తిరంబగుసంజ మహాతమోద్యుతు
ల్వరమణి కుండలాంశుచయ వహ్నిని గొంబొగనిగ్గులై మహే
శ్వరి! శుభభూములై కరమెసంగుఁ ద్వదీయకటాక్షసచ్చపుల్

కణకణమోగుకాంచలలిఁ గాంచుచు గాంచిపురీ మహావిభూ
షణ గణమాల మాళితలసంధృతచంద్రమ చంద్రమశ్శిరః
ప్రణయిని సత్కవీశ్వరులపల్కులవిన్నునె పుల్కలుని కా
రుణికత మూర్ఖమూఁపుచలరు న్నడుంగంపతటంబునందహా 20

జననీ ! కాంచిపురీవిభూషణి ! రసాంచ త్సాక్షి కల్లోలవా
హిని ! హీనేతర సాధమాధురికరంబేపారు; లోకత్రయం
బునఁ బూరించెడుఁగీర్తి పూవిలుతునొప్పుంగెల్పు సన్నూర్తి యొ
ప్పును యోగ్యంబునుభోగ్యమైయెదకు నెప్పున్ నీకృపావీక్ష చే 21

తననీలోత్పలకాంతిచే భ్రమరితత్వంబూని తన్నూర్తిఁజే
రి నతుల్పల్పెడువారి పెందమము నోర్కింజెంది తుండీరసీ
మను దైవారు నగేత్తపరికరసమ్యక్పాక మాతుంటవి
ల్తుని జక్కాడిన శూరులొఁగొను సతీస్తామావతంసంబహో 22

మందస్కేరములు నృదేభగతులు న్నాధుర్యవ త్సాక్షు లా
నందాపాదక యశావనాధ్యములు నింద్రప్రస్తరాభంబులున్
బెందివ్వె ల్లమమార్పఁగాఁ; గుచభరాభిష్వంగు లేణాక్షము
ల్సందిపించు మహేణ్మహోత్సవము లెంచన్దాంచినంచత్తృపక

తమ్ములవ న్నె మెట్టువయిఁ దార్కొనులోచనము న్నలట్టి వం
దమ్మగు కల్వపూల సుకృతమ్మును గూడుచునాడు కేశ పా
శమ్ముగలట్టి వంగరుచినంగతిఁ జీకటిపూలడాలునుం
గ్రమ్మంగఁజేయునట్టివయి కంపకడ న్నృడుకోర్కెలొప్పెడున్

కుశలమ్ము న్నమకూర్పఁగానగుత మాకు న్దాంచిక న్లేళిన
ల్పు శుభాసక్తిగలట్టివై సుకవివాక్పంజాచ్చ వాసంతలు
న్విశదంపంగ వసంతలక్ష్మలయి యేణీలోచనంబు బ్రసూ
న శరారాతి విలోచనమ్ముల యనూనసూర్షదుత్సాహముల్

అలఘువ్యాప్త మహా త్తమఃకబళనాయ త్తంబుఁ డుండీరమం
డల భూమండన మంబుజాతవనసంతానీయమర్మస్పృగ
ర్థ లసచ్ఛేఖరిము ల్నవోదితపయోదశ్యానుమా శంభుని
స్త్రుల పుణ్యంబులపంట నాకనులకు స్థూపట్టుటెహోకదా! 26

పూవిలుకానిదా మొదటిముల్కిని మల్కంగ మోమువన్నెచే
నావనజాతసంభవుని యానము దీనముఁగాగతి న్గలం
జౌ నచనాబుచే సురలయన్నము ఖన్న మొనర్పనౌచుఁ గం
పావహినీలటంబును సభాజనము-నన్మృదురాణిసల్పెడున్ 27

అమ్మరొ! యెంతకాలము దురాత్ములచేతులనుండిజారు దు
ష్టమ్ముల సొమ్ములనడుపుసాఁకుచు నేఁజరియింతునుర్ని శీ
ఘ్రిమ్ముగ మ్రొక్కునాపయినిఁ గాంచిపురీమణిదీపికా! యతం
ద్రమ్ముల నీదుచూడ్కులఁ దరంగితము ల్చ్రొపమిారసల్పుమి

వెసనామ్రాల రహించుఁగాత మునిహృత్పేటీసురత్నంబు భూ
రి సముద్యత్కరుణానటీ విహరణ శ్రీకిక్కు కాంచీపురీ
లసమానామల గత్తభూషణ మనల్పంబైనమోహార్తికిన్
రస భవ్యోషధము న్వృషధ్వజుని నేత్రవాతసాఫల్యమున్ 29

మానిలోకహృదబ్జధామ మామంద ధామము వాఙ్మయ
ద్యౌనదీ హిమవత్తపః పృథుతాకరంబుఁ దిరంబుఁగాం
చీ నగర్యవనీ విహారవిశిష్ట మష్టతను త్రిణే
తానఘానిశ కేళిసాధ మహాంగణంబు భజించెదన్. 30

మరకతరత్న కాంతులకు మౌనకరం బమ్మతప్రవాహవి
 స్ఫురణము శర్వుచూడ్కులకు సాంపగునొడ్డు భవాబ్ధికి నృహ
 త్రసకృతాలపంట సతతంబును గాంచెగలారికిన్ హి.మా
 ద్రి రుచిరసత్కులంబునకు దీప్తవతంసము నొండుఁగొల్చెదన్
 అనుకంపావతి ! కంపతో సతము నెయ్యంబూను నో పర్వతే
 త్తనయా! సత్తతికి నృవత్ప్రణమనోద్య ద్వాసరారంభమం
 దె నవోన్మేషకవిత్వపూష రసయైక్తి న్గాలి నిద్రింపఁజే
 యును వేగ స్మృతివీరభూరికవిరాడ్యుధోత్పలిన్యాఘమున్ 32

వరకంపాతటిపైఁ జరించుజడత న్వారించుఁ బాపాఘమున్
 హరియించు న్నునునోమనోరథముల న్బండించు నిండించుఁ బె
 నిరుల న్గామకలావిలాసిని శశిస్పృక్కుంతలానీక భూ
 ధరరాట్పుత్రిక యమ్మ మాకనులకు ధన్యత్వమున్లార్చుతన్

ఈనాశేముషికంబముం గెడపి తానేతందరన్బాసి కం
 పా నద్యావనధ న్లసత్కుముద శోభామైత్రికి న్బాత్రము
 న్జానౌ సూనముఁగాఁ దలన్గొనినయాశర్వాంతరంగప్రియ
 స్థినిం దోసి భజించెడి న్నడతరో! వీడింపనీకానెటుల్ ? 34

ఎంతయుఁదావి నభ్రమున హేమగిరి న్మణిద్వైధత న్నపా
 కాంతునియందు నాతపముఁ గంబుపునన్నిరి నిర్మలస్థల
 ప్రింతమునందు వింతగఁ గరంబుజనింపఁగఁజేయు చెంతయు
 న్గంతుపరాక్రమం బొకఁడు కాంచిపురంబున సౌరి దేకనున్ 35

ఉల్లంబందెడుమామకంబు మృడువామోత్సంగ దేశంబుతోఁ
దల్లి! చారు కవిత్వవ ద్రీసనతోఁ దాఁగాంచీకాకుక్షితోఁ
బెల్లా శీతనగేటటప్రకర సామీప్యప్రదేశాలతో
నెల్లప్పుది నకృత్రిమోక్తితతితో నీశాని! నీపెన్దయన్ 36

శ్రీకాంచీనగరీవతంస భరతాశ్లిష్టంబు లిందూపలా
స్తాక శ్రీకము లేన్లుతేనిదగుసంచు స్వీయయానంబున
న్వ్యాకృత్యాణము లానతంబులుఁ గుచద్వంద్వంబుచే శాంకరా
స్తాకప్రాకృతకృతర్థలే కృతితఁగూర్చున్దాతఁ గందోయికిన్ 37

పూవిలుకానిదా నసపుంబుంజము తేనియలూరు సత్కవీ
శావళిదైన పల్కులకు నందపుఁగందముఁ గంపకాధునీ
శ్రీవహాభూషణంబును నశేషమనీషి మనోజ్ఞము స్మహా
దేవుని సర్వవిత్తము మదియద్భుగగ్రీసరంబుఁ గావుతన్ 38

ఎంతయుభక్తి నెంచి భజియింతు మజస్రీముఁగామకోటిను
స్వాంతకృతార్థలీల నసితాబ్జవిలోచన నాశ్రితోత్తమః
కృంతనిఁ గంతుకృంతను సుఖ స్మృడుసల్పెడుచేడె ఘాలదే
శాంతరవహ్ని లోలకుటిలాలక మే మళికేక్షణన్మదిన్ 39

కలల విలాసపున్నెలపుఁ గవ్యమలోక్తికుముద్వతీ వన
స్థలికి శరద్విధుద్యుతులధార శశాంక లసత్కిరీటతుం
దిలమగు కంపదానిసుకతిన్నెలఁ బేరిమిమీరుసొన్నపు
స్మలవిలుకానిరాణి యొగినాకనుఁదెన్నును దన్పుఁగావుతన్ 40

గుబ్బలయుబ్బుచే నగునకుంతితగర్వముచేత వంగిపై
కుబ్బుసుధ న్నడున్జలువ నొప్పునగ న్నలనూని కంపదా
దిబ్బవయి న్నతంబు వసతిన్గని యెంతయుఁగీర్తిగన్న యా
లిబ్బువెలంది బిడ్డని యలేశపుఁబున్నెపుఁబంటుకు న్నతుల్ 41

తనమెయవ న్నెచే మరకతప్రభ నీనునదోసి నాఖరాం
శు నికరచంద్రదీధితులఁ జోద్యముగా దివిషత్కిరీటచుం
బనమునుసల్పి కాంచీదనపట్టుఁగఁబట్టి మృడాంకరత్నవే
శ్చ నమితదీపపుంగలిక మత్త మము నిర్వియించుత న్నెసన్ 42

స్వరుచివిలాసజాలమున వారిదకాంతలనడ్డగించి శం
కరుని మనంబునందిముడఁగాఁ దరళత్వముఁగూర్చినజ్జనో
త్కర నయనప్రమోదమిడి కల్లుటగిట్టుటలేకఁ గాంచికా
పరిసరమందుఁ గంపమునుబట్టని శంపయొకం డెసంగెడున్ 43

దరహసితంపునిగ్గుల సుధాగత ఫేనవిలాసమొప్పు దుం
డిరవిషయంబునం దెలమినించుచు నల్లనికల్వపూలదా
వరరుచి నప్పుచు న్జనుఁగవ న్నడువంగిన శాంకరేక్షణో
ద్ధర సుకృతర్థిఁ బూగుములతో మదభీష్మితభూజమొప్పుతన్ 44

కరుణాద్రాణిక ధారయాఁ గృపణధీకవ్యాతమందు న్నహా
ద్ధర తాపఘ్నము మ్రొక్కువారలకు నెందున్వేదదీప్యత్కిరీ
ట రుచిస్ఫుర్జిత శేఖరోత్కలిక గాఢస్నిగ్ధ ముక్కంటిపై
వరకాంచీపురఫేల హైమవతి దైవారు న్నచోదేవియై 45

వలిమలదై నపు నైములవాసి కవిత్వపులచ్చిదుంప ని
 స్తుల జనఁలుత్రియెల్లరకు సూనశరధ్వజశాటి కంపకు
 జైలి కవతమ్మినిం బరిహసింపఁగ మేటి పురాణి మూఁడుక
 న్నులదొరదై నరాజ్యరమ నుత్య మమున్నతమోముతస్తపన్

తాపింఛంబుల విచ్చుపూలదగునందంబంది మధ్యంబున
 న్దోషనేమి స్తనద్వయభరత నెంతోక్లాంతిగన్నట్టఁ దా
 రావత్యంకిత మాళి గంపదగు తీరంబందు మేమెల్లభూ
 ధ్రావత్యంబ! చరింతుమో సురనమన్యాప్రిన్ హరాధీనతన్ 47

నాదుమనంపుటెల్లుల ఘనత్వము నీయెడనొప్పఁగాత సు
 స్వాదుమృదూక్తివాహినియజస్రముఁగ్రాల్పతమోముఁదమ్మి న
 న్గాచనివైరిని స్టడిమక్రమ్ముతఁ దగ్గనివగ్గయెల్ల న
 న్నాదుతఁ గామలోచని దయాసృతిపాఱుత నాయెడన్లలిన్ 48

శ్రీమీనాక్షీ! ద్విరేఫపాళిసుషమ నిక్షింపఁగాదక్షమా
 నీమేలై న కటాక్షసంప్రసృతి మ్రిందింపంగ నొత నివిష
 ధ్గామంబు న్వేసమామకంబును వియద్గంగా తరంగప్రభ
 న్వేమించందగు భవ్యవాగ్లహరియెంతేనొత నామోమునన్ 49

వరకంపాతటభూవిహారిణి! కృపావత్తావకాలోకయు
 గ్గరమీయంపుఁబ్రవాళ మెష్టగుత నస్మద్రోగపూగఘ్నమా
 చు రహిన్నాయెదుటన్దమంబడఁపుమిచ్చనొప్పమీయాచ్ఛన
 క్కరఁగామేశ్వరి! చేర్పుమమ్మ బుధలోకంబు న్ననున్బేన్దయన్

కాంచీపూర్వరవాసిని ! కపుల నీకారుణ్యముజ్ఞేసి భా
సించు న్మాధురిఁ దేనెమీరుచును; నిస్సీమోరువాగ్ధాటి ని
ర్జించు స్తర్పకజిత్కపర్దమకుటీ శ్రీమత్కుటిన్ద్రాలు వే
గాంచత్తుంగతరంగగంగ నొగిఁదానందు స్వయశ్రీపటిఁ 51

సిరినిడు;విద్యనిచ్చును;బ్రసిద్ధతరమ్ముయశమ్ముఁగూర్చు;భా
స్వరగుణులొసుపుత్తులనొ సంగును;నీకృప మొక్కువారికో
పురమధనప్రియా ! వెసఁ బ్రభుత్వముముజ్జగమందనుగ్రహిం
చు రసభవత్పదప్రణతి నూదితకల్మష సల్పుసర్వమున్ 52

కంపకుఁజెంప భాస్వదనుకంప వినీలచలంబుఁదేంట్లదా
జౌంపముగెల్చుముంగురుల శోభిలి మొక్కెడువారి చిత్తపుం
గంపమడంచి స్మేరమెసఁగ న్నెలయకాదలఁగాల శర్వదృ
క్సంపద దవ్వుపల్కులకు సానుమదీశునిభాగ్యమొప్పెడిన్ 53

అమృతసావముమాడ్కి మాధురిని శైత్యంబూని లేకుద్ది మే
ఘముమైశ్యామలమైన తావకకటాక్ష వ్రాతపాతంబు నీ
ఘృముగా నోహిమవల్పతాక పురజిద్రాక్షి భవోత్పతగీ
తమునన్మోకతమూకతన్దడత బాధన్దన్న నాకిమ్మొగిన్ 54

భవసంజ్ఞా నిగళోరుబంధనముల స్ఫుర్యాకులప్రజ్ఞతా
చు వెసన్మొక్కిన యంత మందులకు నిస్తుల్యాంధ్యమున్ద్రుగిచికా
న్యవితానమ్మును గూర్చుసల్లతికఁ గంపాతీరసంచార మూఁ
శవులోకంబులతల్లి నెంతుమెద మారారాతిజీవాతువున్ 55

కామకళావిలాసిత నికామపుటాదృతిఁగ్రాలు భవ్యవి
ద్యామయి ఘృష్టసన్మరకతాచ్ఛసమచ్ఛవి లీల శూలిచే
తోమణిఁగొన్నజాణ పదతోయరుహానతనాకకామిని
స్తోమ తమస్సు మామకము దూర మొనర్చుతఁగామకోటితా

లక్కట! యాయహంతయననౌ హరిణాంగనజ్ఞానసస్యపు
న్తోక్కును మెక్కుఁదావకమును న్మృదురాణి! తటాలునకభవ
ద్ద్రుక్కులచాలుల స్తృఢత రేంద్రశిలావళి లేవఁగొట్టి పె
న్మక్కువఁబోచుకోగదవె మాలిరొ! శీతనగాత్మజాతరొ! 57

కామాక్షి! పృథుజాడ్య నిర్వరణదక్ష త్వత్కటాక్షంబు ని
స్సీమంబై పడువేనిపైక్షణమువాసి న్మూకువైఁ బ్రాజ్ఞపై !
వేమూర్ధన్యత వానికబ్బు జగతి స్వృత్రిఘ్నముఖ్యు లమ
స్తోమంబు స్థరకుట్టలీమకుటశీర్షు ల్సల్పవా ర్వానికిన్ 58

ఆధారీభవదబ్జపట్కమును నొయ్యందా విదారించి త
ద్వీధి నివ్వరిధాన్యశూకమున కుద్దింజెంది పెద్దీప్తి ని
ర్దాధంబైన సుషుమ్నదౌ సరణి నశ్రాంతంబునుందిర్గు నా
త్మాధారోరుసుధార్ద్రఁగాంతు మెదఁగామాక్షిస్వరంధామమున్

పదవీరంబులఁగాను రేట్పిఁముఖశుంభత్సత్కిరీటంబుల
న్మృదముంగూర్చువనంబుఁగాఁ గవిజనాన్యూనోక్తిగుంభంబుల
న్మృదిమాంచ న్మణిరాజపాటలిమ శంపాలక్ష్మిని న్సల్పచు
న్బౌదలు న్సత్కవిబృందభాగ్యనిధి యెత్తుంగంపదాచెంగటన్

సేవింతు న్నశిమాడరమ్యముఖి నీశితి స్థలాపాంగఁ గుం
దావద్యస్మిత సుస్తనోరుభరనమ్రాంగి న్లసత్కుంతల
శ్రీవిత్తాసితభృంగఁ బంచశరశోచిష్కేశుఁగామారికెం
తేవెల్లించెడుజాణ సత్కవివచోహృష్టాత్మఁ గామేశ్వరిన్ 61

శ్రీరాజత్తనుకాంతుల న్జలదరాజశ్రీలఁ దర్జించుచు
న్భూరిశ్రేయము లూరఁజేయుతెరువై సుార్జ్యత్కవీటలమై
మారారాతికిఁగూర్చుతోడగుచుఁద్రుంపంజాలిపాపంబుల
న్దారుణ్యామృతసీమ యొండు సుతిలస్క న్సల్పుఁగాంచీపురిన్

చనుఁగవగొప్పచే గిరులచాతురినొప్పచుఁ గన్నదోయివా
ర్జనులకుఁ బారిపంధ్యమును సల్పుచుఁగంపకుఱంగట న్దరిం
చును నవమేఘశైలిఁ దనుశోభఁ దిరంబుగ మోహపెట్టుచు
న్గాని తలఁగోకవైరి కృతిఁగొండొకచక్కనివిద్యహృద్యయై

కరుణకుజన్మభూమి పుఁగించిని లీలనెఱుంగుపెన్దమా
ల రుచిరలక్ష్మి జాడ్యవనులన్దవవిహ్ని లసత్కవిత్వచా
తురులనుకోకిలంబులకుఁ దోరపుమావిపసందు నాదుక
న్దైఁగున మాన్మథంబయిన నిస్తులవిద్య యొకం డెసంగుతక

లమ్మా! నీదుసపాంగలీల వెసఁబాయంజేయుత న్నాదుదుః
ఖమ్ము న్మారకతంపుసేతువు భవాఖండార్ధి భక్తాళిక
చ్ఛమ్మామన్మథువై జయంతి కుముదాంచల్లీల కాంచీపురి
యమ్మాపెన్నగళర్వుచూడ్కులకుఁగాలాఖ్యాంజనోత్కర్షమున్

వరకాంచీనగరీవిహారసికా ! నైశంబె నీవో కటా
క్షరమల్పల్పత నాదుకాంతిమువీకనైవరముద్రాన్వవి
స్ఫురదిందీవరమందుఁజూపుచు మనోభూరాజసామ్రాజ్యపు
స్థిరవాకొంచుయమిగాద్రబంధతతి విచ్ఛేదింపదీక్షించుచు 66

శేనాటికుద్దియా మొగలిరేకును నీలపయోదమందు సం
ధానముఁజేయుచు న్మౌఱపున న్మధులిట్సృజమున్వేలార్చుచు
న్దానగు హంసికారుతి లసత్కమలంబునఁగ్రాలఁజేయుచెం
తేనియుఁ గంపచెంగట రహించుఁగృహరమయొండునూత్నమై

తనమృదురీతిఁబల్లవవితానముఁజిత్రముగా నెదుర్చుచు
ర్విని నియతంబుగా సుకృతబృంద మనోరథపాళినించుచు
న్వననిధిఁగాకఁ గొండవలన న్దనినంది స్వతింత్రిత న్దరిం
చు నెఱిగలట్టి కాంచినగ చొక్కపుస్వర్మణిభద్రమిచ్చుతన్

కెందమ్మిన్దలదంబుచెంతనటఁజక్కిన్బాపుబంధూకమం
దుందీవ్యన్నవకుందసూనరుచి నందున్నావ్యసీతా స్వనం
బుం దైవారఁగఁ గాంచికానగరిఁబెన్బున్నెంపుటేఱిండుహే
లం దాశాంకర మైంద్రజాల పుటనల్పశ్రీనిఁ జూపించెడున్ 69

ఓలగమైనవేలుపులనొప్పెడు నుష్పరమందుఁ జాతకా
శ్యాలయమున్నతంబెసఁగ నన్నముఁగ్గిన్ననఁగూర్చి సత్కవీ
ట్పాళికఁ గామధేనువయి పంచశరశ్రుతి సంప్రదాయమై
యోలిఁజరించుఁ గంపదగునొడ్డున మాతృదరస్మితంబహో 70

అవిరళమాకృప న్బొదలి యార్ద్రములై పృథులాస్థనిండి కం
జ విరచనన్దైలంగి కడుఁజంచలత న్నని లీలదా విలా
స విభవమూని లక్ష్మీకి నెసంగెడునిడ్లయి వన్నెచేవతా
చు వఱలుచూడ్తులన్నము విశుద్ధులసల్పుతఁగామకోటితా 71

తనతరళాక్షుల స్మరపతాకఁగదల్చెడుఁ గాలచికాపురిం
దనరుచు భక్తితోఁదనపదంబు భజించెడువారిఁదన్నుఁ బ్రా
మినుకులవౌ ప్రబంధముల మేలగు మాహృదయాంబుజాళిచే
ననిశముఁబూజ్యయాఁద్రీజగదాదిమమాతకె వేతుమెంతయున్
పలుకులకెంతోదవ్వగు సుపర్వులదుఃఖపయోధిదాటఁగా
సలుపును మోహమన్విష కుజనృజ ఖండనకృత్కుఠారమాఁ
జెలఁగెడుఁ బేర్మిఁగంపదగుచెంతః గవిస్తుతసచ్చరిత్ర కీ
డుల నడఁగించుతల్లి నెపుడున్దొలుతున్నడురాణిభక్తితో 73

చెడుగొనట్టిస్వభావపున్దుటిలత న్దైండాడి నిస్తంద్రీమై
నిడుపౌ సత్ప్రతిభ న్బదాశ్రితులకు నిండించి మేల్సొన్నపు
న్దడి నిండౌదయతో నొసంగుచు నజస్రంబొప్పెనుండీరమ
న్నడమి న్దంద్రజటాలుపైని రతి నెట్లనూర్చిని కామాక్షితా 74

దేన న్నేరుధనుష్కుఁడౌపురుషుఁ డుద్దీపించెగేస్తాచు గా
సూనాస్త్రాగమవై భవంబు లలిఁగాంచు న్దేనిదృక్కోణమం
దూను న్నుజ్జగమేల జృంభణమునెంతో కింపచానుండునె
ద్దానిద్దన్వఁగఁ గంపచెంప నొకయుద్దండంపుఁదేజొప్పెడున్ 75

కామాక్షీ ! శ్రితకామపూరణి ! కలంకవ్రాతపుంజేవ నం
తే మిన్నాజడిమ న్వసన్దేపి నన్నేలంగదే ! ధన్యత
న్నామాటల్లనుఁగఁతఁ దే నెరుచికన్నన్నించి సన్నీతి జా
నా మంజూక్తులచాలు స్వర్ధునికి దీప్తై యొప్పనాకీఁగదే 76

సూనోద్యానము యోగిహృజ్జలరుహస్తోమంబు పీఠంబొ య
న్యూనాంచన్మకరింద కీకరనికాయోపాత్తశైత్యంబు వే
దానీకోపవరాంగభూతయగు దీవ్యతాఁకియకాఁబెట్టె యా
భేనోత్తంసునిరాణి యన్నమణి మాకిష్టార్థము ల్లూర్చుతన్ 77

ఏకామ్రేశ్వరు సంఘ్రియుగ్మమున నెంతేధ్యానసన్నుద్రాదా
నేకాంతంబునఁగొన్న యీయఖిలలోకైకప్రసూరత్న మ
స్తకశ్రీమణిమచ్చివోభరణ సంశోణీభవచ్ఛోత్ర య
వ్యాకోచద్యువతాసుగుచ్చ తపమొయ్యంగొన్న బాలాంబయే

తనమందంబులు యానముల్దొడరి దంతాదంతిగా దంతిరా
జిని నిర్జింపఁగ మందహాసములదా చెన్నొంప మందారపు
ష్ప నికాయంపుమదంబు మన్మథమహీజన్మాంకురీభూత సు
స్తనయుగ్తాంచితవక్షయైయెసఁగునంతకికాంచిఁ గామాక్షీతాన్

అంబముఁజిందు నీదగువిహారము నేవిబుధాగ్న్యైల్ల వా
కొందురు తల్లి! శ్రింబకునకు న్నతిఁగా మహిషఘ్నఁగా రమా
సుందరిఁగాఁ బులిండపతిసుందరిభవ్యమతంగకన్యఁగా
సుందరమాతృక ద్విపురసుందరిఁగాఁ ద్విపురాతిభైరవిన్ 80

సతతంబు స్తవ మావిభూతికగుత న్నన్నొనిరాణ్ణానసా
తత ధాత్రీనతి కాంపతీర సదనోత్తంసస్థ దుర్మోహ సం
హృతి సద్దీక్షిత సర్వ దేహులకు నెడ్డిశాని కామేశ్వరాం
కతలాసీన కృపాతిరేకభర శ్రీ కామాక్షి రిక్షోఘ్నయై 81

పుట్టుకతో నె బీదతనమున్నొని లోకుల చూడ్కి కేవలముం
బట్టగఁ జేయునట్టిఁడులు మాత్రం! నీదగు వీక్షణంబుఁదా
మట్టై ఊణంబు పొంది నుడులందునఁ దేనెల తీపిదోఁచ న్నా
రాట్టుని నెట్టు భూతియలర నితమన్మథులై రహింపరే? 82

ఉబ్బినగుబ్బదోయిపయి నొప్పెడుసాకగు రైకఁజూచి త
బ్బిబ్బగు గిబ్బరాతునెదఁ బెద్దగఁబొంది భజించె నెంతయు
నిబ్బరమొప్ప మానులుగణింపఁగఁగాంచిక యోగిచిత్తమం
దబ్బిన భూరి చిత్కళ మదక్షిపథంబును బొండుటెన్నఁదో 83

కవివరచి త్తభూమి ననుకంపఁజరించుచుఁ గాంచికాపురీ
నివసనమూని లోకతతిని న్నతమోముచు నూనసంపుఁదె
న్నునకెడమై మహాగుణగణోన్నతయా స్మరశాసనప్రియాం
గన యనిశంబు నాదయిన కన్దవకుం గనుపట్టుఁగావుతే 84

ధనములతో రమింప మబుధవ్రజము న్భజియింప మూనమా
త్మను జపలత్వము న్భవకృతంబగునోగునకు స్థలంక మే
మనిశి మెడంద నెంతయుఁబ్రియంబును గాఁచినిఁగాంచుమారశా
సనరమణీ పదద్వయకిసాలముల న్భజియింతు మర్థిమై 85

మామకహా మనంబనెడుమత్తమహాగజ మెప్పుడున్నమ
స్త్రిమఘనాటవిన్దిరుగుఁ దూర్ణమె దానినిఁగాంచికాపురో
ద్దామ విహారసద్రసిక దగ్ధకజిత్పియధర్మపత్ని వీ
యోమయపాశపాలిఁ బరసంవి దనోకహమందుఁగట్టుతన్ 91

నీవేచండికవంబికా ! సతి ! భవానీ ! నీవెచాముండి వీ
వే విద్యాత్మిక వీవెయోగినివి నీవేశాంభవీప్రఖ్య వీ
వే వాసింబరమాత్మికాఖ్యుఁగ నె దీవేశామకోటీశివా
దీవేశూ విజయా!జయాఖ్యుఁగను నిన్నేమందుమమ్మా ! యిళన్

జననీ ! పార్వతి ! యోపరా ! ప్రణతరక్షాదీక్షితా ! పాతిభ
స్వనిధానపద ! శాశ్వతా ! త్రిజగదశ్రాంతాశ్రితా ! తీక్షణీ!
త్రినీరీక్షప్రియకామినీ ! త్రిపదవీధీసంగినీ ! చిత్కళా !
యనిశంబుంచుమి నీతిశక్తిమయదీవ్యద్వీక్షుఁ గామేక్షణీ ! 92

అనిశంబు నిలసింఁచుఁ గంపదరి దీవ్యద్బుద్ధతా వారికె
ల్లను జేతోమధులిణ్మహోత్సవపుఁబెంపుంగొల్పుచు స్సర్వస్స
ష్టి నిదానంబాకచిత్సుమంజరి స్వయంసిద్ధోద్ధ సద్వైఖరీ
వనవీధింగొని సత్కృపామయ రసవ్యాప్తి న్నడు జ్వలనై 93

చందురువంకచేఁ గడు నెఱంగుకిరీటము గల్గువేల్పువై
డెందముఁగొల్పి యాతనివడి న్యలపించినమిన్న యోజగ
త్సుందరి ! యోరిమా ! ప్రకటశుభ్రమరీచినమాస్య ! స్మృతృపా
మందఱురి నిజాశ్రిత సమాజముదన్ను నినుస్ఫుజించెదన్ 95

కనదీవేజగదేకమాత ! భువనౌఘంబంతటి స్వేన్మపా
ఖనివై నీవెతదీయరక్షణమును న్నావించు వీవే విఘ్న
చన వహ్నిఁ ఖరకోపవై సకలవిశ్వంబు న్వేసన్వేల్తు; వీ
వె నెఱిగ్నాంచివసించు విజ్జగతిదేవీ ! నిత్యవై యెప్పుడున్ 96

చిన్మయిని స్మరావరవిచిన్మయిని సకలాచ్ఛహ్మన్మయి
సన్మయిని న్గుణత్రితయ శస్త్రమయి ద్విజగన్మయి స్సుసం
విన్మయిని ద్విధామమయి వేదెసలందు నహర్నిశామయిన్
హ్మన్మహతి స్మరావరమయి న్దగనిల్పి భజించు నెప్పుడున్ 97

కన్నులవన్నె శారద వికస్వరసారసము స్తయించి కే
శోన్నతకాంతిచేత ఘనయూధముఁబాధముఁజేర్చి భవ్యమై
చెన్నగురూపమూనిన యశేషజగజ్జననీ ! భవాని ! నా
కున్న జడత్వముందొలఁచి యోముమి జ్ఞానమొసంగియూతమై

నగగా నాతొగతేనిఁదాల్చిన జగన్మాతా ! నతుల్నీకుఁ బా
పగణంబు న్వేసఁదుంపఁ గంపకడఁగొంప న్బొల్చునీకుంబ్రణా
మ గణంబమ్మరొ! నిత్యరూప! సకలామ్నాయాభివేద్యా! నమ
స్సగుతన్నీకిదె పాశహృత్కర ! మృడాధ్ధాంగీ! నమస్కారములే

సమరవిజయకోటీ ! సాధకానందధాటీ !

విమలసుగుణ పేటీ ! వేళితోన్నపవాటీ !

యమిసుతపరిపాటీ ! హర్షితాజాండకోటీ !

యుమ ! గిరిశవధూటీ ! యోముమాకామకోటీ !

శ్రీగురుదత్త సరస్వతి !

వాగమృతాసార విభవ వాసితనుమతీ !

నైగమశీర్షోక్తివిద

గ్య! గీర్వాణాంధ్ర కవిగణాభినుత కృతీ !

101

ఉత్తమజీవయాత్రకృతియోజక ! దత్తపురాణకోశసం .

విత్తవనీయకాంతిపరివేష్టిత సజ్జనలోక ! సద్గురూ

పాత్ర సుధీమహత్వ పరిపాక ! కృపాభరితాంతరా ! వదా

న్యోత్తమ ! దత్తయోగిపదయోజితచిత్త ! సుతత్త్వవిద్యరా !

కవిగణ గణనీయా ! కమ్రవా గ్భావనీయా !

శివపద జలజాతశ్లేష్ట చేతోంబుజాతా !

అవిరత కవితాభామాభిరామా ! స్మితాభా

ప్రవిశద ముఖపద్మా ! భద్ర విభ్రాజనద్మా !

103

♦ గ ద్య ము ♦

ఇది శ్రీమచ్చంకర సద్గురు కరుణాసమాసాదిత ... శ్రీమద్భమిడి

పాట్యన్వయపయః పారావారరాకా సుధాకర...విబుధ

జన విధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శర్తాభిధేయాంధ్రీ

కృతంబైన కామాక్షీ స్తుతి యందలి స్తుతి

శతకము పూర్ణము.

(శ్రీ) వేధా దక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పితమస్తు

శ్రీ మే ధా ద ష్టి ణా మూ ర్తి యే న మః

శ్రీ కా మా క్షీ స్తు తి

క టా క్ష శ త క ము

శ్రీ పురుషోత్తమకృత మం
త్రోపాస్తి ఫలావతార ! యుక్తాంతర ! ము
ద్దీపిత ! వినుమిష్ణు డప
ర్ణాపాంగ స్తవము దక్షిణామూర్తిగురూ !

శ్రీకాంచీనగరీప్రదేశముల శైశిర్యంబునందింపనై
మూకత్వంబుగలారికేని రససంపూర్ణంపుఁబెనైత నీ
నై కశ్యాణకరంబునై నెగడు నేకామ్రేశకాంతా కృపా
లోకానీకముల నివ్వమోహమనునల్పుం దుగ్రింపగీర్తించెదన్ 1

గణుతికి నెక్కునమ్మరొ ! జగంబులలో నుమతాపిశాచ మో
క్షణములు నింద్రసీలమణికాంతుల దిద్దఁగదక్షము ల్విచ
క్షణములు సత్కృపస్సృతజగత్ప్రియరక్షణము ల్భవన్నిరీ
క్షణములు కామకోటి ! పృథుకారుణికా ! సతమున్దయంబునన్
అనిశ మనంగతంత్రీవిధులందున నేరుపుఁజూపు నెవ్వీ ! యే
వి నిరతమోదమంద పరివేషితమంధరము ? ల్భ్రువోయుగా
వని నెవిచేరి కొట్టెడి భవానిరొ యట్టి భవత్కటాక్ష పా
వన సునిరీక్షణంబు లవి వాసిమెయి న్దరశత్వమాడెడిన్ 2

అందపు మందహాసమున నంకితమాటవిచిత్రమై కృపా
మంద రసాతివేల్లిత నమందతరంగితమై రవంతగాఁ
జేందినకుంచితంబున లసించెడు నీదగువీక్షితంబుచేఁ
జందురుదాంబురాణి ! ననుజల్లఁగఁజూడుముకామలోచనీ !

అర్జునున కెప్పుడంది సాహాయ్యకంబు
భీమునెద లేనగవుచేతఁ బ్రీతినింపి
చేరుఁ గామాక్షి ! పాండవసేనయల్లు
కర్ణసవిధంబు నీకటాక్షరమ యార !

5

కామాక్షి ! మృదులంబు తావకకటాక్షం బన్న రేరాక ది
క్రిస్తిమంబందున నల్లచీకటులతేజం గొల్పుచు న్నామకీ
నామేయోత్పరిపాకమన్ రవికి వే యస్తత్వముస్సూర్చి ని
త్యామోదంబను నిండుచందురుని నొయ్యన్ రాజిలజ్జేయుతఁ
అమ్మా! కమ్మలఁబొల్చుము తైముల కాంత్యంకూరము ల్దంతయు
గృమ్మందొరుచులై తగన్గరుణయ న్నావంతుల న్నేటిహ
ర్ష మ్మొప్ప న్బయి నెక్కఁగా నెగడు యుష్మత్సత్కటాక్ష ద్విపేం
ద్ర మ్మస్మత్ప్రకటాశుభదుమమునిర్దాక్షిణ్యత స్సూల్చితన్ 7
తనపెన్నీడను ముజ్జగంబుల పరీతాపంబుమాపంగనై
పెనుజూకాలఁజెలంగు భవ్యమణిరు గ్బృందంబులకా లేజగు
ళ్లను రాజిల్లుచు సత్కృపాఖ్యము ననల్పంబు స్మరందంబు నె
ప్పును గామాక్షి! కటాక్షకల్పతరు వొప్పుంజిమ్ముచున్నీదహో !

మణిమత్కుండల రాగకోకనదరుజ్ఞాన్యంబు సూర్యాశ్రయ
ప్రణయంబైన భవత్కటాక్ష యమునా ప్రఖ్యాపగారత్న మ
మృణి ! కామాక్షీ ! శివాస్య కాంతిసరితాంపత్యాంకము న్దా నవా
రణమై వేగముతోడఁజేరుచుఁ గడు రాజిల్లు నశ్రాంతమున్ 9

ఏపుణాత్కునిఁబక్ష పాతమున నెంతే బేర్చి నీవీక్షణ
స్వాపస్తుత్య విలాసభాసురకలా వామాక్షీ తాఁబొందు ? ము
క్త్యాపీన స్తని వానినే యపుడెకామాక్షీ ! వరించు నిబ్బియం
బేపారంగ; నచట నిర్దురకు నెంతే నైకమత్యంబహా ! 10

మరుదనుకూలభావగతి మానుగ నెల్లపుడంది భూలతా
మరవిభు కార్ముకాంచితయు మంజరసార్ద్రయు నౌచు నీలకం
ధర హృదయోత్సవంబును బాస ర్చెడు నీదుకటాక్షమాల శాం
కరి ! నవ మేఘమాలయలు క్రాలుఁ గరంబును గాంచికేశ్వరీ
ఓకామాక్షీ ! భవత్కటాక్షరుచి తానొప్పంగడుంజమ్ము స్నే
రాకారంబగు గాంగవారి యమునాఖ్యావాహినిసోలి యా
శ్రీకంఠాతివిశాల వక్షమున వాసిజ్జెందు నీలోత్పలా
స్తోకసక్రటు వక్త్రు క్షరసియందు నైవలాలిస్సలెన్ 12

తొలిపున్నెంబునఁజేసి నాల్కపాలమందు నైద్దలానంగఁ గం
దళితంబుల్ శుభసూక్తి భూరిలహరీద్ధప్రక్రియోపేత స
త్కలమాంకూరము లోజగజ్జనని యోకామాక్షీ ! మాకింకనీ
విలసచ్ఛ్రీమ దపాంగపాతమున నుర్వి న్బండినిండురుతన్ 13

శ్రుతివీధీక్రమజాగరూకతను గాంచు ద్వా స్వభావంబుచే
 నతిచాంచల్యమునూనియుండి మలినత్వాస్థానమైకూడఁ బా
 ర్వతి ! నీసత్కరుణాకటాక్షము విచిత్రంపాఁగదా భక్తితో
 నతుతాపారలకుఁ రయంబున నె సలధానించుగై వల్యమున్ 14

విరులతూపులవాని జీవింపఁజేయ

బుడఁత నెలఁదాల్పువేల్పును మోహపెట్ట

జృంభిత మమత్వదుర్గ్రహస్తంభనమున

నమ్మ ! నీవీక్షయాఁ బరమాషధంబు

15

కామాక్షీ ! భవదీయ చంచలకటాక్షంబన్నపాశంబు తాఁ

గామద్వేషినునంబుఁ గట్టుపని దక్షంబయ్యు నిన్గొల్పున

ద్ధీమత్సంతతి సర్వబంధములఁ బృథ్వి న్దాతుమాత్రాననే

వే మాయించెడునంట చిత్రమిది దేవీ ! కామకోటిశ్వరీ ! 16

కడురాగంబుఁ బురారికి న్నెసఁబొసంగజ్ఞేయుచు నీలమై

పొడవౌభక్తి నరాళికి న్నృథము నెఱుంగూర్చినై లోలమై

పడిసామ్యంబును మ్రొక్కువారలకుఁ బర్వజ్ఞేయుచు న్వక్రమై

పడినాపై నటియించుత న్నదమలాపాంగంబు కామాక్షీ ! తా

క్షీతిరక్షోపకృతింబొనర్చుచుఁ గృపాశ్రీనొప్పి శ్రీరాముమై

శ్రీతనై దేహ్యానిశామరక్తిఁగని వాసి న్నంచిత భూధను

ర్యుతమై సంతతము జ్వలంగు భవదీయోద్యత్కృపాపాంగ మో

ముతఁ గామాక్షీ ! విపత్తులన్దొలఁచి మమ్ము న్లామకోటిశ్వరీ

శివనేత్రంబున శోషితంబయిన యాశ్చంగారబీజీయ మై
భవ ముర్విన్మూలకై త్తఁ బ్రేమజలసంప్లావార్ద్రమై రమ్యమై
స్తవనీయంబయి వాసినింగనిన కేదారంబుఁగానెంత నో
శివవామాంకనివాసిని ! జనని ! నీశీదృక్ప్రసారంబునున్ 19

భూరిమహత్త్వశేవధిగఁ బొల్చి యలంఘ్యసమున్నత స్వసం
స్కార సమాఖ్యవింధ్యగిరిఁ జాపఁగ నేలకుఁబట్టఁజేయఁగా
నేరుపుఁజూపు కాంచిపురనేత్ర నిరీక్షణ కుంభసంభవుం
డౌర ! పురారిధైర్యమను నంబుధి నంతయు నాచమించెడిన్

భగవతి ! యొప్పనీదగు నపాంగ గణంబులమాల చల్లనై
నెగడి సుధాప్రవృష్టిని వినీలనవస్ఫుర దుత్పలాప్తత
న్దగి మధురస్వభావ కలితంబగుచు న్నృతతారకాప్తియై
యొగిశివుమేనియాశ్రయమునూనుచుఁజంద్రైకయజస్రీమున్

కమలవనంబుఁబోలెఁ గడుఁగంటకరాజినెసంగుచు న్మనో
జ్ఞ మయిన మారనూదనుని కాయము నీదునపాంగమాల య
మ్మ ! మిగులఁగోమలచ్ఛవి సమన్వితమై యనిశంబుఁ బక్షపా
త మెనసి భృంగినా సలుపుఁ దాఁదమిఁజంబనమున్నహేశ్వరీ! 22

కామాక్షి ! నీదగు వీ

త్రౌమాల సపక్షపాతగాఁ గంటకయు

క్రామరస వనము నభివలె

సోమకలాభరణమేనుఁ జుంబించుఁదమిక్

నెటులవన్నియయ నెడు చాందినికెగ్గిందఁ
గుండల మణిప్రభా దీప మండితమగు
తావక కటాక్ష రుచిరంగ తలమునందుఁ
నాడుఁ గామాక్షీ ! కృపయను నాటవెలఁది

23

ఎంతయుశీతలంబయి యహీనము విభ్రమమూని కందమై
కంతు విలాససంపద కఖండ కృపారసపుంబ్రవాహమై
సంతత మందహాసమున జానగు నక్షుల సంప్రరోహము
నన్దంతుగ నాదుచంచలత మానిపి యుంచుతఁ గామకోటితాళ
శ్రీమీఱ న్రవ రక్తితీవియల వాసింబూని యూపంగశ్రీ
కామాక్షీ ! కడుమందరంబుఁ ద్వదపాంగ శ్రేణియ న్నోల నా
సోమోత్తంసునిచూడ్కి యల్లనమహాత్సుక్యంబుతోనెక్కితా
భూమానందము మాటిమాటికిని నెట్లు బొందుచుండుంగ దే25

సుందరసాధవశాఁ ద్రిపురసుందరి యిందుకీటుమేను ను
స్పంది మహాతృపాలహరి భవ్యవిహార సరోవరంబు సం
క్రిందనముఖ్యులెల్ల రరిగాపులు విశ్వముసర్వమెట్లు నో
మం దగునట్టి దెన్నదరమా ! భవదీక్షణసార్వభౌమతఁ 26

పలుకులలేమయమ్మరొ ! శుభప్రద వెంటఁజరించునెట్లు నా
కలుములరాణి భూలతకుఁగై వనమై పనిసల్పెడి స్వగం
బులుకలవెల్ల నిల్లగును బొల్పగు రూపము ముజ్జగంపుఁగ
న్నుల కమృతంబె నీదగు మనోజ్ఞకటాక్ష సమీక్షయున్నచోన్

కామాక్షీ ! ధృతి వార్ధియందుఁ గడుమగ్నంబైన యాశంభుచే
తో మత్స్యంబును గంతుదాశకుఁడుఁ దోడ్తో నీ కటాక్షాభిధం
జా మేలా పెనుజాలసాధనముచే నత్యంతచాతుర్య ను
శ్రీ మీఱంగను బట్టి కైకొనెడి గౌరీ ! కామకోటిశ్వరీ ! 28

జ్ఞానాభాకరము న్గడున్గలఁచి శంకన్దక్కి నాడెందమ
నాన నృస్మదమొప్పఁగాఁ దిరుగు నీగాఢోరు జాడ్యాభిధా
నానూన ద్విరదంబు వేగఁగుటిలంబా నగ్రీసీమంబునన్
జానెనీదు కటాక్షమన్న సృణిఁ గుంచన్జూడు కామేశ్వరీ ! 29

లలితములై గుముల్కొను విలాసముల స్తననీ భవత్కటా
క్ష లనదమంద కంజమునఁ జయ్యనఁబెన్పుపయన్న సింగ ము
త్తలముగ లేచి నాదువృధుతాపద మోహమృగవ్రజంబు ద
వ్వులకొగిఁ బాఱఁదోలుత శివున్వశుఁజేసిన కామలోచనీ ! 30

విరియు తొగజ్జలంగెడు ఛవి న్నెసదొంగిలి పొల్పుఁగాంచి సే
హ రస సమార్ద్రమైన భవదచ్చకటాక్ష కృపాణవల్లి మా
తరొ ! మకరధ్వజం డితఁడతంద్రితఁగైకొని మున్నుతన్ను గె
ల్చి రహినిఁగన్న యున్నతునె చెచ్చెర గెల్వఁగఁగోరి త్రిప్పెడిన్

సతము న్మానుల శౌతమాసరణి సంచారంబునుంజేయుచు
స్థృతిమార్గంబునుబట్టి పొల్పెడు భవచ్ఛిదృష్టిపాతం బదె
ట్లతికాటిల్యమునన్ స్థిరత్వమును వజ్రానీకరుగ్వాత చో
రతనుం బూని రహించెనో ? తలఁప నిర్వాణేశి ! కామేశ్వరీ ! 32

శ్రుతి పరిచయంబునందు సంతతమును న్య

తించుచును దన చెంత వసించునక్కి

వెలయు నీలాంబుజనికి నీవీక్షణగురుఁ

డంబ ! కాళిమ సాంప్రదాయంబు నేర్పు

33

చిటునగవన్ననుర్వులు విశేషముగాఁ దగగుత్తులై నిరం

తరము రహించునానన ఘనద్యుతి సంచయ వార్ధిలోనఁబ

ల్మరుఁ దిరుగాడి యాత్రిపురమర్దను లోచనలక్ష్మి నీదవి

స్ఫురిత కటాక్షసేతువును బొంది ప్రహృష్టయగు నృహేశ్వరీ !

కామాక్షీ ! త్రిపురాతిసుందరి ! త్వదీక్షాలక్ష్మి తా శ్యామయై

భూమస్ఫుర్జిత తారకాంతియగుచు నృత్యా స్మితజ్యోత్స్న చే

నేమాడ్కి న్నలుపు న్నకోరములతో నిందివరాఘంబుతో

నోమాతా ! యనిశంబు స్పర్శగడునోహో ! యిద్దియాశ్చర్యమా

అమ్మ ! కామాక్షీ ! యెనయు సామ్యమ్మునెపుడు

నరయ నీవీక్షణంబుఁ గాలాంజనంబుఁ

దొలుతటిది పొందనాఁ ద్రిణేత్రున కొకనికె

సులభమా నన్యమెల్ల కన్నులకు జగతి

36

స్మరవహ్ని కెన్న ధూమాం

కురమా నీకనులదా నకుంతితరుచి చా

తురి కామకోటి పీఠే

శ్వరి ! విధుధరు ముక్కనులకొసంగు ముదమహో

37

ఇమ్మహి నీకృపేక్షణ మదించుక తాఁకఁగఁబోవునపై యో
యమ్మ క్షణంబునఘ్రుడగు నాతని మూఁగనునే న్వరించు లో
క మ్మఖిలంబుఁజూడఁ దిమకమ్మునఁబల్కు వెలంది సర్వవి
త్త్వహృదునింతికిఁ ద్రిసతి వాసిస్వయంవృతి మాల్యయుక్తిగఁగిరి

పరితాపమ్మునడంచు నీదుకరుణాపాంగంబు కామాక్షిపు
ష్కరముం గిందుగఁజేయుఁజు మ్మనిత మేఘమ్ముల్లుగాఁగానియ
మ్మరొ మేఘమ్ము క్షణప్రభాసఖ మెయకా మూన్య త్వదీయేక్షణ
మ్మచు మోదావహమా నజనరుచిఁజేయు స్వర్వలోకంబులన్

గురువర్యామిత సత్ప్రసాదమది బాగుంగూర్ప సాహాయ్యమై
వరలన్సాక్షము దుర్గనుంబునగు నిర్వాణాధ్వమందే చరిం
చు రహింగన్నయతండు పెన్దరుణ సంచుంగాంచు నీవీక్షణో
ద్ధరి యష్టిం గొని పంకమట్టి భవమందుం గుంగఁగోశాంకరీ40

కామాక్షీకడుఁజిత్రిమా నిది భవత్కటాక్ష భన్యచ్ఛవి
స్తోమాభిఖ్య మహేంద్రనీలమణి విస్ఫూర్ణదన స్తంభముం
దే మత్తంబగు నాదుచి త్రగజ మెంతే భక్తి పాశాళిచే
నీమై బద్ధమునయ్యు స్తంభమును నల్లబంధమున్వీడెడిన్ 41

తానలుపయ్యుఁ గాటుకసతంబువహించియుఁబై నిసర్గత
న్జ్ఞానయి చంచలత్వమునసల్పెడునంట భవత్కటాక్ష మం
బా నిరతంబు భక్తహృదయంబుల నిర్మలరీ త్యనంజన
త్వానిశ సుస్థిరత్వముల నద్దిరచిత్రము కాంచి కేశ్వరీ 42

దరహాసంబులు పూలగుత్తులుగ రత్నప్రోల్లసత్కుండల
స్ఫురణంబు ల్నవపల్లవంబులుగ సొంపుంగాంచి కాంచీపురీ
శ్వరిశైశిర్యము దిక్కులంబటపి దీవ్య త్వత్కటాక్షప్రభో
త్కర మొప్పం గరుణామృగీనయన కుద్యానంబుగా నెప్పుడున్

నీదుకటాక్షమన్న హరినీలమణివ్రజసింహపీఠి న

త్యాదృతి నాశ్రయించిన ఝషాంతునిఁ బట్టముఁగట్టుమంగళా
పాదకమా విధి న్బొనరుప న్మణికుండలకాంతి శరవ్వస
మ్మోదిని ! యానివాళి మహపుస్తటి నెత్తిన దీపమాలయై 44

రూక్షతలేకయొప్పు నపరోక్షితమై సుజనాళిచేత మం
దాక్షితమై యజస్రీశివదంబయి కర్మతమశ్చయార్కమై
వీక్షితమమ్మతావకము వే మధుప్రోద్ధతిచోరమాచుఁ గా
మాక్షీక్షణంబు దాన నను నాదృతితోఁదడుపంగ దేయింక 45

పేమధునీయ నీరమున బ్రీతినిమజ్జనమాచరించి యు
క్తామల మందహాస సుషమా భిధభూతి విలేపనప్రభం
బై మణికుండలద్యుతిచయంబులచే జటిలత్వమంది కాం
చీమణి ! దృష్టిపాతము భజించెడుశంభునె తావకంబహో 46

కై వల్యంబిడనై కృపారసపుంకైంకర్యంబునుంగాంచి శో
భా విస్ఫూర్జితమై స్వభక్తతీకి న్భద్రప్రదంబై మహా
దేవు న్నే పరతంత్రుఁగానలిపి సంసీపించు నీసత్కటా
క్షావేలద్యుతి కోజగజ్జనని ! కామాక్షీ ! నతు ల్నల్పదన్ 47

మాతా ! యామకరధ్వజప్రభుని సామ్రాజ్యోత్సవంబందు ను
 శ్రీతోడ న్దగి యూఁగుముంగురులరాజి న్దోరణిబొప్పగాఁ
 స్ఫీతశ్రీక సితేతరోత్పలముల న్దెన్నొందు సన్మాలికా
 చాతుర్యంబును గాంచు నీదు చలదంచద్వీక్ష కామేశ్వరీ ! 4

వజ్రలు కురులదై నవ న్నెయ స్పీకటిఁ
 గ్రమ్మఁబడిన తోవ నమ్మ ! నీదు
 చూడ్కి నడచు విసతళూలికై యల్లనఁ
 జాటుచోటున కభిసారిక యటు

41

అమ్మా ! నీదునపాంగలక్ష్మి యవగాహతీడకై వీడయ
 న్కొమ్మ న్దోడుగఁబూని శంభుగళరు గ్యూధాఖ్యవకా నాచుచే
 గ్రమ్మఁగాఁబడు కాంతియన్నరసి నోకామాక్షి ! యక్షీణమా
 సమోదదమ్మన నాశ్రయించెడిని నశ్రాంతంబుకామేశ్వరీ 51

మమత న్దెండెడు నీకటాక్షమను కర్మందీశ్వగుండమ్మ ! ని
 త్యము శ్రుత్యంతతలానుషంగమును సంధానించుచు న్బద్ధరా
 గ మణిస్ఫూర్జిత కుండలాంశుచయమ న్కామాయవస్త్రంబు
 ద్దముగాఁ దాలించి యెంతయేనెఱఁగు నీతండెఘ్టగామేశ్వరీ ! 52

ఇంద్రసీలోపలంబు రాయాయె తలంప

వాడు నీలోత్పలంబు దివంబులందు

మేఘగత మేచకతయొ నైమిత్తికంబె

లేదు నీచూడ్కిసిరికిఁ బోలిక మహేశి !

52

శృంగారంపువలస మెంతయును భాసింపంగ లజ్జాశ్చయశా
చుం గాటంబుగ నానందాకొనను సంచుంగన్న ముత్తైపు వ
న్నెం గించిద్దసితంబొనర్చునదియై నీశ్యామవీక్షాభ ది
గ్గింగచ్చేలుని మోముఁ జంబనముఁ జక్కస్సల్పుఁగామేశ్వరీ!

చలువతనంబుచే సతముఁ జంద్రపదంబులఁ దూలనాడి పె
నకలహముఁదమ్మితోడుత నొనర్చెను నీదుకటాక్షపాతమే
లలి నసితోత్పలంబున కిల న్మదుపంబునకుద్దిగాఁగ వి
జ్ఞులెదఁ దలంచువారు చలిగుబ్బలికూరిమిపట్టి ! శాంకరి ! 54

అందపు మోవినన్నెల చయంబనువిదుమపాళిఁ గ్రాలి కాం
తిం దగు భూలతోర్మివితతి నిల్వసిల్లెడు నాననప్రభా
భిం దరుణేందుశేఖరుని దేవి ! త్వదీయకటాక్షమొప్పు వా
రిం దగనింపుకోఁ బలుఁజరించెడు నీలపయోదమోయనన్ 55

శ్రీవణ కూడలమణుల కెట్టువడి మంద
హాస రుచులకుఁ దెల్లనై యమ్మ ! నీ య
సితకటాక్షపంక్తి చెలంగుఁ జివురులు విరి
మల్లియ లెలర్చు నీలాబ్జమాల వోలె

56

చల్లని పెన్నుపారస లసత్తర నిర్మరవారిఁగూడి రం
జిల్లిన పక్షులంపురుచిచే దగునీదు నపాంగమాల యో
తల్లి ! పురారిగోవరవితానము దూర్వలదై నపట్టుగా
నెల్లపుడుం గనుంగొన రహించెడుఁ గాంచిపురీటుఁటుంబినీ! 57

చేలఁగెడు నల్లకల్వలరుచిం గలమేలిమిలాగి పెన్దమః
కలనమడంచి దోషల జగంబులకొ జడతన్ద్రొలంచి భా
సిలెడు త్వదీయవీక్షణపుఁజెల్వము వేకువయై మదీయవృ
జ్జలజమును న్వికస్వరము సల్పుతమెప్పుడుఁగామలోచనీ ! 58

సిరితమ్ముఁదాల్చు చూడ్కికి

నెఱిమోహముఁగూర్చు నీ వినీల కటాక్షాం

కుర మెటు ప్రత్యజ్ఞుభుతన్

స్థిరమా మునివీక్ష నెసఁగఁజేసెడి నంబా

59

అని నీవీక్షణకాంతికోడి జగదంబా ! యల్ల నీలోత్పలం
బనిశంబు న్విగతాభిమానమయి నీవౌ వీనుల న్భూషణం
బను వ్యాజంబునఁజెంతఁజేరి యభయం బర్థించుచు న్బాదవా
ర్జని యుగ్మాభిముఖంబునై నిలుచు నిచ్చ లాఁగించికాధీశ్వరీ
అద్దిరనీదు చంచలదృగంచల విభ్రమ మంబ ! కంఠునిం
బెద్దఁగఁజేయనండయయి బేసికను ల్లలవాని ధైర్యమున్
రుద్దుచు రాగబంధ మెదరూఢముగానొనరించు సల్పుఁజు
మ్మద్దియె మానిపాళికి దయ న్విపరీతతఁ గామలోచనా 61

శ్రీకామేశియైనర్పుఁ దేజసభ వాసి న్దీక్షణమాబుద్ధి న
స్తాకంబైతగఁ దేనెవాకయటు విస్ఫుర్జ ద్వచోవైఖరి
నీకు న్భక్తి నొకప్పుడే నెఱఁగునేని స్థంతు వద్దానికి
న్బ్రకట్యంపుసిరి స్సతంబు ఊణమాత్రీ స్వ త్సమిక్షాప్తియే

నీరదమాల లోకజననీ ! కనకున్నె జలానుషంగము?

స్థారుణిఁదేంట్లచాలు నెడఁద స్తమ వక్రత నందకుండునే
యోరిమితోఁగళిందనుతయు న్వహియింపదె భంగయుక్తి నీ
చారుకటాక్షలక్ష్మి ధ్రువసంస్థితిని న్నన దోమహేశ్వరీ ! 63

పెనుమోహంబను దుంప నంకురితమై పెంపైన కార్పణ్యపు
న్ఫనపూరంపు రసంబునం బెరిగి తుంగంబైన నాయీ భవం
బననా పెన్విషభూగుహంబును హిమాహార్యాత్మజా ! నీకటా
క్ష నిశాతోరు కుతారధార వెనుదా ఖండించుత న్నాంకరీ !

ఘోరభవాఖ్యరోగమునకుం దగునట్టి చికిత్సకై వెన
న్వేరి భజించి వేడి కృపఁజెన్నగు దేశిక సత్కటాక్షవై
ద్యోరుతర ప్రసాదమున నోవర మేశ్వరీ ! యందుఁబుణ్యవి
స్తారముగల్గువాఁ డెనయుఁదాఁద్వదపాంగ మహాషధంబిలక

ఎంతయుఁజల్లనయ్యు జనయిత్తిరోసీదుకటాక్ష మద్ది దు
ర్దంతముఁ గాలకూటవిష దావమునేని తృణీకరించు చొ
క్కింతయు శ్రాంతిని న్ననని యిందుకళాధరు నెమ్మనంబు న
త్యంతము మోహపెట్టునటె యక్కజమానిది కామలోచనీ 64

గురుకరుణాంకురంబు సమకూడ నయమ్మున నాశ్రయించి ని
బ్బరమునఁబెన్దపో నియమపాశులచేఁ బృథు పాశబంధనో
త్కరముల నేర్చి పెద్దలు ద్రుతంబుగ నీదు కటాక్షమన్న యం
బర గృహమందు సౌఖ్యము సమంబగుబుద్ధి గమింతురంబికా.

సాకూతాచ్చవచ స్సమేత దరహాసహీకనత్ప్రేమతో
 నేకంబై తగు నీకటాక్షమునఁ గాంచితాని! కామాక్షి! ని
 ర్భీకుండై యొగి మారవీరుఁడు పురుశీగణ్య సామ్రాజ్యపు
 స్థాక స్వీయ విరోధివైఁ బరపి యోడన్దేసి దీపించెడిన్ 68

ఘనమా విభవపుం బలంబునకు నోకంబైన యుష్మత్కటా
 క్ష నితాంతోన్నత వీరుఁ డోజననిభ్రూచాపంబున స్వంచులీ
 లనె తానల్పి శశాంక శేఖరు ననల్పంబైన యర్ధాంగరా
 జ్య నుతశీ సుఖల్పి నీవశముగా నల్పంగదా శాంకరీ! 69

కామాంకూరచయైక వాసమగు చెక్కాలంబునుం గ్రాలు నీ
 శ్రీమ ద్విక్షణపాతమివృత ధరిత్రి స్ఫుక్తహృత్కామిత
 స్తోమంబు న్దగ రాగయుక్తమయి మంత్రంగంచి కామాక్షితా
 నేమాడ్కి స్పృకటికరించునొ మహర్షీ శాళి వై రాగ్యమున్ 70

కాళిమమదాన నీకటాక్ష మెపుడుఁ గల
 హించుఁ గాలాభ్రములతో మహేశ్వరి! కడుఁ
 గాని దానినె కాంచి యుత్కంఠనీల
 కంఠుఁడు రమించు సతము నిక్కముగ నొర ! 71

మేచకకాంతితోడ నెఱుమింగను యుష్మదపాంగకేకి కం
 పాచరి! తాఁద్రిలోచనుని మాన్మథతాప విమోహసంతమో
 భ్రాచితిచేఁ బ్రహృష్టునిగ నమ్మరొ! సల్పుచు మత్కుకర్మచ
 ర్మాచిత సర్పసంచయము మృందంగఁజేయుతఁ గామలోచనీ!

అమ్మా ! నీదగునక్షిపాతము మహేశ్వరలోకసంబంధు సం
దమ్మా పద్మమటుల్ సతమ్మును ననూనప్రేమయుక్తి న్వికా
సమ్ముంగూర్చును ఘనస్రమం దలఘులజ్ఞాభారమన్న ద్వియా
మమ్ముట్లు ల్లుకుళింపఁజేసెడినిజమ్మా ! కాంచికాధీశ్వరీ ! 73

మూకుండొప్పనువాక్ప్రభుండయి కురూపుండైనవాడున్ రతీ
ట్రాక్రికట్యంబుగను న్స్వగీతయెలర్ప నింపచానుండు నో
యేకామేశ్వరురాణి ! వొల్చెడుఁ ద్వదీయేజ త్సులీలోర్మళా
లోకశ్రీప్రసరించు నాత్మకృతి నై త్రైలోక్యేశి ! కాంచీశ్వరీ ! 74

నల్లనివైనముంగురులనంగను భృంగములౌ మనోజ్ఞమై
చెల్లెడు నానఁగూడి విలసిల్లెడుముత్తైపువన్నెదుంపఁ జొ
త్తిల్లుబిసాంకురంబగుచుఁ దేజరిలున్మకరందమాఁగ్రహ
భ్యుల్లసనంబుఁదల్లిరొ ! పయోజమె నీనయనంబుశాంభవీ ! 75

అవనిన్వేగమె కాంక్ష్యమాణఫలమీయ స్సర్వదాదక్షమా
భవదీయేక్షణ కామధేనువర సంపర్కాననేయకార ! శాం
భవీ ! పాశంబులకట్లఁబాసి పశుతిన్వైశంబుగావీడు దే
హి వితానంబు నిజంబుగా జనని యోయేకామ్రినాథేశ్వరీ ! 76

ఘనసంసారకృతి వ్రజీయ పరిపాకంబూను మర్త్యవ్రజం
బునకు న్నిక్కిలి శీతలంబులయి యింపుంగూర్చు సీచూఢ్మలో
జననీ ! మాటికిమాటి కింధన సమాజంబట్లు కామారి నె
మ్మనమందు న్మదనాగ్ని నెక్కిలుపుఁ గామ ప్రేక్షణీ ! శాంకరీ !

సతము నేమిమరసాద్ధిగుంకులిడి యిచ్చల్ వొల్పు నీవీక్షణ
ప్రతీతు ల్లాంకరి ! కామకోటి ! పరిశుభ్రజ్యోత్స్నతా జందనా
తతపంకంబులగు న్నుమాక్తిక లసద్ధామంబులౌ శీతలాం
చిత సౌగంధ్య జలప్రసేచకత వాసింజెందుఁ జిత్రంబుగన్ 78

వరకాంచీనగరీ విహారరసికా ! వైశంబె కాలాంజనం
పురహి న్నాన్వించిత కాంతిచే నెదిరి యాపుష్పేషుమ తంత్రీ భా
సుర సంస్తవ్య కలానుభావమున సంచుంగాంచి దోషార్జిత
ఘరమా నీకరుణాకటాక్షమును నింకన్నాపయి న్నొల్పవే 79

కాంచుమియించుకంతననుఁ గామమదేభవిముహ్యమానచే
తోంచెనుఁడై యనారతము నామ్రమహీరుహమూలమందుభా
సిం చెడు వేల్పుకింపయి లసిం చెడు నీదుద్యగంచలంబుచేఁ
గాంచిపురీవిభూషణి ! జగజ్జననీ ! శీతకామపూరణీ ! 80

నీదునపాంగ సంగతి జనించినపుణ్యులు కొంద టోకృపా
మేదుర ! పొల్తురమ్మ ! యెలమి న్నశసంగత కాళిమాధ్యులై
యాదృతితోఁ జకోరనిచయలబును దన్పెడువాని భూషణా
నౌదలఁదాల్చి రేంబవళు లారఁగఁజేయు కను ల్గలారలై 81

తావకమా కటాక్షము నిదర్శనమా నసితోత్పలాభ కో
'దేవి ! కృపాఖ్యవిద్రుమ సుదీప్తముఁగర్మపయోధికెన్న మై
త్రావరుణిప్రభంబుగద ! దాన మము న్విడిపింపుమమ్మ కాం
చీవరభూష ! శంభుమహిషీ ! పెస మూడగుబంధనమ్ములన్ 82

ఎంతయుఁజంచలంబును నకృతిమమైతగునంజనంబో నూ
నాంతరమంద ఝంకృతివిహార మొనర్చెడు తేంట్లచాలా పె
న్వితగ వహింఁగూడక భువి రహియించెడు ధూమరేఖయో
మంతగు నీకటాక్షగత మంజులనీలిమ కామలోచనీ 83

అమ్మరొ నీదృగంచల గతాసితకందలి యెన్నఁగా మనో
జ్ఞమ్ము నకృతిమమ్ముఁ గడుఁజంచలమైతగు నంజనంబో శ
బ్దమ్ము నొనర్పకే తిరుగుబంధరమాలయొ నహితోడనం
గమ్మునువీడి రాజిలు జగాపాగ మొల్కయొ కామలోచనీ 83

అనిశంబోజగదంబయంజలి మదీయంబౌతఁ గళ్యాణదం
బును నిశ్చేయసమూలభూతమును నెట్లు నిర్భయంపునృదం
బున సంఘూర్ణితము స్మనోభవునియేపుం గన్న పెద్దర్పపుం
జనిసిద్ధి సమకూర్చు తావకకటాక్షస్థితికి న్నాంకరీ 84

మముఁబాలించుత సంతతమ్ముఁ గృపఁ గామపేక్షణీకామవి
భ్రమ దర్పాంకురమై వినీలకుముదవాత్రీయ విస్ఫూర్తికు
చ్చము నిందాంకురమై భవాంధతమసోచ్చండత్వమున్మాన ద
క్షము దీపాంకురమైన తావకకటాక్ష మ్మేకచూతేట్లనీ 85

పరఁగుత ముక్తిదివ్యమణి భాసురరోహణ పర్వతంబులై
గురుకరుణాప్రవాహమునఁ గూరిమి మజ్జనమాచరించి శం
కరుని మనంబుఁ గింకరముగా నొనరించెడునట్టి నీమనో
హర సునిరీక్షణ ద్యుతుల కమ్మరొ! మత్ప్రీతు లృహేశ్వరీ

విరిసెడు నల్లకల్వ పృథివి న్నడునల్పము మాతస్యమైనభౌ
సురతయు హీనమేయగు వసుంధరలో నరవిందమెంత యా
హరిణికెసంగు కన్సిరియు నౌగడుదవ్వుగఁ గాంచికాపురీ
శ్వరి ! భవదీక్షణాభకు శివా ! యసమంజస మంజనంబగున్ 87

కలిసిన యవ్విషంబునను గర్దమితంబగు నమ్మహే డుర
స్థలమున రింఖణంబెదియొ సల్పుచు వీనులనౌ సి తేతరో
త్పలముల హేలద్రోయుచు విభాసిలు నీదుకటాక్షమిద్ది ని
స్తులమయి బిడ్డయై త్రిపురసుందరి ! యాడెడుఁగామలోచనీ 88

కంతువైరి యుగస్సీమ గంతులిడుచు
గళగరళ కర్దమమున మైఁగలయఁ బడుచు
శ్రీవణభూషోత్పలము హేల నవలద్రోయు
చాడు నీ కటాక్షము బాలుఁడట్లు తల్లి ! 88

లలిత భవత్సమీక్షణ విలాస వసంహృతలక్ష్మీ విజ్ఞకో
కిల కుల లాల్యమానమయి క్షీప్రముగా నవసూక్తిధాతినాఁ
జెలఁగు రసాలవాటికి సుశేముషియొప్పుగఁ జౌఢిని న్నిర
ర్గళమగు సౌరభంబు మకరందరిసంబును గూర్చుఁగావుతన్
కరుణానీర సుస్పృష్టి నీదగుకటాక్షంబన్న మేఘంబు వే
గిరమే కాంచిపురీశ్వరీ ! కురిసి లక్ష్మింపంగ నారగ్యతో
ద్ధుర కూలంకష సత్ప్రవాహమును నిందుం బుణ్యలౌవారికి
నొరక ద్వేలికగా నొనర్చు యమున స్తుచ్ఛీకరించు న్నడున్ 90

కామాక్షీ భవదీయ నిర్భర కటాక్షవ్రాత భూరిచ్ఛవి
స్తోమ స్వర్విభు రత్నపంజరమునందు న్భవ్య తాటంక ర
త్నా మేయద్యుతి దాడిమియ శకలీయానుణ్య మొప్పార నెం
తే మేల్గూర్చు కృపా శుకీ తరుణి తానెష్టాపైడు జ్ఞాగృతిః 91

ఈ నీవీక్షణపుంబ్రసారము వినీలేందీవరంపు న్నగో
త్రానూన స్థితిఃజేసి తా శ్రుతి నె యొయ్యంబట్టెఁ గౌటిల్యముం
గానంగాఁ బ్రకటించెడి ద్విటముగాఁ గామాక్షీ ! భ్రావల్లకా
న్యూన స్నేహమునందఁగా నగుఫలం బోయిది కాత్యాయనీ!

హిమవదగేటుపుత్త్రి! రహియించెడు నీనయనప్రశస్తి యి
ద్ది మదనవీరు బాణవితతి ప్రభ హర్షలహర్యభిఖ్య యం
చు మదిఁదలంతు నోజనని ! సోమకలాధరు ధైర్యముద్ర డెం
దమునను జొచ్చి యకారశతథా యొనరించుటఁ గామలోచనీ93

శోణముఁ గందర్పునకు

న్బాణము భక్తాంతరంగ పాళిత్రాణం

బేణధరు రాణి ! మృదుదృ

క్కోణము దయకిక్క నాదుకుందు నడఁచుతన్

94

కందర్పారి నిజోత్తమాంగ మకుటాగ్రంబందు లాలించు నా
మందాక్షిన్యదకంబున న్గుటిలత న్నట్టాడుచుంబొల్చు నీ
యందంబైన యపాంగపాత మదికామాక్షీ ! కృథావేగతా
ప్తిం దీపించి భ్రమించు మీనమనుసం దేహంబుఁ గల్పించెడిన్

అమ్మా సంవలితశ్చోభరణ ముక్తాంశ్వంచిత స్మేరయు
 క్తవక్త్రా సచ్చుతి చామరాల చతురత్వంబాప్న గామాక్షియే
 నమ్ముల్లగిన జోదునాఁబడు మదోద్యద్ధస్తి యుష్మత్కటా
 క్షమ్మ స్తస్సింభమున నిబద్ధమయి యీశానీ! సతంబాప్నెడిన్
 నీదుకటాక్షమన్న రజనీ సమయం బరుదెంచునంతలో
 మేదుర భక్తి నీకుఁబ్రణమిలెడువారలకు న్ననోభిధా
 నోదయ పర్వతాగ్రమున నోజగదంబ! సుధాంశుబింబ మా
 మోదదమై వెసం బాలుచుఁబూర్ణతతోఁ గడువిస్మయంబుగన్
 కామాక్షీ! ప్రిణమిల్లుభక్తులకు నెక్కాలంబుఁ గల్పదుగ్రీమ
 గ్రామింబట్లు సమస్తవైభవము నీఁగానొప్ప నీవీక్షణం
 బోమాతా! యసితోత్పల భగ్నిమరనిష్ఠోత్కృష్టరుక్సంపద
 న్భూమి న్దొంగిలునంట యెంతయును గొల్పున్విస్మయంబునృదీన్
 ధర భక్తిద్రవమానకున్నఁ గడుహృద్యంబౌవివేకంపు వి
 స్ఫురణంబు న్లనకున్న గొప్పగరువంబుంగన్న శాస్త్రాళినా
 దరముంబూని పఠింపకున్న ఋతవాగ్దక్షుండుఁగాకున్న ము
 క్తిరమ న్డాయకయున్న వానిపయినీదృష్టుల్ ప్రసరించునే 99
 ఎంతయు శీతలంబును నహీనపుఁగర్మవిపాకరూప దు
 ర్దాంత విషంబు మాపు నమృతంబెసుమీ సుమనోభిగమ్యమై
 మంతగు నీకటాక్షము సమస్తజగజ్జనయిత్రి! యోక్మపా
 స్వాంత! వినీలమై కడు నెసంగెడు భేదమిదే మదంబికా! 100

శ్రీతరుణీఘ్నఖామర వరేణ్యసమర్చిత పాదకంజ ! స
త్పొతము భూరిసంసరణ తోయధిభీతుల కెప్పుడు న్నడుం
బూతము స్వర్ణకుండల విభూషణకాంతి సమేతమో భవ
చ్ఛీత కటాక్షపాతమున శీఘ్రమే న స్తయజల్లజేయవే 101

ఉత్తర రామాయణకృతి

కృత్తాతపగాఙ్గ భజన కృతి ఘనపుణ్యో
పాత్తోదాత్త కవిత్యా
ద్యుత్తమ విద్యాసురత్న యూఞోద్దామా ! 102

సాధ్యాచార ! విచారదూర ! దరహాసస్ఫూర్జదాస్యాజ్జ ! వా
జ్ఞాధీస్వ సద్రస తర్పితాఖిలబుధా ! మావాగుమానాథసే
వాధ్యానారతసక్త ! సూక్తివిభవోద్య త్సారవ ద్ద్రంధభే
రీ ధ్యానావృత సర్వదిక్తుల ! పృథుశ్రీయుక్త ! సత్పుత్రికా
అకలుష సుమనోహృహానుషంగంతరంగా !
శుక గదిత సుకోశౌత్సుక్య ! గీతాసుపాతీ !

ప్రకట విమల మోదభ్రాజమానా ! యనూనా
త్మిక పరమసుతతోద్వీప్త ! గుప్తాచ్ఛదానా ! 104

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురు కరుణాసమాసాదిత... శ్రీమద్భమిషి
పాత్యన్వయపయః పారావార రాకా సుధాకర... విబుధ
జన విధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శర్వాభిధేయాంధ్రీ
కృతంబైన శ్రీ కామక్షి స్తుతి యందలి

కటాక్ష శతకము పూర్ణము.

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పణమస్తు

శ్రీ మే ధా ద ట్రిణా మూ ర్తయే నమః

కామాక్షీస్తుతి

మంచస్మిత శతకము

శ్రీ కాంచీ కామాక్షీ
ప్రాకట శుభకృద్విశుద్ధ రాజద్దరహా
సాక్షీర్ణ స్తుతి విను క
నాకది మేధాధ్య ! దక్షిణామూర్తి గురూ !

తనువుగలారి బంధములెల్ల సమయించి
శివమునొసంగి రక్షించు నెద్ది ?

మదనాగమరహస్య మంత్రితంత్రంబుల
కొజ్జయై సతతంబు నొప్పునెద్ది ?

సతముఁ గళ్యాణ సంచయమునకు నభవ్య
కేళీసలంబయి కాలునెద్ది ?

కమ్మవిల్తునిదాయ కనులకు ఘనసార
పుంజ పరాగమై పొదలునెద్ది

విమల మందారకుసుమ గుచ్ఛముల మదము
నంతయు హరించి మించు కామాక్షీదైన
యచ్చ మందస్మిత జ్యోతి కనుదినంబుఁ
దోరపుంబత్తిఁ గయిదోయి దోయిలింతు

నవకుందప్రసవాభమై గురువునై నానా లసన్నాక్తిక
 చ్చవికి న్దామరకాడతేజనకు సాజంబై నతేజై యని
 ద్వివిషద్వాహిని మించి చల్వదొరగద్దెన్ సాముగైకొన్ననీ
 లవ హాసప్రభకమ్మ ! శాంకరి! యనల్పప్రీతిఁ గై మోడ్చెదన్ 2

మేలగు కప్పురంపుటెలమి న్నగుఁబాటానరించి యెంతయుం
 జాలమి నిండువెన్నెలఁ బొసంగఁగఁజేసి మనోజ్ఞ కుంద నూ
 నాళికి తుద్రితన్గొలిపి హవ్యవహించెడు కామనేత్రదా
 శ్రీలలితస్మితప్రభ లశేష శుభమ్ములు మాకొసంగుతన్ . 3

ఉబ్బిన గుబ్బదోయిపలు నొప్పెడు కప్పురపు నివ్విలేపమై
 వ్రబ్బెడు నల్లకన్నుఁగవ రాతిరికి న్నునువెన్నెతాచు మే
 నబ్బిన యందమన్న ధునివౌ నలలందుఁ జరించునంచుతౌ
 గుబ్బలికూతులేనగవు గొప్పతనా లేదఁ జల్లఁజేయుతన్ 4

కామద్వంతపుఁదెల్పు నల్పముగ వీఁకన్నల్పి దీవ్యచ్ఛర
 తోసము స్సంతత మెక్లఁగోర్కెఁ దులయందు న్నల్లఁగాఁజేసి యు
 ద్దామాంతేనివసిత్వ వాంఛ నెదనంద స్సంకుకుం గూర్చు శ్రీ
 కామాక్షీ స్మితరుక్పరోహము లహంకారంబుఁ బోకార్చుతన్

ఆనై శాకరిదై నవ్యాక్రియను నాశాంతాలఁబట్టింపు చెం
 తేని న్నాశ సుమాభిమానహృతి నేర్పెట్టాని యాసక్తి నీ
 శానుం డెంతయుఁ జూడఁగా వెలయు నీనన్మందహాసత్విడ
 న్మూసంపుకర్పరికాంచికేశ్వరి! మదేనోబృందముంగూల్చుతన్

వీనోత్తుంగ కుచాగ్ర భద్రహరి సత్పితస్థలాసీనత
 న్జానా నాతిజగద్విజత్వర సుమాస్త్రస్వామికి న్జామర
 శ్రీనిం జెందిన చంచలం బయిన రశ్మివాతముం గూడు నీ
 శానీ! నీదరహాసమంజరి మదిచ్చాపూరకం బయ్యెడున్ 7

పరిశుభ్రచ్ఛవియైన శర్వ పరిరంభ స్ఫూర్తిమత్సంభ్రమం
 బు రహింప స్ఫురంగయట్టుల గళంబుష్టకజంబించు నీ
 ల కుచి నేవ్వు మృదువైన స్పందమదికాల్సొల్పుఁగాళిందియ
 ట్లురుకల్మాష మొనర్చు నీస్మితము శమ్మొప్ప న్మమున్నాకుతకరి

స్తనతటమందె నెద్ది నిరతంబును హారలత స్తయింపనా
 న్మనిగె గృహస్రవంతి నెది పూర్ణవినిర్మలత వ్యహింపనా
 న్విససిగ వేల్పు సల్పునెది విస్మయనీయతః దెల్పనాఁగ రా
 గ నిబిడు నట్టిశాంభవి ముఖస్మితమార్పుత మా భవవ్యధకా 9

తానెంతేదెలుపయ్య నైల్యమును జాంద్రస్ఫూర్తులజ్జేర్చి వై
 త్యాన న్దాదగియు స్మృరాగ్ని సతముం దాకొల్పుచు న్మూలికి
 న్జానై తా నధరాన నమృలకునుచ్చంశౌగతి స్థూర్పు నీ
 దౌ సుత్యస్మితకాంతి మాయెదలఁ గామాక్షీ! విరాజిల్లుతన్ 10

కదలెడు భూలతోర్మితతిఁ గ్రాలుముఖద్యుతియస్సరస్సుదౌ
 నుదకమునం దపాంగముల నొప్పెడునీలిమఁ జేంట్లవృత్తిదా
 ల్చి దళితపుండరీకపు విచిత్రపుఁబాండితిఁ గన్న కామనే
 త్రిదయిన మందహాసచతురత్వములోదుడుకుందొలం చుతక 11

బాధితబంధుజీవమయి పల్లవమై త్రినిఃబోంది యోతయు
 న్యోధితఃపద్మజవ్రజ నిచోళకమా నధరంబునూదియు
 న్దా ధృతశుద్ధభావమయి ధాత్రినతశ్రితచేతము స్ప్రిమో
 దాధికమై తగ స్సంబు నమ్మవరస్మిత మోముతన్మముక్ 12

కుముదిన్యచ్చసహాయపుంగ్యతిః జెలంగు న్మాటికే స్తీల్పుపె
 న్దమము న్దంద్రకళావతంసతను సాధప్రాంగణాపేంఖణం
 బమరంగా సుమనోవ్రజీయమగు జ్ఞానాంభోనిధి స్వీచికా
 ఘముః గూలంకషముంబొనర్చి తగుశ్రీకామాక్షీదామందహా
 సమనంగాబడుజ్యోత్స్ని మాపుత మహాసంసార తాపోద్ధతిః 13

ఘన కాశ్మీరరసంపుః దేజనెమ పంకస్ఫూర్తిః గల్మాషతం
 దనరంగా వహియించి హరగత ముక్తాప్రఖ్య హంసవ్రజం
 బునకుం దన్నెఱిగించుకోనన మనోభూ శీతలైలాగ్రిమం
 దు నెఱింబారుచునీమృదుస్మితరుచిద్యోసింధువార్యాతగున్ 14

వరకాంచీనగరీశ్వరీ ! కరముదై వాసు స్వదీయంబులొ
 దరహాసద్యుతు లంబ ! వాగమృత సంతానంబులట్టు ల్బుస
 ర్ఘురి పర్యాయవిభేదముల్బలెఁ గృపా సంతానవల్లీ సుమో
 ధురగుచ్చంబులమాడ్చిఁగంబుకులపుండ్యత్యైఘముల్లాలలి 15

స్తనసీమ స్తనసార పత్రరచనాంచదృంగి గద్దించి పా
 వన కంఠంబున దంతపత్రముల రూపంబోయన న్ద్రాలి ప
 ర్విం యోష్ఠద్యుతులన్న పల్లవముల స్పేంఖత్సమంబై తన
 ర్చిన నీదా దరహాసభాస యెడఁ గాంచీస్వామినీ! యొప్పుత 16

నాసాగ్రస్థము మాక్తికంబువయినందన్నిందు వట్లాప్ప గీ
వా సంశ్లేషపుటూత దీనగతి దీవ్యధారముంబొందఁ దా
నై సస్పంధుపుమాడ్కి నోష్ఠములచొ నారుణ్య మోరంజన
న్వాసి న్నల్పగ నొప్ప నీస్మితరుచుల్ భద్రాళి మాకీపుతఁ 17

తన్నుం గొల్చెడువారి జాడ్యమనునంద్రిం బింకఁగాఁజేసి యె
ప్ల న్నెక్కొల్పుచుఁగైరవంబులఁబగన్బున్బిన్బినేత్రోత్సవం
బు నిత్వం బొనరింపనొచు విధునొప్పుందోసి గర్వంబుచే
జెన్నా నీస్మితకాంతి వెన్నెలగ భాషింత్రెట్లు కాంచీత్వరీ 18

పురురభసంబున న్నవయఁబోవుతఱి న్బుర మెక్కి ద్యోసురీ
ద్వరయను శంక నప్పుడెడఁద న్నలిగించుచు నప్పురారి వి
స్ఫుర దధరమ్మువఱ్ఱఁగను బొమ్మలుఁగొటిలి నూనమోమువం
గ రహినొనర్చు నీదుచీటునప్పు పసందున కంబ ! మ్రొక్కెదన్ 19

నీముఖమిందుఁడౌ స్మితపు నిగ్గన వెన్నెలయే యదోయప
ర్ణా ! మృదువై చెలంగఁగ ఘనంబగు నేడ్కఁ జకోరపాళికి
న్లో మొనయంగ నొ నిది యలు ప్తవిచిత్రము రేబవల్ల స
ద్దామమునది యోవరవిశ్మల ఖేలనమాచరించుటన్ 20

అమ్మా ! నీచీటునప్పుపొడ్డలి కత్వంతంబు సాహాయ్యక
త్వ మ్మానున్ బగడాలనేలలకు శోభంగూర్చు నోష్ఠప్రభం
జమ్మిదేభిద దాన మున్నుదితముంజాఱై న్బుర్రాణుండిటో
సమ్మేళోద్భవ మాధురీసుధ నె యాస్వాదించుఁగా మేశ్వరీ 21

శ్రీకాంచీశ్వరి నీమకోమల చలతేస్మరచ్ఛవ్రుల్విస్తృతం
 బా కస్తూరి రచించు పత్రములజానా సుస్తనాగాన సం
 ధ్యాకాలద్యుతులట్లు మాటి కథరోద్య తానంద్రతేజంబుతో
 వీక్ష జ్ఞేరి విలోలశారద ఘనోద్భృందంబులట్లాప్పెడిన్ 22

వైమల్యంబున నొప్పినంతనె సమత్వంబబ్బునే పాలకుం
 గామాక్షీ ! యిల నీమృదుస్మితముతోఁ గానానుదూరానఁగా
 నీ మాతాపిదుకంగ బాలాద వెడి న్మేల్చక్తితో ముక్కున
 ద్దీచుత్పాళికి వేడనే స్మితము సందీపించు భేదం బిదే 23

సమముగ సంస్తుతించెద రజస్రము నీదరహాసలక్ష్మికి
 న్నుమతులు కప్పురంబు నుధ సొంపగు వెన్నెలఁ బద్మనాళసం
 ఘము వరహాక్తికప్రవరకాంతినిఁ గాంచిపురేశి! నాదుతా
 పముల నడంపఁ దాదృశము పట్టె నదేటికిదేవి! మాంద్యమున్

మందారస్తబకంబగు జ్ఞనని! నీ మందస్మితాంశువ్రజం
 బందు న్నాతెడు మంజువాగ్లహరినా నంచన్మరందంబు; బా
 లేందూత్తంసునిరాణి! చల్లనయి యెంతేని న్వికాసంబుఁగూ
 ర్పం దభ్యంబు వసంతకాలమగు శర్వశ్రీమదత్యోభయున్ 25

ఫండినదొండపండువలె భాసిలుమోవి వెలుంగులొక్కమై
 మెండగు రక్తిదీర్ప నెలమిం గను నీదరహాసరోచు లో
 కొండలతేనిపట్టి! సొబగుం గడుమల్లల నెఱ్ఱకల్వపూ
 దండగ శర్వువక్షమునఁ దాగని మాకిడుఁగాతభద్రముల్ 26

శారదసీరదంపుచవి జానయి విద్యుతిమీటి పెన్ద్రపా
ధారలదారసమ్మ వితతమ్మగఁ జమ్మెడు నీదరస్మితో
దార సుగుచ్ఛమార కడుఁ దాజగము నిశిరీకరించునో
గారి! మహేశు నెమ్మనముఁ గాతుకడోలిక నూపుఁజూడనే 27

లమృతంబేయగు నీదరస్మితమునా నావాదు వ్యర్థంబె; ని
క్కమిదెల్లాఁజగదంబ! పాల్కడలినాఁగా నీసునుంజెందుఁ జం
ద్రమునిందించుఁ గలంచుగంగ నొగి మందారీయవృత్తంబులే
శము: దావిన్నసహింపఁజాలదు ప్రపంచంబందుఁగా మేశ్వరీ! 28

వితతప్రభ కటాక్షకుంజ కుహరా విర్భూత సూనవ్విజా
యితమై వక్త్రహిమాంశురు గ్జలధివౌ నెచ్చొత్తరంగాలఫే
న తతిత్వంబు వహించి యుబ్బుచనుడంట న్నవ్వుపెన్నొసెనా
స్మితమో కాంచిపు రేళి! తావకముమాచెట్ట న్నెసన్నిగొనుతన్ 29

ఇల నేతోత్సవ మెల్లవారలకు నెంతేసల్పనీ శీరునె
చ్చెలి విఖ్యాతకీరీటమధ్యమున వాసి న్ననుమన్నింపనీ
ఫలమేమంతి నె శుభ్రతద్వగియు నీభవ్యస్మితాలోకనా
కులుఁడై కాంచెఁ గళంకిత నిర్విధుఁడు జంకుంబూనికామేశ్వరీ

ప్రకటానందము నమ్మహేశున కెలర్ప న్సంతతంబోపి ; చం
ద్రీకలై నమ్మల కన్దెరంగుల ధరితీసీమలం దెప్పుఁబా
తక సంసారపయోరుహోకరము డిందలజేయఁ బెన్మంచులై
మకరాంక ప్రతిభాకరంబులగు నీమందస్మితాంకూరము
ల్పికవాణీ! వెన మాయెడందలను దల్లి! చల్లఁగాఁజేయుతన్

శివము న్నూడుజగాల కెల్లనిడుచు డైనొంది కర్కాశురూ
ప విశేషాంధ్యముఁ ద్రుంచి వే శిశిరసంపత్కామినీవక్త్రముం
బ్రవికాసంబునఁ జందికాజలజ నైరఖ్యాపన న్నేర్పుచే
నవమానింప నలంకరించు భవదీయస్మేర మెంతున్నదిన్ 32

ముల్లోకంబుల వ్యాప్తినిం గనుచుఁ గర్పూరప్రతానంబుల
తైల న్నూచెడు వేల్పుకన్నులకు నెంతే దుష్టిసందించి న
న్నలీనూన విరోధులై నెగడు నీమందస్మిత ప్రకృమా
లెల్లఘ్న న్వలంబుచుతన్మృధము మాకీశాని ! కాంచీశ్వరీ ! 33

రమణీయంబయి కర్మపుం గుహకచోరంబై ప్రసూనాంబకా
గమ తత్వంబును నేర్ప దీక్షఁగొని ప్రాజ్ఞశ్రీప్రపాపంబునై
యమితాఘఘ్నమునై కృపామృత తరంగానీక సంచారశీ
లమునౌ నీదరహాస కందళిని బాలా ! మాత ! నన్దన్పుమీ 34

సతము న్నీదరహాస కందళికి నోశర్వాణి ! శంకింతు మి
పై తగె న్నోత్రగఁ జంద్రబింబమొకఁ డబ్ధి స్థికరంబాచు; నా
తత దుద్ధాంబుధి కెన్నఁగాఁ బ్రతినిధిత్వంబూని గాంగోర్మిసం
తతి బిబ్బోకమన నివ్వడంబమె వినూత్నస్ఫార మల్యాభకున్ 35
కాంచీభూషణి ! నాదు నెమ్మనము డుష్కర్మార్క నై సర్గికో
దంచ త్కర్మశదీప్తిఁ దప్తమయి పంకాక్షి ప్తమై తావకీ
నాంచ స్మంజు దరస్మితామృత రసంబం దర్శిమైఁగ్రుంకికాం
క్షించు న్ద్రావ్యధాబాసి హర్షమయ లక్ష్మీసాధ మెక్కన్లడున్ 36

నీమృదుహాసమొండె ధరణీధర రాత్తనయా ! విసమృతా
క్షేమముగోరు వేలుపులచెంగటఁజల్లి కృపాచ్ఛధారల
నూభమ మనుగ్రహంబు వెలిపుచ్చుచు సమ్మదబీజరాజిసే
నాముఖపుంబెడంద నె యణంగనొనర్చు సుధాతిశీతమై 37

అమితస్ఫూర్జితవిభ్రమాస్పద మనంగాభిఖ్యకందంబు న
త్తమిలన్జేయునదైన నీమృదులమందస్మేర మోయంబ ! నా
తమముంబాపుత దేనినిన్దనఁగ హస్తస్వీకృతి న్దాండవో
త్కమనస్తుండఁగు తండుచేమృడుడువేడ్కన్బొల్చినవ్విగచెనోకిరి

ధీరస్వాంతుల నొక్కఁడేడొ కనుఁ బృథ్విన్దాని కర్మవ్రజా
కారగ్రంథినిబద్ధతాజనులకు న్దా దందఁగా నెందుసే
నారూఢంబుగ ముక్తితెన్ను నెద నొయ్యన్మూర్ఖుఁడొనాకునా
దారి న్నిదరహాసలక్ష్మి వెలుఁగై తల్లి ! ప్రదర్శించుతన్ 39

విమలతఁ జింద్రబింబమది వెన్నెలనిగులనేకను న్నర
త్సమయమువ న్నె నంచల నెతాఁగనుఁ దమ్మియువిచ్చుట న్రృకా
శ మెనయు నచ్చకాంతివిలసద్భగణంబులనే నభంబుఁ బు
ణ్యముల దివంబుఁగ్రాలుఁజిలునవృత్తలనీముఖమోమ హేశ్వరీ 40

మానగ్రంథిసమాఖ్యరాహువు నవామందామలప్రేమ రా
కానీహారకరున్ద్రహింప నపుడే కామాక్షి ! సంఛాదితం
బొ నీయించిలునవృత్తవెన్నెలను నార్యా ! మాటికిన్దాంచి తా
రానాథార్థవతంసు చేతము చకోత్రాగ్రు విష్వక్సేనము 41

నీయొడినుండి చన్దువనెక్కొనువేడ్కగలట్టిఁడౌటచే
నాయెడఁ బైకిఁజూచి బిసమాననునూహ గజాననుండు దా
నాయతమైనతుండమునఁ నమ్మరొ ! నీసుతుఁ డందిలాగఁగా
నై యలరాగునీదు దరహాసవిలాసముఁ గొల్తుశాంకరీ ! 42

అపీనస్తనయుగ్మమధ్యగత ముక్తాంచన్మహామాలయ
స్వాపాశ్లేష విమర్దసంభ్రమత మించస్త్రిలి యాశాంకరం
బౌ పెన్వత్తుమునంబడంగ నపుడే యాభంగి సవ్యంబుగా
మాపన్దాలిన నీస్మితాంశుతతు లమ్మా యాడుతన్నామదిన 43

మందారంబున నీస్మితప్రభలకు న్మాతృస్మయహాఁజూడ నా
కందర్పద్విషునందుఁ జూడఁబడురాగస్ఫుర్తి కామాక్షీ ! రా
కేందుత్పిట్టయగుచ్చమోవడయుఁగాదే భూరిదోషాంకురా
ళిం దెల్పంగదె శుద్ధపాలి నెటుపాలి న్నుద్ధత న్గాంచనా ? 44

త్రావిరివేలుపు ల్మునుసుధ స్మధియించిరి పాలసంద్రమున్
దేవధుని న్నపర్ది తనదీర్ఘజటా నిగళాలఁ గట్టె రా
కావిధు నైంహికేయుఁడు నికారమొనర్చును గామకోటిపీ
తావని ! వాగ్విదగ్ధతకు నందక నీస్మితగుచ్చ మొప్పెడిన్ 45

నీమందస్మితకాంతిదాలహరి సందీపించు నన్యాదృశం
బౌ మేల్వెన్నెలయై యుమా ! ప్రతిపదం బద్ధానిదాసంగతి
న్నీ మేలౌచనుఁదమ్మిదోయి కనెవన్నెం గుట్టలీయంబు నొం
డెన్నెన్నొచ్చుకవిచ్చు చల్లనజనితీ ! నీముఖాబ్జం బిలన్ 46

అధరాభాస్మృతపల్లవాలఁ బతనంబందు నితాంతంబు మ
నృథవిద్యేషియెడ స్మరాశుగ వితానజ్వాలలన్దొలుపుఁ బె
న్లుగనిందించు మృణాళచందన సితేందుత్విట్సుహారాళిఁ గాం
చెధరన్నీస్మితశోభ తా విరహిణీ స్త్రీరీతిఁ గాంచీశ్వరీ! 47

అసమంబైనవికాసముంబడయు సూర్యలోకపుంజేత న
మృసమూహంపుఁ దమంబడంచును దలంప న్దోషవిద్యేష మూ
ను సతంబు వ్విడతన్దొలంచెడు ముఖాల్లోరు ధ్నుహన్నిర్గమిం
చునుధీవంద్యభవత్స్మితద్యుతిమయజ్యోత్స్నాళిచిత్రంబుమా 48

తారుణ్యద్విరదాగ్ర్యకుంభముల నేస్తుంబైన చంద్రోయిపై
సారు న్నొక్తికహారమై కనెడు యుష్మన్మందహాసాంకురీ
యోరుస్పీతి భవాని ! భద్రదముమాయుత్ప్రదుర్బోధదా
భారంబు హృదయప్రమంథకమనంబా మాపుతనైశ్వరమే 49

అమ్మా ! నీదరహాసభాసలివి పేమాచ్ఛానిల పేరిత
త్వమ్మంబొంది శరత్పయోదములొనాఁ దారాడుఁదామల్లనం
జమ్మా ! శర్వగళప్రభాంబునిధిఁ గొంచు నృజ్జనంబు నివసీ
లమ్మావ న్నెను సల్లమబ్బలటు చెల్వంబందుఁ గామేశ్వరీ! 50

చతురాస్యైకవిహారపుంగవుతికి నిచ్చు ల్వాక్యకరించునమం
చితరుద్రాక్షము లానెడిన్దయిని వాక్చీగుంభకల్లోలభా
సితయాఁ గ్రిందుఁగఁజేసిభాసిలంఁ గనచ్చేతాబ్జము న్నీదర
స్మితపుంభాస సరస్వతింబలె మహేశీ ! కామకోటిశ్వరీ ! 51

నీలేనవృషసండు కప్పురపువన్నెంగొన్న పెండేజుచే
 నోలి నోమునుబాము మోవిఁగొనుఁ బీనోరోజనుర్వాటిఁ దా
 నాలింగించెడు రాగపుంభరము నొయ్యంజూపు హృదైర్యముం
 దూలించున్ బతియట్టుతొర జగమందు న్నాంచికాధీశ్వరీ ! 52

వైశద్యంబున విశ్వతాపవితితి న్నారించు పెండేతద్దా
 పాశ స్త్యంబున సర్వజంతుతతి నేత్రసీతికృత్పాండితీ
 నైశిత్యంబున నీస్మితద్యృతుల యుదంబంద రేయెండ కా
 మేఖీ ! కోరి సముద్రప్రవాణత నెంతే దూష్యరీతి న్లనెన్ 53

లావణ్యమనుతప్తితీ వెకుబిసవల

యంబులైయెంతయునలరు నవియు

సౌందర్యమనియెడు సామజగ్రామణి

శ్రోత్రచామరత సంచుగని నవియుఁ

దారుణ్యమనునట్టిస్వారాజ్యపుంబీజ

ములకంకురములయిచెలఁగు నవియు

నానందమను సుధాంభోనిధి వీచికా

వలి శీకరములయి వఱలు నవియు

నాననాజ్ఞములకు హంసలై విలసిల్లు

నట్టి నీదు మందహాసములను

నెల్ల జగముఁ గన్నతల్లిరో ! కామాక్షి !

మన్ననోఽఘములను మలపు మమ్మ

ఉబ్బినగుబ్బదోయిపయి నూఁగెడుకెంపులమాల సంగతిం
బిబ్బినరాగపుంగరిమ మధ్యపథంబు నలంకరించుచుం
గొబ్బిన గిబ్బరాతు జడఁకూఁగటికానను జారుగంగకుఁ
సిబ్బితిఁగూర్చునచ్చత లసింఁచెడు నీదరహాస మంచికా ! 55

మంచిగలానికెవ్వా నుగమంబు ఫలంబుననుగ్రహభిధ
న్గాంచిన పెద్దమామ్రాకునకుఁ గల్గెడుదానినిఁ దోఁపఁజేయుచు
స్సంచును మున్నువిచ్చికను సత్సమమట్లు ప్రగల్భతానమ
భ్యంచితమైన నీదుదరహాసము మా కుమ ! భద్రమీపుత్రన్ 56

ధానుషాగ్రాణి వల్లువిభ్రమధరాదారుండు సద్యావనా
ఖ్యానోద్రాజ్యరమావిభాసి కుటిలంబౌ భూలసజ్జ్వ న్నలీ
లానధేక్షణబాణుడై మృదుని గెల్వంబోపుచో నంబ ! తా
సేనాధీశతఁ గ్రాలు నీదగుదరస్మేరంబు కామేశ్వరీ ! 57

విసమునుముద్దఁజేసి మెసవె న్మునుగుదుఁడు నాఁడువాని మా
నసముచలింప దక్షిదహానద్యుతి కగ్గముఁగాదునగ్గి యి
ష్టసమశరజ్వరాగ్నిశిఖ నర్దితమాటకు హేతువెన్నఁ ద్వ
త్ప్రస్పృమరమందహాసలవభాభవ వై భవమే హిమాగజా ! 58

యమునాభంగచయంబుతోఁ గలియుదివ్యద్వీపినింబోలె నీ
లములౌ మబ్బులఁగూడుఁ జంద్రుచిజాలంబట్లు కామాక్షి నీ
కొమరాలేనగ వంజనంపుఁ బలునిగ్గున్మించుఁ గేశవజీ
యమహాకాళిమఁగూడి తా నెనయు నొండొప్పెన్దశ న్నాంభవీ 59

శివునందుం బ్రోణయంబునజ్జలఁగు కాంచీనాయకీ ! తావకం
బవు మందస్మితము న్దుముద్వతిని నన్యన్దాఁగ నూహింతు మి
ద్దివృషేడ్వాహుముఖేందుఁగాంచు నెడ నెంతేపుల్ల మా నెప్పుమాం
ద్యవిశిష్టంబయి తద్విపర్యయపుఁ జేతస్సల్పు లేకున్నచోన్ 60

ధాతువ్యాతపుఁ గర్దమంబులను రక్తస్ఫూర్తినింబొంది స్వ
స్సోత్తోభృత్తును బాలభాస్కరికరస్తోమంబున న్నారద
శ్వేతాభాగ్రియు నొప్పి కెంబెదవిదా చెల్వంబుచేరక్తి మ
స్ఫీతింజెందిన నీస్మితప్రభకుఁ బ్రభీ ! నామ్యముంగోరెడున్ 61

శరదభ్రంబులచాలు బాలమహిరోస్రీవ్యాతముఁగూడి యా
మరకల్లోలని ధాతుపఁకరుచి సంచుంఁగాంచి కాంచీపురీ
శ్వరీ ! బింబాధరకాంతిపుంజములదా సాంగత్యముంజెందు నీ
దరహాసద్యుతితోడ నామ్యమునుజె.ంగోరుఁ గామేశ్వరీ ! 61

నీదుముఖేందుభూషణము నీదరహాసముఁ గన్నుదోయికా
మోదముఁగూర్చు దిగ్మతను బొందెడు శీతకరుండొక ప్లు పె
ల్లదరఁగొల్పి మంచు వహించు జనితిరో ! తాపముద్ర నీ
మేదిని నాణిముత్రైము గమించు మలీమసత నితంబునై 62

సతము న్నీదరహాసమంజరిని విశ్వవ్యాపక సృజనుల్
క్షీతి రేయెండగ నెంత్ర నిర్మలత లక్షింపంగ నొనండు ద
క్షత మాతాపముఁబాప దాంతరపుటుచ్చభ్రాంతమున్నాప ద
ద్దితగన్ దుఃఖులమైనమేమెవరమో దేవీ! యెఱుంగ న్వలెన్. 63

ఒగిఁ బ్రాణయోధ్ధమా కలహాయుక్తి నడంపఁగ నంఘ్రివారిరు
 డ్యుగమున నమ్మిఁడై తగు నుడువ్విభుమాళికి బంధుజీవపుం
 జిగని జయించు నోవ్వురుచి నిరసించినయట్టి నీదులే
 నగవను భవ్యచందికయన స్థిపురాణి ! వయస్యయైతగున్ 64

ముక్తాళికది పరిమోచనం బొనరించు

ముక్తాళికిది సమ్మదముఁ గొలుపు

మాటికినది నెమ్మది దూరముగదోయుఁ;

బూతంబుఁగాజేయుఁ; జేతము నిది

పొడమెడు నద్దియెప్పుడు జలోదరమునఁ;

దగు దూరముగ జలోదరమున కిది

మోవిచే నూఁదునప్పుడు నొక్కఁబడునది;

మోవిపైఁ గేళిసల్పును సతమిది

యట్టి శంఖమునకు నమ్మ నీదరహాస

మంజరికిని లోకపుంజమునను

సాటిఁ జెప్ప నెట్లు సమకూడు నేకామ్ర

నాథ హృత్పరీహర్షణ స్వభావ!

65

కనుచు న్నదరహాస భాలహరిచౌ గణ్యాచ్చపాండిత్యలీ

లను మందారసుధాకరాదు లెపుడు న్లజ్జ న్నెసన్బాసి త

మ్మునె విశ్వంబున గొప్పఁగాఁదలంచు చేమో వస్తు నేతృత్వము

స్థనవై శద్యముఁజూపు లోకులు నగంగానేటికో శాంకరి! 66

శ్రీకామాక్షి! హిమాగ రాజతనయా! క్షీరాబ్ధికి నీసన్నిత
శ్రీకి న్భేదమొకిలతవల్కలము లక్ష్మీ న్మనోకన్ఠే యొకం
డాకంజాతునకిచ్చె బాల్కడలి నీదామందహాసంబా తా
నేకాలంబును నిచ్చు నెల్లరకు దేవీ! లక్ష్మీ వాగీశ్వరిన్ ॥ 67

కాంచీపూర్వరరత్నదీపకలికా! కామాక్షి! యీవిశ్వమం
దెంచ న్గంపకుఁ జెంపఁ గాఁపురముగా నెఱ్ఱి త్వన్మందహా
సాంచచ్చంద్రమహస్సుఁ జంచువులతో నాస్వాదముఁజ్ఞేయుచు
న్నించంగల్గు చకోరపుంజములె భూమి న్ధన్యముల్పాంకరీ! 68

శైత్యప్రకృమమూని నమ్మలకు నాజాడ్యప్రభన్బావుఁ డా
నత్యంతంబును రక్తిమన్నొలిచి యాహా! కొల్పువై మల్యమున్
నిత్యంబు న్నలభాషణాధ్యయి మానివ్రాతమున్దన్ను నీ
భూత్యావాసము మందహాస మగ రాట్పుత్రీ విచిత్రంబిదా 69

మొలనామేఖలమోగఁజేయుచునుసాంపుంగన్నమందంపుసం
చలనంబొప్పఁగ నూఁగఁ గన్నొమలు లజ్జాసంయుతాపాంగసం
కలనంబొప్పఁగ నేది మారరిపునింగారింఁచెనో యట్టి నీ
యలసంజాహసితంబుఁగూర్చి జగదంబా మ్రొక్తెదన్భక్తితోకా

అందమునందు నీదుదగహాసపుఁ దేజలమొల్క ముజ్జగం
బందునఁ జకవర్తిత మహాధవళప్రభకంద నోజగ
త్సందరి యావరాజత విధుండితఁడందెడు జ్యోత్స్న చేటియాఁ
జెందుసఖత్వము ద్వివిజసింధువును న్సుధదాపివాహమున్ ॥ 71

నలుపు ద్వేహులకునృపలంబు నెది యుష్ణత్వాపనోదంబు ద
క్కలనచ్చుందిక చంద్రచూడసతి లోకాలందు సంతాపముం
దొలఁచు న్మంజులవాక్పటుత్వమునిడు ద్దోరంపుసౌందర్యము
న్లలిగించు స్వేలయించుఁ గీర్తిసముదగ్గి న్నిస్మితోద్దీప్తియే 72

కలువలవై నవన్నెల కకల్మషతాప్తియొ చంద్రకాంతినే
కలిగెడుఁ జందికారుచియుఁ గ్రాలుఁ బ్రదోషపు వేశనందియే
యిల నవమాక్తికంబునకు నెచ్చగుస్వచ్ఛత సంస్కరింపనే
యలము మహేశి నీనగవుదా విశదత్వమున నిసర్గమా 73

మొయిళులడాఁగె దేనభయమున్లని శీతకరుండు మాక్తికా
ళియుఁగ నె శుక్తికాంతరవిలీనతఁ జొచ్చె సరస్సున స్మృణా
ళియు నుమ! యట్టిసీదయిన లేనపుపెన్నిరియొప్పు నాదున
వ్యయమమతాభిమానము రయంబునఁద్రుంచుత శంభుసంగినీ 74

పురువాత్సల్యము హర్షసంభరితము న్మోల్పించు హేరంబుపై
శరసంభూతుపయి స్మరారిపయి సాజగదైవప్రేమాంకురం
పురహిన్లోల్పు వినముతాజనులపై పూర్ణంబుఁ గారుణ్యముం
బఱపు న్నిదరహాస మట్టిదెటు సెప్పన్మక్యమా శాంకరీ! 75

ద్విజరాట్రోధనిదానమై ద్విజులతో వేసంగము స్సల్పు భూ
ధిజ! వాక్పద్ధతిదూరకంబయి కను న్దత్సహచర్యంబు న
ర్వజనితీ! పశునేతపై రతిఁదగు నృశ్వాళికప్రాప్యమ
యుజిగిన్బల్చెడు నీస్మితామృతము డాయున్గాతన న్నెప్పుడున్

తనసాజంబగు మాధురిన్గొలిపి నిత్యంబర్థి నర్థేందుచూ
డునివైఁ బ్రేమనదంకురకృమపు నీటుంజాటు నీమందహా
స నితాంతద్యుతి యెట్లుదూతెడు నజస్రంబౌచలన్గారవిం
చినయాగంగను జంద్రసత్కలికఁ గాంచీకామకోటిశ్వరీ! 77

ఋరమాధుర్యవిహారమంటపములై పాల్లేయతాముద్రఁ దా
ల్చి రహివైశ్చదహా మహాదళఁ గడు జైన్మొందు నీసత్స్మితాం
కురము ల్మాతరొ మూఁటిసీగుణముల స్సూర్తి న్నమంబొప్ప వే
గిరమే కూర్చుత నావచోరుచి నెద స్తీర్తిప్రరోహంబునన్ 78

మందాక్షంబును దక్షవైరినిఁ గనం బట్టు నృశాంకాంశురు
జ్జిందాదీక్షనుబూనుఁ గామనయనీ! నీవైన మందస్మితా
మందస్ఫూర్తులు ద్రాక్షఁడే నెఁగలయమ్మాధుర్యమున్నాదువా
గ్బృందాన స్వేలయించి ముక్తిఁగనఁగా హృద్వీధిశోధించుతన్

పూతములొచు మాధురినిఁబొల్చి కడున్మిళిరంబులొచు గం
గాతటిసీజలాలమెయిఁ గ్రాలెడు త్వద్దరహాస భవ్యరూ
గ్రావృతము లేకచూతవిభురాణి! ఘనాఘపరంపరా విపా
కాతికళంక చున్మృతి రయంబున మౌళనముంబొనర్చుతన్ 80

అనిశంబు నృశునేత నీదుదరహాసాయూరవారంబుచే
జనయిఁత్రీ! షరతంత్రితండగుచుఁ దత్సావర్ణ్యపున్నబ్ధి నిం
దుని మందాకిని నొదల స్మణిఁగ మంతుంగన్న పెద్దండఁగాఁ
గొనె జెన్నొనవకుంతనంబు నవవై కుంతంబుబూదిన్మెయి81

పరమంబైతగుప్రేమయస్థితకు నంబా యందమైతోచు కొ
వ్విరియా నీచిటునవ్వు మంజువచనావిర్భావసారభ్యమం
దిరమై యల్లనంగందళించు బియుచా నమ్మామువీక్షించున
త్తటి మాటాడినఁ గుట్టలించు విరయున్దాగాగిట స్ఫుల్కులక

రురములమూటనొప్పే దివిషద్ధునిజైన చతుర్థనూత్నని
ర్భురమౌ నమస్తతాపవీనిరాసకమౌ నమృతంపు టాండు మే
నా రుచిరగీర్మృదుత్వముఁ దనుండగనేర్వఁగఁ జెంతజేరు కొ
త్తరకపుఁబాటా మందహాసితంబు త్వదీయము కామలోచనీ 83

మోముఁదమ్ముకి సాజమైనవిభూషణంబును సత్సఖి
కామినీమణి భాషకెప్పడు గణ్యవిభ్రమ నీవి యా
సోమశేఖర దృక్కుపారణ త్తోడిదర్పకు తీవిక
స్థోముది న్నగు శాశరీస్మితకాంతి పల్కులకందునే? 84

కారుణ్యాబ్ధి కొకండు పుష్పవనిశృంగారప్రసిద్ధేంద్రరా
గారంబు స్మృదుసూక్తిపూరముల యోఘంబున్ రసశ్రీకి వి
స్తారశ్వేతిమ కందళంబు మధురత్వస్వర్గపుస్తక్కి యో
గారీ! నీదరహాసచాతురి శుభగ్రామంబు మాకీవుతక 85

ఉదయంబు సన్నతతలంబునందునది జన్మవాత జన్మాదితా
పదనీకంబును ద్రించునట్టివియునుం బ్రాధానుకంపాసమ
గదశాయుక్తిశిరాంశులై వెలయుత్పదాజిత్స్నితాంకూరమల్
విదళింపంగలవౌత మాతమము డేవీ! కాంచికాధీశ్వరీ! 86

కరుణాపూర సుధాంశుభాసలు జగత్కళ్యాణదంబు ల్నిరం
తరలభోదయము ల్భరీరుల సముత్పత్త్యంత సంతాపసం
హరణంబు బ్రసనీ ! త్వదీయదరహా సాంకూరము లేవే విస్మ
త్వరము లేజన మాతమిసృతతి శర్వప్రియసీ ! తుంగచుతన్ 86

వరలావణ్యవిలాసినీనటికి దీవ్యద్రంగమై తుంగమా
మెఱుఁగుంగుబ్బలదోయి యాదలపయి నేత్రైల్వముంగాంచిత్వ
ద్దరహాసద్యుతిరాజి కెంబెదవిదాధామాంకురాళి న్నిచి
త్రిరమగ్నాంచియొనర్చువిదుమసుముక్తాస్యగృతానప్రభన్ 87

భవురాణీ లలితంబునీముఖము స్వాభావ్యాననే శ్రీసదా
శివుని స్తుప్తినీదన్ను లేనగవువాసి న్నాలుచో నేమిసె
ప్పవలెన్ గంజ మదెల్లలోకముల దృక్పిప్లూదకం బింకనీ
యవని న్నారదవేళఁ దావిరియనా నందంబ దెబ్బంగిదో 88

తావకసేవకు ల్బువి సతమ్మును గర్మలయంబొనర్ప మై
తీవిలసద్రసమ్ము నొనరిం త్రమలాశయు లైనవారితోఁ
బావనకీర్తిఁగాంతును శుభప్రదనిర్మలసూక్తిసద్గుణ
నేవే వెలయింతు నీదగు వినిర్మలహాసకల స్మహేశ్వరీ ! 89

కామాక్షీ సురవారనేత్రీఘుల నాకర్షించు శైత్యంబుచే
సోమున్ స్తంభితఁజేయు నప్పశుచయేశు న్మోహపెట్టు నివిప
ద్ధామోచ్చాటనసల్పు లోకములఁ జక్కాదుస్మహాసంసృతి
న్నీమందస్మితమాంత్రీకుం డిఁకనొగి ద్వేషించుత న్మావెతన్ 90

అవని స్వర్గతకర్మమర్మసమయవ్యాపారతాపాగ్ని నా
ర్ప విరాజన్నవహర్ష వర్షజసుధాభవ్యాపగా శీకర
వ్యవసాయస్మృతు కామకోటిరొత్పదీయామందమందస్మిత
చ్చవితారశ్యము లస్మదీయకలుషోచ్చత్రాసము న్నాపుతన్ 91

శ్రీకామాక్షీ త్వదీయ మందహాసిత శ్రీచంద్రమోదీప్తి య
స్తాకంబైతగ భక్తహృత్ప్రతిభయందు న్వార్థిదా చాతురీ
ప్రకట్యంబునకుద్ది చీకటికి దార్గత్యప్రసారంబులు
నైకోఁ గై రవహాసచగ్యపదవి న్నాలంద దే ! శాంకరీ ! 92

శివురాణీ ! విశదత్వముద్రాదగునా చెల్వంబు స్వీయప్రకా
శ్యవిధంబు స్వలుమారులష్టపుడు లోశంకించి మందారము
ఖ్యవిశేషంబుల వానిఁజెల్మి గుతుకంబల్పంబుకా నీస్మిత
చ్చవియందే సతతంబొనర్చుకొ నెదాస్వైరాసనావాసమున్ 93

ప్రార్థబంబనుచండమారుతము రేచ నిండు సంసారరూ
పోరుప్రజ్వలదగ్నియందుఁబడి యెంతోచింత సంతాపము
నూర న్వాన్మకులుఁడైన నన్నమృతయుగూరిప్రవర్షోరుధా
రారమ్యామలశీతహాసముల నార్యా ! సిక్తునిస్సల్పమీ 94

రసనాగ్రింబుననాడు గీర్లలన దా రమ్యత్వపుంబొంగుచెం
త సఖిత్వంబుననొప్పి పెన్నియతి దానంబాడఁగాఁ జల్లనై
యసమానంగతరంగయుక్తయుసుధాత్మ్యాపూర్ణయాగంగయై
లసియించుంజుమి త్వద్దరస్మితసముల్లాసంబు కామేశ్వరీ ! 95

మరుడనుగాలిచేగదలు మంజులతావకమందహాసని
 ర్జరతటిసీతరంగనికరంబునఁ బ్రేమవిధుండుతోచి శం
 కరునకు వేడ్క నెప్పుడుఁ దగన్గులుపుంగదయందుముని శాం
 కరి ! వెన నాదుచేతన యింకన్గలతాపము నెల్లనార్పుతన్ 96

మనమనుషాలసంద్రమున మంథనగంపుఁగృతి వ్జలించుచుం
 డిన ఘనరాగమంథనగ నిస్తులఘర్షణఁ గల్గు నీదుపా
 వన దరహాసభాసుధ నవారిగఁ గోరిలఁగ వేడ్కయన్ రసం
 బున మృడలోచనత్రయి ప్రమోదతరంగిత యయ్యె శాంకరీ! 97

సీవున్మంభుఁడు నొండొకళ్లఁగన నున్నేషత్సుకౌతూహలా
 భ్యావాత్యాపృథుఘట్టన వ్జలితమా నానందదుగ్ధోరుపా
 రావాగంబున సంవిదాత్మకము తారంగాంకురంబొండు తా
 దైవార న్సుకవుల్స్మితంబనెద రద్దాని న్నివోల్లాసినీ ! 98

మాధుర్యాగమసంప్రదాయమును నమ్మా ! మందహాసంబుల
 న్నాధింపంగలవయ్యెనో నుడులు నీషడ్ధాసమే సూక్తుల
 న్మాధుర్యంపుఁగల న్లమించెనొ తలంప న్సంశయాధ్వాననే
 నాధీయుఁగెడుఁ బారమార్థ్యసరణి న్దానందకేయింబికా ! 99

కరుణాసారసనేత్రీకు న్లలి సెలంగ న్సాధముల్ సత్కవీ
 శ్వరవాగ్దంభ సుధార్పణీప్రసవవాసంబు ల్వమిష్యంధ్యసు
 స్థిర నిశ్రేయససార్వభౌమపదవీసింహాసనంబు ల్మహే
 శ్వరి ? నీయందపు లేతనవ్వులవిలాసాలందుత న్నానతిన్ 100

గీర్వాణాంధ్రాంగ్లకలా
 ధూర్వహ ! బహువిజ్ఞానిచయ, తుష్టిదకవితా
 నిర్వహణ ! హాసవన్ముఖ
 పార్వణవిధుబింబ ! సాంబపదభజనరతా ! 101

సద్వంశోద్భవ ! సావధానహృదయాబ్జాతాంతరావాసితాం
 చద్విశ్వేశ్వర ! సాధుమార్గచర ! మోచాస్వాదువాక్సార ! ధీ
 మద్వారానిశశస్యభవ్యచరితా ! మావాగుమేశానరూ
 పా ! ద్వంద్వప్రజగీషుతాకలిత ! సంపన్నాత్మవిద్యానిధీ 102

మగుణమణిసుపేటీ ! శుద్ధగీర్వాణతథాటీ !
 నిగమనిచయకోటినిష్ఠసర్వృట్పదాటీ !
 దిగమలవసనాంచద్దేవదత్తావధూతా
 నుగయతిగణరాజానుగ్రహత్రామలోక్తీ ! 103

♦ గ ద్య ము ♦

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురుకరుణా సమాసాదిత సరసకవితా విభా
 స్వర ప్రవర్ణమాన శ్రీమద్భమిడి పాట్యన్వయపయః పారావార
 రాకాసుధాకర శ్రీమచ్ఛాండిల్యస గోత్ర పవిత్ర సంతతాగ్ని
 హోత్రపరిచర్యోపాత్ర ఘనతర సద్వైదుషీ విరాజమానపేర
 సోమయాజిపాత్ర బుధజనసంభావ్య సచ్ఛేముషీకలిత వేంకటా
 చలపతిసుధీతనూభవనైరంతర్య భక్తిసంభావితభవాసీధవ విబు
 ధజనవిధేయవేంకటసుబ్రహ్మ్య శర్మాభిధేయాంధ్రీకృతంబైన
 శ్రీకామాక్షీస్తుతి యందలి శ్రీకామాక్షీ మందస్మిత శతకము

పూర్ణము .

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పితము.

శ్రీ మే ధా ద ష్టి ణా మూ ర్త యే న మః

కా మా క్షీ స్తు తి

ఆ ర్యా శ త క ము

శ్రీ

శారదానిశ్చార్వాని

వేశా! వేశలమధూక్తి విలసత్కవితా

ప్రాశస్త్యా! వినుమీయా

ర్యా శతకముప్రీతి దక్షిణామూర్తి! గురూ!

కారణపరచిద్రూప కృ

పారసకాశ్మీరసుస్తబకమృదులతనూ

దారలతకామప్రీతి వి

హారముసేయు నొకతల్లి యాకాంచిపురిన్.

విలు నమ్ము సృణిని బాశము

నలుకేలఁగొని కుచభారనమృతఁ గాంచీ

నిలయమ్మునఁ దిరుగాడెడు

తలి మోక్షానందకందఁ దలఁతు నెడందన్

2

చింతితఫల పరిపోషణ

చింతామణి కాంచినిలయ చిత్సఖమయి మ

త్సాంతము శాంతిలఁజేయుత

నెంతయుఁ జిరసుకృత లభ్య యీశానిదయన్

3

వంకర యలకలతోడన్
 బొంకపుఁగునయుగముతోడఁ బొలుచుచుఁ గాంచి
 న్నంకుమజిగి నగుమేనున
 సంకాశిలు కొండతేని సర్వస్వమహా!

4

నలతేని చదువు నేర్పఁగఁ
 గులగురువై వఱలుచూపు కోపునఁ గాంచి
 విలసత్పురి నొక కన్నియ
 యలరుల విలుకాని గెలుచు నలఘుఁ గలంచున్

5

మలకవకు మారురూపగు
 బలిసినచనుదోయి కమల భాసురనయనం
 బులుఁదగఁ గాంచిన్గల ని
 స్తులమా నిక్కలకు వంగి జోతలనిడుదున్

6

వేదైదంపర్యము విధుఁ
 డౌదలఁగలదొడ్డవేల్పు నైశ్వర్యముఁ గాం
 చీదివ్యసీమ నలరెడుఁ
 దాదాత్యైకప్రకృతి శిశుసుధాకరధరమై

7

కంపాతటంబునం దను
 కంప న్దగి భువనభూమకంచుకమై ధై
 ర్యపుమహిమంబు శౌర్యము
 నొంపఁగఁ దగు పాటలిమము నొండుఁ దలంతున్

8

కాంచీపురనిలయముఁ బే

మించినదై యించువిల్లు మిసిమివయస్సునన్

సంచుఁగనునంబ; శ్రుతిశీ

ర్వాంచత్కలిక నృజింతు నానందమయిన్

9

గంగాధరున కధీనము

శృంగారాద్వైతతంత్ర సిద్ధాంతము ను

త్తుంగమనోజ్ఞస్తన యుగ

పుం గలిమఁజెలంగు కాంచి పున్నెమునెలతున్

10

కాంచీపుర మణిభూషను

బంచాస్త్రోత్పాదకోర్వపాంగయుత నుపా

సించెద నొకపరమ స్థలఁ

బంచాస్మ్యునియెడమాకుడుపు పయినాసీనన్

11

అనిశమునాయెడకేళీ

వనమాత స్తంపదరిని వాసింగను భూ

ర్యనుకంపాకోరక దృ

ష్టి నిపాతమూలై న కొన్నిచిద్భాసలకున్

12

వరచూలభూజ మూలము

న రహించెడునాదిమునకు నయనామృతమై

నెటిజవ్వనమున జానౌ

పరమశ్రుతిగుహ్యమూలపదము భజింతున్

13

శ్రీదైవారెడు కాంచిని
నాదిమ వరపీఠసీమ నంచితయోగుల్
సాదృతిఃగను రక్తిమదా
మేదురతా సంప్రదాయమే నను మనుచున్ 14

శంకర దేహాంకితయై
యంకురితోరోజు కంకణాశ్లేషయ్యునై
పాంకంపు నిత్యతరుణిమ
నంకిత నొకబాలఁ గాంచి నదృతఁగంటిన్ 15

కమ్మని విల్లును దావులఁ
జిమ్ము శరముఱుని బంధుజీవద్యుతి చో
రమ్మా చిత్తనువున జ
స్మమ్ము మలన్లన్న తేజున నోడింతున్ 16

బలిసిన గుబ్బల బరువున
నలఁతినడకనంది మధుర మగు లేనగవుం
జెలఁగ న్గాంచి నెసఁగు పూ
విలుతుని సామ్రాజ్యగర్వ బీజము నెంతున్ 17

ధరణిమయి వారిమయి నం
బరమయిని స్వలనమయి నభస్వన్నయి భా
స్కరమయి హోతృమయి సుధా
శరమయి నాదిమను నంబఁ గాంచెదఁగాంచిన్ 18

లీనతఁగను మునిమనమున

ధ్యానస్థిమితమయి కంపదరి తప మెనఁగఁ

బీన కుచభరమున న్దగు

మీనధ్వజ తంత్రపుటెల మిని వినుతింతుఁ

19

తెల్లుపై యలంతి నగవునఁ

గలుగమిఁగొను నెడఁగాంచి క్రాలఁగటాక్షం

బులఁ జలువ బలుపుఁ జనుఁగవఁ

బలుకు నెదన్దొంచు తల్లిఁ బరమ భజింతుఁ,

20

శివుకయి తాఁకునఁ బులకిత

మపు తనులతఁ గాంచిమేర నలరించెడు తుం

టవిలుతుని నెఱి పటీరపు

జివ నాదగు మ్రోలనెపుడు సెలఁగెడినొకదా!

21

విరితూపులాని కలిమినిఁ

బరఁగించెడు మేనితోడ భాసిలి కంపా

వర పులినచరి పురంధ్రీ

వర యొండు పురారిఁ గప్పివై చుఁ బులకలన్.

22

తరుణిమదౌ సర్వస్వముఁ

దరుణారుణ సంప్రదాయ తనులేఖింబై

వరకంపాతటిఁ దనుతై

కృ రసాస్పదమధ్య మాద్య మగు తే జెనఁగుఁ.

23

విరితూపులాని పొట్టిక
వర కర్మవిపాక మొందు వలెఁడుఁ గాంచీ
పురి నా త్తయకావనముఁ జఁ
దురుదాలుపు నభ్యుదయమునుం గని కొలుతున్. 24

కాంచీ పురవరమందు ర
హించుచుఁ దలఁ దమ్మిదాయ నెసఁగెడు నగఁగాఁ
బూంచిన సంవిన్నయమా
నంచిత వాక్పురుషకార మందె లయింతున్. 25

కై రవ హితావతంసము
సారస్వత పురుషకార సామ్రాజ్యము నా
గారిత కాంచియునై దై
వారెడు సంవిత్తులో జవమున లయింతున్. 25

తుమ్మెదలఁ దనువు నమ్మున
నిమ్మగు మాధుర్యరసపుటిక్క ధనువుఁ గై
దమ్ములఁ దగఁ గాంచి విహా
రమ్మున నాదృతి నెసంగు గక్తిమ నెంతున్. 26

ప్రాజదుపుల యాదలలను
రాజీవములందెసఁగు మరంద స్వందం
బై జాంబవ కుంభ కుచం
బై జానగు శివుమహాంబె యర్చ్యము నాకున్. 27

అంగీకృత కాంచీపుర

రంగ న్ముత్తిమాళి జలజ రస మధుధారన్

దుంగ కలశాభ కుచభర

గంగాధరు కుతుకలహరిఁ గని యర్చింతున్.

27

సతతంబుఁ గొలుచువారి దు

రితముల మ్రిందింపనై గరియమునై యే

ణ తనక దీర్ఘ విలోచన

యుతమా నేకామ్రినాథు నూర్పునె కొలుతున్

28

సగుమో మలరంగఁ గాంచీ

నగరమునం దనిశముఁ గరుణ నెలర్చెడు నొం

డగుదేవతదా భేదం

బుఁగని ప్రేమాదామృతాబ్ధి మునిఁగెద మెపుడున్

29

అలఘు కుతుకంబు కాంచి

స్థలదై తొగనోముపంట క్రాల నగగ నా

దల నొప్పు కులగరి ప్రభు

కుల మణిదీపముననె యెదఁ గూర్చి వహింతున్

30

కాంచీపురమునఁ గాంచెదఁ

గాంచన కుచకలశ గరిమఁ గడుఁ బరవశమై

మంచి పగడాల కుద్దిం

గాంచిన మెయి విభ్రమాఘ ఘనవిభవంబున్

31

కురువింద గోత్ర గాత్రము

నురుకూలంకష కుచ కలశోదంచితమై

వరకంపదరిఁ జరించెడు

స్మరు నొండగు వీర సార సత్తకు జోతల్

32

కుంకుమ రస శోణములు

స్మంకరు పెన్నూర్వపుణ్య సంభారములు

స్మంకరములుఁ గాంచికినై

సంకాశిలు చను మొగడల జానగు శివముల్

33

సరసీజంబుల కగధం

కరణౌషధమా నొకానొక కచాంకితమా

చు రహించు శంభు సంతః

పురపు టలంకారమొందు పొదలెడుఁ గాంచిన్

34

సెగనెసఁగు నొసలుగల పె

న్మగసిరిగల వేల్పు సతము మానింపఁగ సొం

పగుభేలన ముపకంపము

నఁగను నగేట్కులపు సిరి ఘనత్వము నెంతున్

35

బాగగు చనుమొగ్గలఁ దగి

చాగౌ నేకామ్రనాథు సరస న్నగయై

నై గమ సల్లాపంబుల

పౌ గరిమపు నిగ్గుఁ గాంతు మతికోమలమున్

36

సింజన్మణి కాంచీకముఁ

బుంజిత కరుణంబు శంభు మూలధనంబున్

మౌజుతమ మందహాసితముఁ

బింజర తనురుచి యొకండు వెలయున్గాంచిన్

37

శివుని కనుంగవచే నెది

యవిరతమును లేహ్యమానయా లావణ్యా

ఖ్య వినుతన్న సుధాధునియా

శివ లాలిత పరమశివ వసించుత నెడఁదన్

38

మదనశ్రుతిసమయ సుదీ

క్షుఁదగు కటాక్షముల నెసఁగి కంపాతటిఁ దు

మ్మెదలవలెఁ జిగురము ల్దగఁ

బొదలెడు శుభకందముల నెపుడు పోలెదనో

39

మోముందమ్మిని నురమున

సామేన స్వేలసి పూరుషత్రయమందుం

గామాక్షియెసఁగెడు పురం

ధీమణివై త్రిధగ నీవె డేవీ సతమున్

40

బాధ భవాబ్ధికొనర్చుచు

నాథారాంభోజకృత విహారయునై స్వీ

యాధారిత కాంచీపుర

బోధామృత వీచినే యెపుడు భావించున్

41

అలయను నాగమపీఠీ

నిలయను జిద్వలయ మకాళిని న్నెలవెలయన్

వలయాంకుని మేనొలయం

గల యాచెలియ నెదఁ దలఁపఁగానే నలయన్

42

శర్వముఖ పరమసాధక

గుర్వాసీతంబుఁ గామకోటి గతంజా

సర్వాకృతియగు శోణిమ

గర్వంబున కర్పితంబుగ నెద నొనర్తున్

43

అమ్మా తావక పదభజ

నమ్మున మోదమ్ము నెనయునరునకు భవ బం

ధమ్మొదవు నెడలఁ గడలి జ

లమ్మునఁ బెనుశీలయుఁ దేలి లలిఁ దిరుగదాకో

44

సమయగు మతి శీలితయును

సమయ స్పంధ్యామయాఖ చయములతో ని

త్యముఁ గాంచీపుర రతయా

నుమతోఁ దాదాత్మ్యము నెనయుదుఁగాత వెసక

45

కుండిని ! కుటిల ! కుమారీ!

చండీ! స్థావర చరాద్య జనయితీ! చా

ఘండా! గుణిని! గుహారణి!

దండము గురుమూర్తి! గుహ్యతమ! కామాక్షి!

46

భ్రమియింపఁ జేసెదవు వి

శ్వముఁ జిదచిద్రూపపు మఱి సభిదా భేదా

ధ్యము లాశృతులూనెదు నీ

వమృతపు ననహంతపును నహంతపు జననీ!

47

శివ! శివ! కాంతురు సమముగ

భవనమ్ము వనమ్ము మిత్తుఁ బరు లోష్మంబున్

యువతీ బింబోష్ఠముఁ గా

మవిలోచని నూచినట్టి మహితులు ధాత్రిన్

48

కామవిరోధి ప్రణయిని!

కామేశీ! కామపీఠికామధ్యగతా!

కామదుఘవగుమి కమలా!

కామకలా! కామకోటి! కామాక్షి! యెగిన్

49

హృదయాబ్జ మధ్యమందున

నుదుటిదియకా నర్థమందును స్మృతపు న

డ్డిఁ దగి రవి శక్తిచాప కు

ముదబంధు సమాభఁ గొల్తుము భవాని నెదన్

50

కాంచి నేలీ లోలతఁ

గాంచి నమస్తాగ వననఁ ఘనఘనత్ర సుతం

త్రాంచద్రూపముచే మృదు

సంచగు కామాక్షి నాదు స్వాంత్రముఁ దనువున్

51

మందిరమును గాంచీపురి
నంది వియద్బిందునాదతాంచిత యొండొ
నిందురవి మండల స్తని
సుందరి నాయెడదఁ నెపుడు శోభిలుఁదుప్పిన్ 52

ఇంచుం దీ వెకు నీడై
సంచు స్లంపాతటాన సతమందెడు సి
ద్ధాంచద్రేషజ్యము నొం
డుంచెద నెద దుర్భవజ్యరోద్ధతి నార్పన్ 53

మదనార్యుర స్సుపీతిక
కుఁ దెలియనౌ చనులగట్టి కుదిరిక గల యా
మదన బ్రహ్మ సుతత్త్వా
స్పద నానంగద భజింతు భక్తి సతంబున్ 54

విలుఁ బాశము నంకుశము
స్లలిఁ గరములఁ దాల్చి స్వయ మెలరెచ్చుదురీతు
ల్లల యాగమ సిద్ధాంతము
సులలితమా గాంచి శంభు శుద్ధాంతమహా ! 55

ఆ బ్రహ్మస్తంబంబౌ
నబ్రీపు శిల్పంపు రచన నలరిన యాద్యం
బౌ బ్రహ్మవిద్య నతుల న
దభ్ర) న్భావింతుఁ గాంచి కాంతర సంస్థన్ 56

శ్రీకామాక్షీ ! నిను క్షణ

మేకాగ్రతఁ దలఁచు నాతఁ డిల మూఁగయు న

స్తోకపు దుర్గతి శోకియు

లోకోత్తర కీర్తియై విలోకింపఁ బడున్

57

పంచదశ వర్ణ రూపము

నంచితము స్థాంచికా విహార చతురమున్

బంచ శరీయము శంకర

పంచనఁ బాండిత్య యుతము వాసి భజింతున్

58

సుమతులదా సౌమమ్నా

ఖ్యముఁ దెరువుంబూని నాలుగొ రీతుల మా

ర్పు మొనసి యేఁబదియకా వ

ర్ణములఁ గృత పద శిల్పఁ గామ నయన భజింతున్

59

ఆది త్సాంతాక్షర రూ

పోదార నిద్వ్యఁగా గురూత్తములని రా

స్వాదిష్ఠ చాప దండను

నేదిష్ఠ స్థామకోటి నిష్ఠ నె నాకున్

60

స్వాసనయు హస్తస్మర

శాసనయు స్పర్శలోకచయ భాసనయున్

శ్రీసత్కాంచ్యాసన య

వ్యాసః య న్నలితశంఖ రాసన ముదమున్

61

ప్రేమము కంపపయి న్ను
 సేమము యతి చేతములను శిరమున సోముక
 సామము నిత్యోక్తులఁ దగ
 భూమంబున ప్రామవతియుఁ బాలించెడు నెపుడున్ 62

కౌతుకముఁ గంప యెడఁ దగి
 చేతస్సంజాతకలిత చేతము తోడక
 ఖ్యాత మహాకుల దేవత
 చేత న్నా ప్రతిభ విచ్చించెలఁగుత సతముక 63

చూత తరుమూల ధారుణి
 వాతహిత తిలకుఁడగు నొక వయసు మగనితో
 బాతిగఁ గలసిన మెయితోఁ
 బ్రీతి స్సంవిత్స్వరూప వెలసి రమించుక 64

కాంచీ దేశగతంబయి
 పరిచాశుగ గర్వలక్ష్మీ వాసం బెసఁగున్
 గాంచి యెటో హృత్పేటిక
 నుంచి పదిలపఱచితిని మహోత్తమము మణిక 65

కోరి భజించెద నుమ! నీ
 కారుణ్యము దరవికసిత కాసుంభస్సమా
 నారుణ్యము దగ్ధషడ
 ధ్వారణ్యముఁ గంప నెసఁగు తారుణ్యంబుక 66

అనుపమతః గాంచిఁ బెరిఁగెడు

ననవరతానందపాక మదియొకఁ డరుణ

త్వ నితాంతగర్వ పల్లవి

తను దానిం గనుల విందుఁ దగఁ గావించున్

67

బాణ స్పృణిపాశ ధనువులఁ

బాణులఁగొని కామకోటి భాసురమై బా

లై ణధర కోణవహమా

శోణిమ పరిపాక మొందు శోభిలుత నెదన్

68

బింబాధరమును దరహః

సంబది చుంబింపఁ గర మెసంగు ముఖసరో

జంబు గల యంబ యంచా

స్సంబాధక యెదరహించెఁ జాల్కృతి నైతిన్

69

శివ శ్రీకామాక్షి సదా

శివమయమా పరశివ మయ శృంగార సుమా

ఘ విపుల పర్యంకము నం

దు విరాజిలుఁ జక్రమందుఁ దోరపుసిరితోన్

70

ఏలఁబడఁ దగుదుఁ గాంచీ

పాలికచే శ్రుతి సతీ శుభకరాలక స

న్మాలికచే భూరి కృపా

స్పాలికచేఁ దుహినైల సద్బాలికచేన్

71

మాయా ! పురత్రయాంతక

జాయా ! కాంచ్యాశ్రయా ! యజస్య పృథు కృపా

మేయా ! యార్తిహగంజా

నీ యమగుండమ్మి లీన నియతి వసింతున్

72

జౌ దల విరిగఁ జకోరా

మోదక సామ్రాజ్యమూని ముక్త్యంచిత భ

వ్యోదార మూర్తిఁ గంపా

మోదిని యౌ నంబ యెడఁద ముదము నినుచుతన్

73

నియతిని మ్రొక్కెద నే శ్మతి

మయికి నృశి బిందు నాదమయికిఁ బరపదా

ద్యయికి నృశ్మతి మయికి న

నయమును మను యంత్ర తంత్ర నామమయికినిన్

74

అనిశము విహరించుత నా

మనమునఁ దాఁ గామకోటి మహిత సుకవి నూ

క్తి నిచయ రసధాటి కృపా

మన పాకీయ పరిపాటి కరము వజలుచున్

75

కుటిలముఁ గ చములఁ గన్నులఁ

జటులముఁ బృథులంబు రమ్య జఘనంబులఁ బ

త్తటముల మృదులతఁ గంపా

తఁ గనుఁ బృథు తేజముఁ గని తగ భజియింతున్

76

శ్రీకామ నయనదౌ న
స్తోకంబు ప్రసాద దీప సుద్యుతిఁ బ్రత్య
శ్శాకల్య దృష్టిఁ బశ్వా
స్తోక పరశివోల్లసనముఁ జూతు నతుఃముఖ 77

నిను బ్రహ్మ విషయఁ గాత్య
యని భైరవి వింధ్యఁ గాళి నాదిమను గల
న్వినుతింతుఁ గామకోటి శి
వను భారతి శాకిని న్సుభద్ర శివ సతి 78

కేలు మొగిడ్చెద సురజన
పాలినికి న్మూలినికిఁ గపాలినికి మహే
టూలిని కరికాలినికి సు
మాలినికి న్నాంచి విద్రుమ సుశాలినికిన్ 79

కామాక్షీ కామ నిగమము
నాముక్కంటికిని నేర్ప నగు నొజ్జ యిదౌ
నేమో ! తావక తాదృ
శ్కోమల తారుణ్య గరిమ కుధరేత్తనయా ! 80

ఏనుఁగు గుబ్బల యుబ్బున
కూనత నొనరించు చనుల యరుత కొరగులే
గౌనెసఁగ శివుని కనులకుఁ
దేనియ జడియైన యరుణ దీప్తి కెఱఁగెదన్ 81

కాంచీతిఁ గాంచీనిఁ బురుషుని

కాంచనమయ కాంచీ దగు నొకానొక సంచున్

మంచి దయ నతుల యెడఁ బరఁ

గించుచుఁ గంపదరి మమ్మొగి న్మనుషంగన్ 82

పరమశివు కురువునకు నా

భరణంబు న్మలలతేని ప్రథిత శ్రేయో

త్కరసన్నాహముఁ గంపా

పరిసరగముఁ గాంతు వెల్లుఁ బరమ గురు కృపన్ 83

అమ్మా ! తారుణ్య రమీ

యహ్మా చాతుర్య గరిమ మమ్మదనుని భ

స్మమ్ముగఁ జేసిన హరు చొ

క్కమ్మగు నా బ్రహ్మచర్య ఘనత స్థలఁచున్ 84

కట్టి మొల నాకులను గయిఁ

బట్టి ఖనిత్రంబు మదకబంధ దళాలన్

బెట్టి ఫణులెసఁగ వేషము

బెట్టు గురింజ నగల చెంచు వెలఁదికి జోతల్ 85

కురువునఁ గీర మెసఁగ బరి

సరమందు నైభరవీ వ్రజమును సుగాయ

న్యరు మండలి తగ వీనుల

దర కుండలములు సెలంగఁ దనరెడ వంబా ! 86

భద్రుని మెప్పింపఁగ రణ
సర్గము నొనరించి సింహ సంసర్గవునై
దుర్గతులనొగిచి కృప నప
వర్గము దుర్గవయి భక్త వరుల కిడెదుగా

87

భండనమున నుద్దండయు
ముండ లసత్కరయు నాంత్రేపుంజ ధరయు వే
దండ చలన కృచ్ఛ్రుల చా
ముండ ధృతాసుర శిఖండ పోలఁగ నీవే

88

అన్నంబునఁ జెన్నగు మే
ల్సన్నపు గరిటెఁ గొని దాన స్ఫూర్జ ద్దయచే
మిన్నయగు లేమినా వెతఁ
గగ్గిన్నన మగ్గిందింతు వీవె కామాక్షీ ! మహిణ

89

కొట్టఁబడు వైరుల న్వేతఁ
బెట్టి గెడప దక్షమూలగు పృథుహల ముసలా
ల్పట్టి వరాహాననవై
గట్టిగఁ గ్రీడింతు వీవెకా కామాక్షీ !

90

సొన్నంపుఁ జెన్నుఁగొను మెయి
వన్నెం దగి తమ్మిదండ వజ్రలఁగఁ గయి ము
క్కన్నుల వేలుపు వలచు ర
తి న్నెగడెడు బాలవౌ రతిప మణిగేహా !

91

స్మరమథన వరణ లోలవు
 కగాజ్జఘత మాలవు కనక ద్యుతిచయ త
 స్మర శీలవు మస్మథ వి
 స్ఫుర ద్విలాసమణిశాలవు జగజ్జననీ ! 91

కమలకుటి నమల పటివై
 యమరిచి కచ్చపిని నొడి శయాంబుజములఁ బొ
 త్తము నక్షమాల తగఁ జప
 లము లక్షులఁ జెలఁగు నలువ లలనవు తల్లీ ! 92

లమ్మా ! కుంకుమరుచిపిం
 గమ్మ నసృక్పంకముగ్ధ కాలాళి విభా
 త మ్మెనయు జయము నీరూ
 ప మ్మథయ పటీవరద జపకృతి కరమ్మై. 93

పసిడిరతనాలమేల్నగ
 వెసఁగ న్నాలాయసంపు తెలమిగెలుచు మై
 మిసిమిఁదగునిన్నుఁ గరసా
 రసగకపాలత్రిశూల రహిఁగొల్తు నుమా ! 94

కొందఱుపుణ్యాత్ములు తమ
 డెందముచేఁగాంచెదరు పటీయారుణిమా
 మందంపు రాశి నీమో
 మందముఁజనుదోయిఁగాంచి నమ్మ ! మహితమాన్ 95

నాలుగు నాటును బది ము

న్నాలుగుఁ బదునాటు రెండు నాడెంపుదళా

ల్కాల్కలు కమలాలచే గిరి

బాలా ! పొందెదు సహస్ర పత్ర కమలమున్

అంబా ! కొందఱు గురు చర

ణంబులఁ బూజించి నీఘనకరుణ నపవ

ర్గంబనెడుమేడనుం ద్రభ

యంబుగ బీజయుగబీజమా యోగమునన్

జంతుతతిలోన వెలి నీ

వంతకసంహరునహంత వౌనమ్మరొ ! రా

ణింతువు భజించు భక్తుల

కెంతయు మహిమమ్ముఁగూర్చు చెప్తు మహేశీ !

కలమంజూక్తులచే రా

చిలుక న్నళపంజరగముఁ జింతించి గ్రహిం

ప లతాగతాస్త్రిం డెరఁగా

నిలిపిన బింబఫల మంబ ! నీయధరమహా

జయమగుత శంకర ప్రియ

దయితా ! జగదంబ ! శీతధరరాత్ననయా !

జయము శివా ! కామాక్షీ

జయము చిదాకాశ ! చంద్ర సచ్చవిధారా !

సత్సంతాన పఞ్చా
 ర్జితసదనా ! మృదుమధూక్తి రాజత్కవితా
 వత్సంచయమూర్ధన్య ! సు
 వాత్సల్యేక్షితసుశిష్య వార ! గురువరా !

కంద, గీత గర్భితోత్పలమాల
 ధీచతురాగ్రణీ ! బుధవిధేయ ! తులాతిగ పుణ్యభాసి ! య
 చ్ఛాచరణా ! లసద్ గుణచయామల రత్నసుకోశభూత ! వి
 ద్యాచతురాస్య ! సత్ కవినుతప్రతిభాకర ! కావ్యకారి ! భా
 గ్యోచితధీక ! సన్నిగమ యూధసమాదర ! నిర్మలాత్మకా !

పై పద్యమునందలి కందము.

చతురాగ్రణీ ! బుధవిధే
 య ! తులాతిక పుణ్యభాసి ! యచ్ఛాచరణా !
 చతురాస్య ! సత్కవినుత
 ప్రతిభాకర ! కావ్యకారి ! భాగ్యోచితధీ !

పయి యుత్పలమాలయందలి గీతము.

బుధవిధేయ ! తులాతిగ పుణ్యభాసి !
 గుణచయామల రత్నసుకోశభూత !
 కవినుతప్రతిభాకర ! కావ్యకారి !
 నిగమయూధసమాదర ! నిర్మలాత్మక !

పూరుషోత్తమసత్కవీశ్వరపుత్త్ర! యత్రితనూజప
 స్నిరజానిశపూజనాదర! నిర్మలాంతరభాసురా!
 సూరిసత్తమశస్యభవ్యయశోవిభాసిదిశాంతరా!
 నారుణీసురవంశ్య! నాదేశ దక్షిణాస్య! గురూత్తమా!

గద్యము.

ఇది శ్రీమచ్ఛంకర సద్గురు కరుణా సమాసాదిత సరస కవితా
 విభాస్వర, ప్రవర్ణమాన శ్రీమద్భమిడిపాట్టన్వయ పయః
 పారావారరాకా సుధాకర, శ్రీమచ్ఛాండిల్యస గోత్ర
 పవిత్ర, సంతతాగ్నిహోత్ర పరిచర్యోపాత్త ఘన
 తర సద్వైదుషీవిరాజమాన పేర సోమయాజి
 పాత్త్ర, బుధజనసంభావ్య సచ్ఛేముషీకలిత
 వేంకటాచలపతిసుధీతనూభవ నైరంతర్య
 భక్తిసంభావితభవానీ ధవ విబుధ
 జనవిధేయ వేంకటసుబ్రహ్మణ్య
 శర్తాభిధేయాంధ్రీకృతం బైన
 శ్రీకామాక్షీ స్తుతి యం
 దలి యార్యాస్తుతి
 శతకము సర్వము
 సంపూర్ణము.

(శ్రీ) మేధా దక్షిణామూర్తి సద్గురు వరార్పితము,

శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి సద్గుర వేనమః

శ్రీ గురుదత్త సాధమున 23-8-59 భ. వేం. సు. వష్టిపూర్తిని

శ్రీ నాదెళ్ల మేధా దక్షిణామూర్తి శాస్త్రిగారి ఆశీస్సు

శ్లో॥ వికారి శావణే మాసే పంచమ్యాం రవివాసరే

వష్టిపూర్తి మహాప్రాప్తి సుబ్రహ్మణ్యాయ కీర్తిదా

శ్లో॥ శ్రుత్యుక్తాయు ర్విధి ర్ద్వయాత్-శ్రీమత్తా పురుషోత్తమః

కామాక్షీ పతి రైశ్వర్యం-భోగం తథా శచీధవః.

ఉ॥ శ్రీగురుదత్త సాధమునఁజేరిన యీవిబుధాంగ్రిణి కవుల్

వాగురు లాయురర్థసుతపాత్ర సుఖపద భవనంబులన్

బాగుగఁజేయ మాభమిడిపాటికులీనుని సుబ్బరాయనిన్

సాగెడుఁగాత నీతనివచః ప్రచయంబు స్వతంత్రధర్మకిన్

మ॥ కవులన్యజ్వగఁబేర్చితక్కునకెదక్కయాయజూకాన్వయం

డవనిందానయివాక్త్రీయాకలనమందాంధ్రీకృతుల్ ప్రాధ కా

వ్యవరేణ్యమ్ములనేకముల్నలిపి సుబ్రహ్మణ్యుడుగీర్తి గాం

చు వరిష్ఠుండు స్వతంత్రకావ్యముల మచ్చుంజూప దీవిం చెదన్

శా॥ ఆయుస్సంపద వన్నె కెక్కునిలలో నారోగ్యభాగ్యంబు తో

డై యున్నంగద వష్టిపూర్తికిఁబయిన్ హర్షప్రదం బట్ల యై

కాయంబందలిపాటవంబున నెసంగన్ బుద్ధివైశద్యముం

జేయున్ శ్రీసకలేశ్వరప్రియ కృతిశ్రేష్ఠంబులన్నిల్పఁగాన్

కృతిసమర్పణాశీ రభినందనములు

శ్రీ గాయత్రీ పీఠాధిప శ్రీ విద్యాశంకరభారతీ స్వామిలవారు
శ్లో॥ కృతికర్తా సుబ్రహ్మణ్యః-శాంతో విద్వత్కవీశ్వరః
విద్యావినయ సంపన్నః - తదన్వయ సుదీపకః.

శ్లో॥ తాదృశోయం సుబ్రహ్మణ్యః - షష్ట్యభానాంచ పూరణే
భూయశ్చ సుష్టు బ్రహ్మణ్యః - శ్రీ కామాక్షీ ప్రసాదతః.

శ్లో॥ బ్రహ్మణ్యం కృతికర్తారం - తద్భర్తారం కవీశ్వరం
దక్షిణామూర్తి విద్వాంసం - గాయత్రీ పాతు సర్వదా.

‘విద్వత్కవిసార్వభౌమ’ శ్రీ పుల్య ఉమాపహేశ్వరకాష్ఠ్రిగారు
శ్లో॥ సాక్షాచ్ఛ్రీకామాక్షీ కరుణామృత వీటికారసాస్వాదాత్
సకలకలా రససారం ‘స్తుతి’కవితా కల్పలతాకాయాం యః
శ్లో॥ నిక్షిప్త మూకతాం స్వాం పరకవికల్పేషు జగతి సన్ధాయ్య
అత్యద్భుత రసపూర్ణ ప్రసూనమాలా మపుష్పయత్తు
పంచశతకలితామ్

శ్లో॥ సకలకవీనామ్ సమ్రాజేతస్మైమూకాయమేనమాంసి స్తుః
తత్త్ర విపంచశత స్తుతిమాంధ్రసుబోధాయ నిశితధీసాహ్యేత్

శ్లో॥ వేంకట సుబ్రహ్మణ్యసుధీ రన్వవద న్నాతృకానుగత పద్వైః
అతికృతకార్యమేత త్సిహృదయహృదయానుకర్షి సన్ధానమ్

శ్లో॥ ప్రవిధాయ ధన్యజన్తా మాన్యః కవిరేష సత్ప్రబంధకరః ।

ఏష విశేష ఇహార్యా శ్రీకామాక్షీ స్తుతి గ్రహీతాయమ్॥

శ్లో॥ సకలకలా రసవేదీ శ్రీమేధా దక్షిణామూర్తి బుధరాజ

శ్విష్యస్య షష్ఠిసమయే సత్కృతికన్యామ్ సమగ్రహీజ్ఞీయాత్ ॥

శ్లో॥ కృతిక ర్తృ స్వీకర్తౌ రిహ గురుశిష్యత్వే బుధప్రమోదాద్వాక్తే
 శ్రీవాణీకరుణాభర ఉభయో రఖిలార్థదో భూయాత్ ॥
 శ్లో॥ అభినవ పండిత రాజా ద్యభిరూప సభా ప్తబిరుదదశకోఽసా
 స ఉమామహేశ్వరసుధీ ర్విద్యత్త వి సార్వభౌమ ఇతివష్టి॥

“కలాపాపూర్ణ” శ్రీ వరుల చినసీతారామస్వామి శాస్త్రిగారు

“కామాక్షీస్తు” త్యాంధ్రీకృతిచే బ్రహ్మశ్రీ భమిడి
 పాటి వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశర్మ కవిపుంగవులు సంస్కృతాంధ్ర
 భాషా వాఙ్మయపాండిత్యవైభవు, లాచంద్రితారార్కముగఁ
 బండితకవుల నానంద పరవశులఁ జేయుదురుగాక !

వీరు స్వతంత్రకథాకలిత ప్రబంధరాజముల రచించి
 యితోధికముగాఁ బండితకవుల బ్రహ్మానందాద్వి నోలలాడింతురు
 గాక !

ప్రబంధ భర్తలగు “పండితకవిశ్రేష్ఠులు” బహ్మశ్రీ
 నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రిలవారిట్లే తమ ప్రబంధ
 భర్తృత్వముచేతను స్వతస్సిద్ధమగు మహాప్రబంధ కర్తృత్వము
 చేతను సదా తమయశస్సుల దశదిశలందు వెదఁజల్లుదురు
 గాత !

“అభినవ వాగనుశాసన” శ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారు
 క॥ కృతి కృతికృ త్కృతిపతి యో

గృతలను “మున్నుడి” యె చక్కఁగా వర్ణించెన్

కృతికన్యక “కామాక్షీ

స్తుతి” సుగుణ సువృత్త బుధనుతుల్ గొనుటరుదే!

క॥ గురుశిష్యులు విధివిహితా

చరణులు పండితులు కవులు సారస్వత సు

స్థిరమతు లల్లుడు మామయుఁ

బురుషాయుష మధిగమించి పొగడితఁ గనుఁడి !

“అవధాని శిరోమణి” శ్రీ కాశీ కృష్ణాచార్యులుగారు

క॥ కర్తయుఁ గృతయు నభిర్తయు

వర్తనమున టాంపులేని వారలు గానన్

కీర్తిలతా బాలికలన్

బూర్తిగ నల్లొత్తుగిత భూతలమందున్.

“శతావధాని” శ్రీ జేలూరి శివరామ కాస్త్రీగారు

క॥ ఎది గురువున కీవలెనో

యదియిచ్చి ఋణంబునీగి తదియుంగా కీ

యది బుధులకుఁ బ్రాజదువుల

సుధకాదా! భమిడిపాటి సుబ్రహ్మణ్య!

క॥ ఎది గురువు కోరుకొనునో !

అది నూటిగఁజూచి యిచ్చి తక్కుజమగు నీ

మది దాన నిన్ను నీగురు

గుదిగుచ్చెద స్తోత్రసూత్ర కుసుమంబులుగన్

“మహామహోపాధ్యాయ” కవిశేఖర” శ్రీ పల్లె పూర్ణప్రజ్ఞాచార్యులుగారు

క॥ మూకకవి మూలమంట లో

కైకజనని స్తోత్రమంట యభినవ సరళాం

ధీకరణమంట ముద మ

స్తోకగుణా! భమిడిపాటి సుబ్రహ్మణ్య!

మ॥ అవురా! సత్కవిరాజ తావకిని గామాక్షీనుతి స్పద్గణన్
గవితాకన్యను లక్షణాంచిత నలంకారాభి రామక స్ఫుర
న్నవభావకమృదువాణిజారుగతి' మేధాదక్షిణామూర్తిశా
స్త్రివరుండే'వరియించెనన్న గుణముల్ చెప్పంగనింకేటికిన్

తే॥ ఆంధ్రులకు నిట్టి “స్తుతి” నుపహారమిడిన
మీకుఁ గవులార! యివె నమోవాకతలులు
పూజ్య యేకామ్రనాథుని పూవుఁబోడి
కంచికామాక్షీ మిమ్ము రక్షించుఁగాత!

“విమర్శకాగ్రేసర” శ్రీ దీపాల పిచ్చయ్యకా స్త్రిగారు. నెల్లూరు

తాము దయతోఁబంపిన “కామాక్షీస్తుతి” కృతి చదివి
యానందించితిని. దేవీస్తుతి పరమునుభక్తి రసభరితమును సగుట
చేతనే పవిత్రమైన మీగ్రంథము శ్రీ గురుదేవ పదసమర్పిత
మగుటచేత మఱింత పవిత్రతనుగాంచి మీయనువాద కాశ
లముచేత సహృదయ హృదయరంజకమై యొప్పుచున్న దను
టలో సందేహము లేదు. అనువాద మయ్యును మీకవిత
స్వతంత్రరచనవలెనే కన్నుగా జాలువాటినది. అది మిమువంటి
కృతహస్తులకే కాని సామాన్యులకు సాధ్యమగుపనికాదు.

మ॥ గురువర్యామితసత్రప్సాదమది బాగుంగూర్చసాహాయ్యమై
వఱలన్ సూక్ష్మముదుర్గమంబునగునిర్వాణార్థమందే చరిం
చురహింబొల్చితివింక'నార్య'కృపసంచుంగాంచిదీవ్యద్యశో
భరముంబొందుటసీకుబ్రాతియఁజేసుబ్రహ్మణ్యవిద్యత్కపి!

విజ్ఞాననిధీ! భావుకమైన భవదీయకావ్యము “విమర్శ కాగ్రేసర” “విద్వత్కవిశేఖర” యుష్మద్గురునాథ సమాదృతమును “ఉభయభాషాపరివీణ” “కవిశేఖర” శ్రీ గురునాథ సంభావితమునై యుండగా ఇంక నితరుల యభినందనములెందులకు ? శ్రీ కామాక్షీ కరుణాకటాక్షమున మీకృతి కృతీశ్వరునకును మీకును సంతతానంద సంధాయకమగునుగాక!

“సంగీతసాహిత్య కళానిధి” శ్రీరాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు తమ “శ్రీ కామాక్షీస్తుతి” అందినది. యథావకాశముగా అందందు చదివి చవిగొన్నాను. తెలిగింపు ధారాళమై తమ ఉభయభాషాపాండిత్యముఁ దెలుపుచున్నది. కొంత సంస్కృతభాషాభిరుచియే యెక్కువగా నున్నదనిపించును.

శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతముగారు- M. A.

ఆర్యా ! మీ “కామాక్షీస్తుతి” అక్కడక్కడ చదివి ఆనందించినాను. అనువాదము ఎంతో బాగున్నది.

ఈపవిత్రకావ్యమును రచించి గురువునకు కృతియిచ్చుచున్నందులకు మిమ్మును, కృతిని స్వీకరించుచున్నందులకు శ్రీ శ్రీ మేధా దక్షిణామూర్తి శాస్త్రిగారిని అభినందించుచున్నాను.

శ్రీ కోరాడ రామకృష్ణయ్యగారు, M. A.

మీ “కామాక్షీ స్తుతి” ని సంతముగాఁజదివి మిక్కిలి యానందించితిని. మీకవిత్వము చక్కనిపాకమునఁబడినది. దీనినిగూర్చి యన్నివిధములఁ బ్రశంసించవలెనన్న “మున్నుడి” లోని “...ఎంతధన్యుడవు శుబ్రహ్మణ్య విద్వన్మణి!” యన్నదే

వ్యాఖ్యానింతును:-మీషష్టిపూర్తి సందర్భమున మీకృతికన్య
కిట్టిభర్తదొరకుటచే మీరు చాలధన్యులు. ఈఅరువదవపడిలో
మాసోదరుడు “దక్షిణామూర్తిశాస్త్రి” కీకృతికన్యక దొర
కుట, ఆమెనుజేపట్టుట కారణంగీకరించుటచేత “నాదెళ్ల”
వంశప్రశస్తి ప్రబలుటయుననునవి మిక్కిలిముదావహములు.
ఇక కామాక్షి కటాక్షావలోకనమున నీ “మేధా దక్షిణా
మూర్తి” స్వస్వరూపానుసంధాన ఫలప్రాప్తినంది జీవన్ముక్తుఁ
డగుంగాక !

కొవ్వూరు ఏ.జి.వి. పీఠము-ఎస్. వి. జె. వి. సంస్కృతకళాశాల ప్రధా
నాధ్యాపకులు, శ్రీ కె. వి. ఎస్. అప్పారావుగారు, M.A., V.B.P; P.O.L.
శ్లో|| “శ్రీ కామాక్షీ స్తుతి” రిహ కృతిక సర్వభద్రప్రదాత్రీ

స్వీకర్తాహి ప్రథితవిబుధో దక్షిణామూర్తిశాస్త్రి
సుబ్రహ్మణ్యో గురుబుణ మపాకర్తు కామశ్చ కర్తా
ధన్యానూనం వరదగురుణాధ్యాసితా సత్సభేయమ్

“శతావధాని” శ్రీ గడియారము వేంకటేశ్వశాస్త్రిగారు

కం|| కుతుకంబునఁ జదివితీ మీ

కృతి సుబ్రహ్మణ్యశర్మ ! ‘శ్రీమీనాక్షీ
స్తుతి’ రసబంధుర కవితా

మృత కలశోపచితభక్తి మేదురఫణినిన్

కం|| కృతియన బహులక్షణవతి

కృతిపతియన సుకవి బుధుడు కృతమతి గురుఁడా

తలకీర్తి దక్షిణామూ

ర్తి తపస్సులు పండినవిగదే యిటు సుకవీ !

తే॥ భారతీవంశవర్ధనోదార సంపద

దాయ మిటు శోత్రీయాచారతతముఁ జేయు
సంచితులు మీకు సిరియు దీర్ఘాయు వొసఁగి
మనుచుఁగావుత మెపుడు కామాక్షి దేవి !

‘శతావధాని’ శ్రీ తాడేపల్లి రాఘవనారాయణశాస్త్రి,

శ్రీ చెరువు సత్యనారాయణశాస్త్రిగార్లు

మ. అభినందించెద మర్హణార్హతకు మేలఁగాత మంచాత్మమీ
యుభయుల్ శ్రేయమునుత్తరోత్తరముగానొందంగఁగాంక్షించియ
య్యభవుంగొల్చెద మిట్టిపల్ల నవుఁగాదా? నమ్మదం బెంతయే
ని భవద్భావుకకాము కార్యతతికిఁ హృద్యానుభావస్థితి

కం॥ యాత్రకుఁ దగువెర వెఱుఁగని

యాత్రీతుఁడు నెట్లుకాంచనగు మిము మీ

ఛాత్రోపాధ్యాయక కతి

మాత్రము దీర్ఘాయువుగఁ బ్రమాణింతు మహా !

మ॥ తవు నాదెండ్లకులాభిశీతగుఁడు మేధాదక్షిణామూర్తి శా
స్త్రవిదగ్రుండు కృతింగొనంగదగు సుబ్రహ్మణ్యసంజ్ఞుండు శి
ష్యవరేణ్యుండదియీదగుంగృతియు ‘గామాక్షిస్తుతివ్యాఖ్య’రా
ఘవనారాయణుఁ డాకృతింజదివి యుద్ధాటింప స్వాకూతమున్

కం॥ కృతిక ర్తకుఁ గృతిభ ర్తకుఁ

గృతికిం గృతకృత్యతల నొగిన్సమకూర్ప

స్మృతి ధ్యానింతుము కరుణా

వతిఁ గామాక్షమ్మ సంస్తవప్రచితముగాన్

శ్రీ కాటూరి వేంకటేశ్వరరావుగారు

కం॥ ఒంటిమావి ముక్కుంటిని బంటుగాగ

నేలుకొను దేవి కామాక్షి మేలిచలువ

చూపు లీయాత్మవైభవస్తుతిని సాకు

గాత తత్కృతిభర్తతో కర్తతోడ

శ్రీ పల్లంపల్లి పీఠేశ్వరశర్మ గారు.

కం॥ శ్రీమన్నాదేశ నంశ

స్వామీ! పురుషోత్త మాతృజను రభిరామా !

శ్రీముక్తి కామినీసుత !

కామాక్షీస్తుతి మనోజ్ఞకవితాధిపతీ !

కం॥ హరితనగోత్రసముద్భవ

చిరత్న గుణరత్న సుకవిశేఖర సంభా

వ్య రుచిర మధుమధుర కవి

త్వరసాయన పాంథభావ పరిణతచిత్తా !

శా॥ శ్రీమత్పర్వత కన్యకాకుచతటీ శ్రీగంధ కాశ్మీరరే

ఖా మాంగళ్య మహామహోమహాము లీకల్యాణసంశీలికిన్

శ్రీమదత్త గురుప్రభావకవికి నీకు న్నదాకూర్పుత

స్లామాక్షీస్తుతి జాగ్రదుజ్జ్వల కలాకల్యాణ సంపత్తులకా

సీ॥ శోభిత్రయగ్రామణి సుకవిశిరోమణి

పండితమండలీ మండనుండు

జ్యోతిర్విదగ్రాణి నీతివిద్యాఽరణి

సూన్యతాచార విశుద్ధగుణుండు

గుప్తదానప్రీతి యాప్తగుణఖ్యాతి

నిజగురుభక్తి నిర్ణద్రవృత్తి

స్తుతివిముఖుఁడు గురుస్తుతినదాసుముఖుండు

నాసిధారవ్ర తాభ్యాసభాసి

తే॥ మునిగుణాఘ్యండు దక్షిణామూర్తిశాస్త్రి

స్వీకరించుతఁ గృతులిట్ల శిష్యపప్తి

పూర్తిమహముల గురుకృపా పూరపూర్ణ

నవసుధాస్వర్ణ కలశసంతతుల సతము

శ్లో॥ కృతికర్తాననుహిమవాన్ కృతిరేషాసర్వమంగళానూనమ్

కృతిపతి రసా చ సాక్షాత్ శ్రీమేధా దక్షిణామూర్తిః

శ్లో॥ జలధి రసా కృతిజనకః శ్రీరేషా కావ్యకన్యకా సాక్షాత్

పురుషోత్త మాత్మభూతిః కృతిపతి రిత్యఖిల మనురూపమ్

శ్లో॥ పురుషోత్తమాత్మజోఽసౌచతు రాస్యఃపతిరియంపదూర్వాణీ

గురుదత్త సాధ మిదమపి బ్రహ్మసభై వాఽత్ర కించిత్తమ్

శ్లో॥ నూన మియంశ్రీకాంచీకామాక్షీస్తుతిరసార్ద్రసర్వాత్మా

యత్రాధ్యక్ష శ్రీమాన్ వరద శ్శ్రీతభక్త జనవరదః

శ్లో॥ కృతికర్తా కృతిభర్తా కృతీచ కృతకృత్య ఏష ఆత్మజ్ఞః

జయతు చిరం ఫలితకృతి శ్రీకామాక్షీ కృపాసంగాత్

శ్లో॥ కామాక్షీ మృదుపాదపద్మరుచయఃపద్మాప్తసద్బాంధవాః

తన్మంజర ఘలంఘలాశ్శృతి శిర సిద్ధాంతనంవాదినః

తత్ప్రియాప రసప్రసార విసరా మందాకినీ మాతగః

దేయానుః కృతినాయకాయనకలాంసిద్ధించిరాభీప్సితామ్

శ్లో॥ కామాక్షీస్తుతి మంజరీమధుర్ధరీ గంగాతరంగశ్రియః

ప్రాచాంబ్రహ్మముఖాబ్జవాసితరుచాంవాచాంపరాదేవతాః

మూకస్యాపి మహాకవిత్వ విభవశ్రీదాన భూమాధవాః
భూయాసుః కృతిభర్తు రస్యభవనే సంతానసంపత్ప్రదాః॥

శ్లో॥ కామాక్షీ కరుణాకటాక్షలహరీ కృష్ణాకృతి స్ఫూర్తయః
పశ్యత్ఫల మన స్త్రివిక్రమవృత్తి స్ఫుర్ధాఘ మూర్తశ్రియః
మూకాంభోధి తరంగశీకరగణ ప్రద్యోతితాంబాఘుణాః
పాయాసుః కృతినాథ మేనమతులారో గ్యాయురథాన్వితమ్

శ్లో॥ కామాక్షీ రుచిరస్మితామృత రుచిప్రగల్భ్య చంద్రాతపాః
కామదుర్ణతి గుగ్ధవార్ధివిలస లక్ష్మీమనః కాముకాః
విద్వన్నానస శారదోజ్జ్వల రమాః కల్యాణఘంటాపథాః
భూయాసుః కృతిభర్తు రస్య నిఖిల శ్రేయః ప్రదోద్యోగినః

శ్లో॥ కామాక్షీ నిజరూపదీప్తి విభవాః కల్యాణభావోద్భవాః
నైర్వాణీనవయావనాంతరధనాః మూకాత్మసంబోధనాః
ఆర్యాథా రసభావరీతిమధురాః ధ్వన్యధ్వ చారోద్ధురాః
దేయాసుః కృతినాయకాయపరమం శ్రేయశ్చిరాయుర్బుధమ్

సీ॥ మాతండ్రి యెడనుసాభ్రాతృత్వమునఁగాక
యేకగోత్రోద్భూతి యెంచికాక
నిచ్చలునాకిచ్చు మెచ్చికోలునఁగాక
నైజమా వినయధనమునఁగాక
సాజమా పాండిత్య సంపన్నతనుగాక
సమయనిర్వహణాత్మసరణిఁగాక
అతినిరాడంబర మ్మయినవర్తనఁగాక
సహజార్ద్ర సౌమనస్యమునఁ గాక

తే|| జన్మ జన్మాంత రోత వాసనలబడిని

వెడలు నుడుగులు సంతోష మిడ వెనీకు

కృతిరమానాథ ! సతతదాక్షిణ్యమూర్తి !

దక్షిణామూర్తి ! విద్య దధ్యక్షమూర్తి !

శ్రీ మధునాపంతుల సత్యనారాయణకాశ్రిగారు

[బ|| భమిడిపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శర్మగారు ఆంధ్రీ కరించిన “శ్రీకామాక్షీస్తుతి” చేరగాఁ గన్నులకద్దుకొని పారాయణము చేసికొంటిని. మూళమహాకవి మూలములోని మాధుర్యగాంభీర్యము లింతకుమించి తెనుఁగునకుఁ దెచ్చుట సాధ్యము కాదు. ఏతద్గ్రంథాంధ్రీకరణముతో దేవీపదారాధనము నెఱపి చరితార్థులైన శర్మగారికి నావందనములు తెలుపు కొనుచున్నాను.

బహుమహాగ్రంథకర్తలు, నిష్ఠాగరిష్ఠులు, మహాదారులు, విద్యత్కవిశేఖరులునా బ్రహ్మశ్రీ నాదెళ్ల మేధాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రిలుగారు ఏతత్కృతికి స్వీకర్తలగుట “రత్నం సమాగచ్ఛతు కాంచనేన” అన్నట్టిది.

“మాఘ పురాణా”ది కర్తలు శ్రీ పోతరాజు లక్ష్మీనరసింహాకవిగారు

తామురచించిన “కామాక్షీస్తుతి” ని మిక్కిలి యానక్తితో నందందుఁజదివి యానందించితిని. “మున్నుడి” యెన్నఁదగియున్నది. ఈకలికాలమున వేదవిహితానుష్ఠాన సంపన్నుఁడవై యుండి తత్ప్రచారార్థమే గ్రంథరచన చేయుచుంట పోశంసనీయము. నీకృతికిఁ దగినభర్త దొరకుటయదృష్టము.

ఆ॥ సాటిలేనిధార మేటియాపాండితి
 దీటుగననికైత తేటతెనుగు
 నేటికయ్య పెక్కుమాటలింక భమిడి
 పాటి వంశతిలక ! లోటుఁగాన

శ్రీ చల్లపల్లి అప్పారావుగారు, అడ్వకేటు

ఉ॥ ఈశుభవేళ వై నధివసించి వెలుంగు సజీవచిత్ర) సం
 కాశ కళాభిరామ మదె గౌరవనీయ భవత్సుజీవనా
 దేశముపూరుషోత్తమముదివ్యమునౌపితృపూజ్యరూపమ
 ర్హాశిషము ల్వెసన్ గురియనాప్తసఖా! నమితవ్యమయ్యెడిన్
 మ॥ పితృవాక్యాదరణైకదీక్షితులరై వృత్తిప్రదాన్యాంగ్లి కో
 న్నత విద్యాభ్యసనంబుమాని గడపకదాటందలంపూనకే
 సతతశ్రీయత సంస్కృతాంధ్రకవితా సంపద్యశఃపూర్ణ జీ
 వితముఖశ్రోత్రియనిష్ఠగూర్తురదేవీవిస్ఫరభాగ్యంబహో
 ఉ॥ భర్తలు మీరలీవఱకె వహిదెసక గయికొన్న సాధ్వికిన్
 భర్తలయాచితాగత రమామణికి శివకృద్విభూతికిన్
 భర్తలు కీర్తికాంత కిలభర్తలు నైతిరిగాని దక్షిణా
 మూర్తివరేణ్య సత్కృతి విభుత్వమురానికతమ్మదేమనన్
 చ॥ వచ్చి వయస్థ లిందఱు సపత్నులతోడ మెలంగనేర్తునే?
 నచ్చుదునా ననందలకు? నవ్వుదు రేమొకొనాగరుల్ ననుక!
 'మెచ్చునెమానముద్రితినిమిలితనేత్రుడుప్రేమకా' డటం
 చచ్చపుభక్తి కావ్యసతి యాగెను. నెచ్చెలి! కాదటందురా?
 శా॥ "కామాక్షిస్తుతి"పై ననేటికిగటాక్షంబున్ బ్రసరించిన్
 శోమాయావతిఁగూడి మీరికను బహునందమున్ బొందుఁడో

స్వామీ ! ధన్యము కన్యదాతజని మీజామాతృత్వ శిష్యుడే
తా మామయ్యగదా బళారె ! విపరీతం బొందులే దీకలిన్

“ఉభయకవిమిత్ర” “ప్రతిభారవి” “కవితాకలానిధి”

శ్రీభవనగిరి విజయరామకవిగారు

ఉ॥ శ్రీగిరిజాధిరాజ గురుసిద్ధిపదంబుగ మంగళాస్పదం
జా “గురుదత్త సాధము”న నాపురుషోత్తముత్పత్తిగాఁగవి
త్వాగమ యోగిశేఖగులదా కృతిపూరణ ధారణక్రియో
ద్యోగముకర్తుభర్తృముదముబ్బగశ్రోత్మసుఖంబుఁగూర్చుత్
కా॥ నాదెల్లాన్వయ వార్ధిశీతకిరణ నాన్న న్నినుంగూడె వా
ణీదివ్యాంగన యావనోద్భవమునందే నేడె నిజేర్చునూ
తోడంతంబెటులొ! యథార్థమవధానోద్యోగసమ్మానవే
ళాదాంపత్యముజ్జప్తి లేదెకృతివాల్ల భృంబులెన్నయ్యెనో!

మ॥ ఒకచోఁజెల్లెలుతద్గురుప్రభవయ్యెయొండొక్కచోఁగూఁతు నీ
స్వకపోలోద్భవయ్యెమతొక్కటనగుజాయాస్వరూపాత్మశి
ష్యకృతిప్రాప్తి నిఁకేమన నృహుళరూపావేశయావాణి నా
టకము ల్చిత్రము లాత్మమోహక కవాటమ్ముల్లదాపోల్చినన్

మ॥ పడ మాబోంట్లకె నిన్నుఁబోలిన స్థితప్రజ్ఞాశి నల్లెరుపై
వడిగాఁబోయెడు బండిగా నిహ పరావర్తంబు సాధించి సం
బడమా సంచిత ముజ్జగించి మెయినిల్వంగూడఁ జిత్సజ్జడా
బడ మాయన్విశసించి పొందెదరుగాసౌఖ్యప్రదానందమున్

శా॥ తా నాదెల్ల కులోద్భవుండయిన మేధాదక్షిణామూర్తి నా
కై నాఁ డేనలభారవిం దెలుఁగుసేయం గొన్నకాలంబునం

దానాఁ డాదిగ వీరిమూలమున నా కయ్యెంబరోక్షంబుగా
నైనక శ్రీవర పైఁడిపాటికవితో నాప్తాదృతు ల్లేఖలన్

ఉ॥ అల్లపురాణముల్ పుణికి యాదటమీఱ'బ్రసన్న రాఘవం'
బల్లి ప్రసిద్ధ"శంరజయంబు" నుపాయ ముపాయనంబుగాఁ
గొల్లలుగొట్టియా"లహరి"కోసలగానముతానమాడే యు
త్ఫుల్లత రానువాదఝరిఁ బొందెనితండుకవీంద్రమాత్రుఁడే

మ॥ పటిమల్వర్ధిల బైఁడిపాటికుల సుబ్రహ్మణ్యశర్మభిధుం
డెటు నాకావ్యకుమారి ప్రౌఢయవునం చేతేరుచుండంగ నం
తట దిద్దుల్పచరించు నాస్థమెయి మేధాదక్షిణామూర్తి యె
ప్పటికైనం దనకామెయేవధువునా న్బ్రొప్పించెనాకోరికల్

మ॥ సురభాషాకవి శ్లేషసద్గురుఁడెనూస్త్రోతార్హుఁడంటూనమా
వరకావ్యాద్యనువాదశీలికవియుస్వర్ణ్యుం డెయాఁజూ! శతో
త్తరకావ్యాకలనావిమర్శల సముత్కర్షన్ గొనెంజూ కృతీ
శ్వరుండిందండఱునందతేఘనయశోభాగ్యాధ్యులెందుంగృతుల్

ఉ॥ కర్తయుఁగర్మభోక్తయయి కైపులముంచుఁబరాత్మయాకృతిన్
గర్తను భర్తనుం దనకుఁగా వెలయించె నితోధికంబుగా
వర్తన ముచ్చతన్నిగుడ వారలచే ఫలియింపఁజేసి త
త్కీర్తినిజుబ్బఁజూఁఁగొని తేర్చుతనాంధ్రకవిత్వతత్త్వమున్

‘కవిపండిత, హరిదాసహంస’ శ్రీపాతూరి మధునూదనరావుగారు
శ్లో॥ కర్తా భర్తాచ శ్రీకావ్యకామాక్షీప్రియ దర్శనా
సుబ్రహ్మణ్యః ప్రియచ్ఛాత్రో ద్వితీయో గురుదక్షిణః

తత్ప్రిస్తుత్య ఏహోత్సవః సమ్మానరూపః స్వరూపతః
ప్రభవతి. విద్వత్కవిశేఖర స్తత్రభవాన్ శ్రీ శ్రీ శ్రీ నాదెళ్ల
మేధాదక్షిణామూర్తిశాస్త్రీవిశ్రుతచరస్వయమద్య కర్తాఽపి
భర్తా భవతీతి నైతచ్చిత్రిం యతః “యోబిభర్తి జగత్సైవ
కర్తా భిన్నభవ శ్రుతః” ఇత్యభిజ్ఞ వచన మనుస్మత్య శిష్య
హృదయే విద్యారూపేణ స్వయంప్రవిశ్య పునరద్య గురురూ
పేణ భిన్నభవ పరిగృహ్లాతి ‘శ్రీకామాక్షీస్తుతి’ కృతిం కావ్య
కర్తృభర్తాకౌ హృదయపూర్వకం సంస్తుత్యమన్యే ధన్యోఽహ
మపీతి.

‘శ్రీసరస్వతీపుత్రీ’ శ్రీపుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులుగారు

తమరు దయతోపంపిన ‘శ్రీకామాక్షీస్తుతి’ ని చూచి
తిని. రచన చాల వ్యుత్పన్నమైనది. తమరుచక్కని విద్వాం
సులు ఇఁక నేలోపమందును?

శ్రీమల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు-వాల్తేరు

తమ ‘కామాక్షీస్తుతి’ని బరించి ప్రమాదభరితుండ
నైతిని. చక్కని యాంధ్రీకరణము, ప్రాథమయిన కవిత్వము,
పారాయణయోగ్యమైన గ్రంథము. ఈకృతిని ‘పుంభావసరస్వ
తుః’ వేదమూర్తులయిన బ్రహ్మశ్రీ నాదెళ్ల మేధా దక్షిణా
మూర్తిశాస్త్రీగారికి సమర్పించుట శ్రీమేధా దక్షిణామూర్తికి
శాస్త్రమర్పించుటయే కృతికర్త, కృతిభర్త లిరువురకు నాహృదయ
శ్రావ్యకాభివందనములు.

శ్రీ ప్రతాప హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు

సచ్చిదానందరూప రసానుభూతి స్వరూపిణి యగు
“శ్రీకామాక్షీస్తుతి” పంచశతికి రచింపఁబడిన యాంధ్రాను
వాదము చిద్విద్యోదముఁ బండితకవీంద్రానుమోదము బ్రహ్మ
విత్ప్రమోదముంగూర్చు సదాచారసమేత సత్సంప్రదాయ
మని నాయభిప్రాయము.

శా॥ తమ్ము ల్కమ్మనివాసనల్ విబుధచిత్తాళి ప్రధానప్రమో
దమ్ముల్గొమ్ముకృతుల్పానర్పసరసోత్పన్న ప్రభావాగ్రజుల్
సమ్మద్వంతులు స్వీయనిర్మల మనోజ్ఞాతామృతానందస
త్వమ్మునోన్దరులండఁబంచెదగు మేధాదక్షిణామూర్తులై
మ॥హనుమన్నాముని రామచంద్రయతివర్యాజ్ఞాంఘ్రిమాధుర్యచే
తనునిన్ బ్రహ్మవిదగ్గిగణ్యుడగు మేధాదక్షిణామూర్తిస
న్ననుజు న్దాగననుగ్రహించుటనుధన్యత్ముండ కేనంచులో
సనుమానంబొకయింతలేక మెలఁగన్న్యాయంబకా నాకికక

క॥ కృతిక ర్తకుఁ గృతిభ ర్తకుఁ

గృతికి విధేయుండనగుచుఁ గేల్పొగించి నమ

శ్శతములఁ బొర్కించెద శా

శ్వతులుగ నిలఁజెలఁగి మెలఁగ సర్వేశుకృపన్

‘కవిశేఖర’ గురుజూడ రాఘవశర్మగారు

నాదెల్లాస్వయ పూరుషోత్తమ కవీంద్రస్తుత్య పుత్తుండు వి
ద్యాదాతృత్వము గల్గుదేశికుండు శిష్టాచారసంపన్న మే
ధాదర్శిన్నత సత్కవీంద్రుడగు ‘మేధాదక్షిణామూర్తి’న
పాదింపం గృతికస్యకుం బతిగ నుబ్రహ్మ్య ! ధన్యుండ

సీ॥ రచించినావు 'కూర్మపురాణము'న్ ధర్మ

సారమున్ లోకోపకారకముగ

వలికితి ముద్దువల్కుల 'శంకరవిజయ

ము'న్ ధర్మజ్ఞానప్రబోధకముగ

వ్రాసితివి 'ప్రసన్నరాఘవము'న్ విశ్వ

విద్యాలయమ్ము దా వినుతినేయ

లనువదించితి తెల్లనను 'మూకకవిపంచ

శతి' భక్తిపారవశ్యము చెలంగ

వేదశాస్త్రపురాణసంవేది ! స్మార్త

కర్మదీక్షాకలిత దేశికప్రశస్త

పాదసేవానురక్త శ్రీభమిడిపాటి

సత్కులాంభోధిచంద్ర ! యోసత్కవీంద్ర !

మూకకవీంద్రుడై శతకము ల్వలికెన్ స్థిరభక్తివైదు న

స్తోకమనీషులు నిగులజోద్యముగాఁ గయినేయ వీని నాం

ధీకరణంబొనర్చి కడు నేరుపుతోడను భక్తిమీఱఁగా

వైకవిసత్తముండు వెలయించె గృతి స్తు రుమూర్తి కిచ్చియెన్

ప.

త్రువశయ్యాన్వితయైయొకప్పు నడచున్ శృంగారముంజిల్లు మే

ల్లుదముల్ హాయిగదల్చుచున్నలుకుఁగావ్యంగ్యమ్ముగాగుహ్యమై

భ్రమసంఘల్విడరాని క్లిప్తత నడంపంబల్కుఁగా గీర్తిసం

ష్కాల్ని నిల్పును నీదుకావ్యసుత సుబ్రహ్మణ్య యయ్యెయెడన్

పష్టిపూర్వత్వము నేడుసల్పుకొంటే
కృతిన మర్పణఁ జేసిపండితులమోల
గురునియాశీర్వాచనముఁ గైకొంటివీవు
మాన్యచరిత సుబ్రహ్మణ్య! ధన్యతయిదె.

“చతుశ్చాస్త్రకోవిద” శ్రీ చివుకుల వేంకటరమణశాస్త్రిగారు

సుధీమణి ! “శ్రీకామాక్షీస్తుతి” నామూలాగ్రముగ
పఠించి పరమానందభరితుఁడనైతిని. మూకమహాకవిని వాచా
లునిగా నొనర్చిన యాపర దేవతామతల్లియొక్క సంపూర్ణాను
గ్రహము మీపై ప్రసరించియున్నట్లు మీగ్రంథమందలి ప్రతి
పద్యమును ఋజువు చేయుచున్నది. పఠించునమయమున పాఠ
కుల హృదయమే పర దేవతామయమగుచుండ తద్రచయితలు
తద్భావభావితులై యుందురని వేరుగా చెప్పవలయునా ? ...
పరదేవత మీకితోధిక విద్యాఫలమునిచ్చుగాక యనిప్రార్థింతు.

శ్రీ బుద్ధిరాజు రామచంద్రరావుగారు, M.A.L.T. రిటైర్డ్ ప్రెసిడెంట్
సాజన్యనిధి ! పండితోత్తమా !

మీకు కృతినమర్పణము జరుగుట కడుమాదావహము.
మీది పండితకుటుంబము. సాంప్రదాయాను సారముగా
మీరు అపారమైన విద్య సంపాదించుటయేకాక మృదుమధుర
మనోహరములగు గ్రంథరాజములను రచించి ఖ్యాతి సంపా
దించియున్నారు. ఆదర్శప్రాయమగు జీవితమును జరుపుకొ
నున్న మిమ్ములనుజూచి నేను గర్వపడుచున్నాను. మీతల్దే.
గారిమైత్రి నేను మఱువజాలను. భగవానుఁడుమీకు దీర్ఘ
పును, యశస్సును ప్రసాదించుగాత !

శ్రీ చింతగుంట సూర్యనారాయణరావుగారు ‘మేఘమాతాంధీకర్త’

శ్రీ మూకమహాకవి వాగమృతమును మీరాంధ్రసువర్ణ చమకములోఁ బ్రసాదించి ఉభయభాషాసేవఁ జేసినారు. ఆంధ్రావళి యాదరమునకిది పాత్రమై సతము మనుఁగాత! శ్రీ మేఘాదక్షిణామూర్తి శాస్త్రిలవా రుద్బంధపండితులు. నిరంతర కవితాకళోపాసకులు, పవిత్రచరిత్రులు, నస్మద్గురుస్వగూఢులును, వీరు పరమేశ్వరతుల్యులు. ఇట్టివీరిని మీరు కృతిభర్తగాఁ బేర్కొనుటయందలి బౌచిత్యము నేనెక్కువగా నొక్కి చెప్పవలసిన పనిలేదు.

శ్రీ అప్పల వేంకటరావుగారు, పౌరాణికులు

మీరనువదించిన “శ్రీ కామాక్షీస్తుతి”ని, సమూలముగాఁ జదివి సంతసించితిని గౌణార్థముగా నీకృతి కన్యయైనదిగాని ఆజిగిబిగి ప్రోథములైననడకలు భావగాంభీర్యమును జూడఁగా సర్వశక్తిమంతురాలా కామినిగానే యెన్నందగియున్నది. కావుననే మానవ కాలమాన ప్రమాణముగా వయసుమీఱినను స్వాధీనకృతమహాకాలస్వగూఢులు శ్రీ మేఘాదక్షిణామూర్తులనే వరింపనేర్పడుటలో మీకుఁ గృతకృత్యతత్పర్యవిధాల నబ్బినదని భావించుచున్నాఁడను. ఇప్పుడిచ్చట ప్రాశస్త్యమద్వాల్మీకి రామాయణపురాణకాలక్షేపమును నెఱపుచున్న రాణ్యహేంద్రపుర వాస్తవ్యులు బ్ర॥ శ్రీ॥ చిత్తావూరి శ్రీనివాసరావుగారును మీగ్రంథమును జదివి మిక్కిలి ప్రశంసించి వారియభినందనములు మీకందింపుమని సెలవివ్రాసినచే నిట్లు తెలుపుచున్నాఁడను.

కృతి సమర్పణ సభా వేదిక

ఎడమ నుండి :

- (1) శ్రీ నాదెళ్ళ మేధాదక్షిణామూర్తిశాస్త్రిగారు.
- (2) శ్రీ జి. వరదాచార్యులుగారు.
- (3) శ్రీ మిన్నకంటి గురునాథశర్మగారు.
- (4) శ్రీ భమిడిపాటి వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు.

కృతి సమర్పణోత్సవము

(గగంధకన్తి సాహిత్యముః గృతిభర్తగాది ప్రతులైన శ్రీనాదేశ్వరకృష్ణ శాస్త్రి యీపురుషోత్తమశాస్త్రి యీసుబ్రహ్మకృష్ణశాస్త్రి గార్ల పూరికితో బందరు జగన్నాధపురముచండిలి వారి శ్రీగురుదత్త సాధమునందు శ్రీవికారి సం॥శాస్త్రివణ బ॥ ఆదివారము (2,23-31-59) సాయంకాలము 4గంటలనుండి జరిగినవివరము)

అసలేవర్షర్తువు విధిపరమంలేకుండా వర్షాలుకురుస్తూ నేవున్నాయి. అయినప్పటికి మాతహాస్యాలు అందుకున్న బంధుమిత్రాదులు అన్యగ్రామాలనుండి ఒకరొకరేదిగుతున్నారు. శనివారంరాత్రి బ్రుయిన్ లో సభాసాగరంభకులైన “ఉభయ భాషాప్రవీణ, వేదాంతపారీణ, కవి కేళిరత్న” వై. వి. సుబ్బకంటి గురు నాథశర్మగారుకూడా గుంటూరునుండి దయచేశారు. మాకు తోడ్పడవచ్చిన మాతండిగారిశిష్యప్రశిష్యులు మామిత్రులు మున్నగువారు మాకిందు తోడ్పడవచ్చారు. పైన ఆవర్షం లోపల మేముచేస్తున్నసన్నాహాలు చూచి అంతా తెల్లబోతున్నారు. ఏమైనాసరే దైవసమానులైన మానాయనగారు నిర్ణయించిన ముహూర్తం నిర్విఘ్నముగా సాగితిరవలసిందే అన్న నాదృఢవిశ్వాసంతోనే పనులుసాగించాను. శ్రీమిన్ని కంటి కవి కేళిరులు మానాయనగారు ఒకరినొకరు చూచుకొన్నది ఆవేశనేకాబట్టి తెల్లవారుజామువరకు వాదికవితాగోష్ఠులలో మునిగి పోయారు. మిగిలిన మేమందరం తోరణాలు అలంకారాలు మొదలైన సన్నాహాలతోనే భళ్ళున తెల్ల వార్చాము.

క్యా లెండరుమీద ౬దివారము 23 అంకెలు కనిపిస్తున్నాయి. గ్రామాంతరాలనుండి రావలసినవారు క్రమంగాదిగుతున్నారు. గడియారము చిన్నముల్లు 9 మీదపూది. పెద్దముల్లు 12 దాటింది. మానాయనగారి అనుష్ఠానమయి సావిడిలోకివచ్చి వారిపడకపుర్నీలో వారుకూర్చున్నారు. కవిపండితబృందము వారిచుట్టూచేరాటు, వారువాసిన'ఆత్రేయశ్రోత్రానందము'లోని సంస్కృతశ్లోకాలుచదువుతూ వారుకాలక్షేపం చేస్తున్నారు. గుంటూరునుండి "మహాపాథ్యాయ" శ్రీజమ్మల మడక మాధవరామశర్మగారు శ్రీధనకుధరం వేంకటాచారిగారు కవితాభిమానులు మఱికొందఱుదిగేరు. ఆవేళకే గ్రీష్మకర్త తన బంధుమిత్రులు వెంటరాగావచ్చి, సరాసరి వెళ్ళిగురుమూర్తులకు సాష్టాంగనమస్కారముచేశారు. ఆభక్తికి వారియెడలగుదువుల పేరేమకు అక్కడకూర్చున్నవారంతా ఆశ్చర్యానందాలుపొందుతున్నారు. అప్పుడే విచ్చిన గులాబులను గుబురుగా ఫ్లవర్ వేజ్ లో నేనుసర్దుతున్నాను.

అప్పుడు పెండ్లిసందడి మాయింట్లో తాండవిస్తోంది. ఎటుచూచినా కళకళలాడుతోంది. మాతో సహకరించేవారు మిత్రులు, అతిథులు, అందఱుభోజనాలుముగించారు. అప్పటికి 2 గంటలైంది. కారుమబ్బు ఆకాశంలో మూసుకొనివచ్చింది. వర్షంజోరుగాపడింది. అంతలోఆగిఎండవచ్చింది మళ్ళీజల్లుపడ్డది. వ్రండుండి జల్లుపడుతూనేవుంది. 4గంటలైంది. అప్పటికే ఆహ్వా

నితులు వొకరి వెంటవొకరు వస్తున్నారు. మాతమ్ముడు అధ్యక్షత వహించవలసిన 'చిట్టిగూడూరు నారసింహ సంస్కృత కళాశాల' పిన్సిపాల్ శ్రీఎస్. టి. జి. ఎరదాచార్యులవారిని తీసుకొనిరావడానికి కారుతీసుకొనివెళ్ళేడు. వీధిగేటుముందరవారి రాకకు వచ్చే అతిథులకు స్వాగతం చెప్పడానికి నిలబడి వున్నాను. 'శ్రీగురుదత్తసాధ' శిఖరాగ్రంలో అమర్చబడ్డ మైకుద్వారా మంగళవాద్యం శుభప్రదమైన సమావేశాన్ని సూచిస్తోంది.

గేటుదిమ్మలకు ఇరువైపులా పాతబడ్డ బాదులు ఆబాదులకు చుట్టబడ్డ రంగురంగుల కాగితాలపీలికలు పైన చివరగా అమర్చకట్టిన బోర్డు ఆబోర్డుమీద వ్రాయబడ్డ 'కృతినమర్పణోత్సవము స్వాగతము' అన్న తిథుకుచ్చలైన అక్షరాలు ఆ బోర్డునుండి మేడచివరిభాగానికి క్రిక్కిరిసిన మామిడితోరణాలతో రంగురంగుల కాగితాల జలిబిలిలల్లికలతో రమణీయంగావుంది. కృతిభగ్గయందలి గురుభావంతో కవినమ్రాట్ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు తదితర కవిపండితులు మానసియులుపలువురు విచ్చేశారు.

ఇంతలో కారుహారన్ మోగింది. ఆచార్యులవారు కారునుండి దిగటానికి కారుతలుపు తెరిచాను. లోనికి దారిచూపాను. అతిథులకు స్వాగతంచెప్పడానికి మాసోదరసమానులైన అద్దేపల్లిశివరామయ్యగారు నిలిచివున్నారు. సావిట్రికి వెళ్ళేము. అక్కడగుమ్మంపక్కనే డ్రాయరు ఆడ్రాయరుమీద

ఎఱ్ఱటిగుడ్డ, పొగలువిరజిమ్మే అగరునత్తులధూపం ఆపక్కగా వెండిబుట్టలో అమర్చిన కిళ్ళీలు, చక్కెరకేళీలు, బత్తాయిలు, పూలగుత్తులు, మరొకవక్క వెండిపళ్ళెంలో గంధపుగిన్నె పన్నీరుబుడ్డి కుంకుముబరిణె అందంగా అమర్చబడివున్నాయి. ఆముందు మా అన్నయ్యగారి శ్లేష్మపుత్తుడు మానాయనగారి పేరుపెట్టుకోబడ్డవాడు వినయంగా నిలబడివున్నాడు. ఆసావిట్లో మధ్యగా ఒకచాప ఆచాపమధ్యలో గుండ్రటిబల్ల ఆబల్లమీద టేబుల్ గుడ్డ దానిపైన ఫ్లవర్ వేజ్ అందులో తీర్చిదిద్ది అలంకరించిన పూలగుత్తులు ఆహ్లాదంగాల్పుతున్నాయి. ఆగుండ్రటి బల్లకునలువైపులా అమర్చిన అందమైనకుర్చీలు నాల్గవవైపున మానాన్నగారుకూర్చునే కేన్ చైరు వున్నాయి.

నేను ఆచార్యులవారిని వెంటతీసికొని కుడివైపుగదికి మలుపుతిరగగానే మరొకయిద్దరు వచ్చేవారికి పైకి దారిచూపడానికి ఆక్కడ సిద్ధంగావున్నారు. పై వరండాలో అడుగుపెట్టగానే యింకొకరు ఆపై మెట్లకు దారిచూపుతున్నారు. అవి ఎక్కితే చేతులుపైకిచూపుతూ మరొకరు సిద్ధంగావున్నారు. కివలంతస్తుమీద అడుగుపెట్టేటప్పటికి మా అన్నగారు నమస్కారంచేస్తూ వేదికవైపు దారిచూపారు.

ఆమూడవలంతస్తులో ముందుప్రాశ్నా భాగంలో వేదిక నిర్మించబడివుంది. మామిడితోరణాలతో రంగురంగుల కాగితాలతో వివిధములయిన దండలతో అందంగా అలంక

రించబడ్డ వేదిక. ఆ వేదికపై పరిచినతివాచి. ఆతివాచీపై ముందుగామూడు; డస్కులు ఆడస్కులమీద రంగురంగుల కొత్తగుడ్డలు. వేదిక వెనుక భాగాన ఎట్టటిస్కీను ఆస్కీనుకు జిగేలునమెరిసే చమీకా-బారులు జారవిడిచి వున్నాయి. ఆస్కీనుకుమధ్యగా మహాసీయులైన కీర్తిశేషులు మా పితామహుల ఫోటో అమర్చబడివుంది. ఆకిందనే చిన్నటీపాయ్ మీద శివపార్వతీవిగ్రహము; వేదికముందు భాగము రెండు స్తంభాలకు కొబ్బరిమట్టలఅల్లిక ఆ అల్లికపైన ఇటూఅటూ కట్టిన అరటిపిలకలు రెండిటిఆకులూ పైనకలిసి ఆర్చిగా అందం చేకూర్చాయి. ఆఅరటిమొక్కలచాటున దేదీప్యమానంగా వెలుగొండే రెండువిద్యుద్దీపాలు, ఆమండపాన్ని కలకలలాడిస్తున్నాయి. వేదికమాందు ఇరువైపులా రెండుటీపాయ్లు, ఆ టీపాయ్లమీద, రెండుఫ్లవర్ వేజులు. ఆఫ్లవర్ వేజుల్లో అప్పుడే విచ్చిన రంగురంగులపూలు సంబరపడుతున్నట్లున్నాయి. ఈ రెండుటీపాయ్లమధ్య వొకకాశ్మీర్ టీపాయి- ఆటీపాయిమీద చక్కగాఅలంకరింపబడ్డ “కామాక్షీ స్తుతికన్య”. అంతకుముందు వొకటీపాయి. ఆటీపాయిమీద అగరుపత్తులుపెట్టిన గాజు కుండి పొగలువిరజిమ్మే ఆపత్తులు గుప్పునపరిమళాన్ని విరజిమ్ముతున్నాయి. ఆ వేదికకు ఎదురుగాను, ప్రక్కగాను, పఱచిన పెద్దజంపకానాలు. ఆ జంపకానాలుమీదక్రిక్కిరిసికూర్పున్న సభాసదులు. వారిమధ్యనుండి ఆచార్యవర్యులు, కృతిభర్త వారైవెంట కృతిభర్త దారిచేసికొని నడిచారు. ఆవెంట నేనూ

వెళ్ళి మైకుముందు నిలబడ్డాను. ఎలుగెత్తిపలికే వేదవాక్కులు అంతంకాగానే శ్రీ ఆచార్యవర్యులను, అధ్యక్షపీఠాన్ని అధిస్థించవలసిందిగా వినతిచేసికొన్నాను. సభికులు చప్పట్లుచరిచారు. మా అగ్రజుడు వారికి పూలమాలవేశాడు. అప్పుడు అధ్యక్షులవారి ఆహ్వానంపై కృతిభర్త - కృతికర్తలు వారికి ఇరువైపులా వేదికపై ఆసీనులవడానికిముందు అంతకుముందే అలంకరించబడివున్న మాపితామహుల ఛాయాచిత్రానికి అభిముఖంగా చేతులుజోడించినిలిచి కనులుమూసికొని ధ్యానం చేసి గద్దెమీద ఆసీనులయ్యారు. మాలన్నగానూ వారినిపుష్పమాలాలంకృతుల జేశారు. సభికులు చప్పట్లుచరిచారు. కృతిభర్త పైన తనమామూలు అంగవస్త్రంతోనే ఆవేదికపై ఆసీనులైనా, పెండ్లికొడుకులాగానే ప్రకాశిస్తున్నారు. సహజమైన వినయసంపత్తుతోటి ఆకృతికర్తలన్ననో, కన్యాదాతలక్షణాలు పూర్తిగా పుంజీభవించినరీతిగా వంగివంగి కూర్చున్నాడు. నారీమణులు నాల్గవఅంతస్తుమీద కిక్కిరిసివున్నారు. చిచ్చుటకన్ను మూసికొని చేతిత్రిశూలముడాచి యేనుతోట పచ్చడమున్ గొబన్ వదలి వచ్చినయీశుఁ డితండుకానిచో నిచ్చటఁ బార్వతీసతియు నీముపురాత్మజు లీసునామమెట్లచ్చుపడున్ ? భవస్మనములందు విచారణ చేసిచూడుడా? 'కామాక్షీస్తుతి' జూచినారుగద గంగాదేవి తాఁగానిచో నీనూన్యుండు తలకాధరించునట! యందేపారునే శుద్ధతావ్యామిశ్రామృతధార పావనత సుబ్రహ్మణ్యజన్యత్వమింకామాధుర్యము దేనికున్నయది? పాపాళిం బ్రభంజించుటో

అని శ్రీ మిన్నికంటికవిశేఖరులు కృతిభర్తలయిన శ్రీ మేధా
 దక్షిణామూర్తులనుగూర్చి చమత్కారంగా అభివర్ణిస్తూ
 సభాప్రారంభముచేసి తమ 'మున్నుడి'లోని కొన్నిభాగాలు
 చదివేరు. ఆపైన గ్రంథకర్తగారి పష్టిపూర్తిప్రసక్తిగా
 మానాయనగారు తమ ఆశీస్సులను పద్యరూపంగా ఆ తమ
 శిష్యులకు అందిస్తూ నూతనవస్త్రాలూ కాశీయశాలునా వారి
 పైన కప్పేరు. వెంటనే సృష్టించినతాంబూలాదులతో కృతి
 సమర్పణ చేయవచ్చినఆశిష్యాగ్రగణ్యుడుగురుపాదాలంటుతూ
 ఆనందబాష్పాలతో పాద్యం అర్పించాడు. ఆగురుపాదాల
 మీదనుండి ఎంతకు శీర్షం ఎత్తకున్న ఆకృతికర్తను ఆప్రక్కనే
 వున్న నేను భుజంచటచీ బుజ్జగించి లేవదీసి సభాభిముఖంగా
 వేయబడ్డకుర్చీలో కూర్చోబెట్టాను. అంతట వారు కనులుతె
 డుచుకొని తమ 'కామాక్షీస్తుతి'లోని పద్యాలను శ్రావ్యంగా
 వినిపిస్తున్నసమయానికి సంధ్యాకాలమైంది. అధ్యక్షుల ఆనుమ
 తినందిన మానాయనగారువారినియమమును పాటించుకొను
 టకై కిందికివెళ్ళారు. స్నానసంధ్యాపందనాలు వేగంగానే కాని
 చుకొని తిరిగివచ్చి 'కృతిస్వీకృతి' సందర్భంగా వ్రాయబడ్డ
 తమపద్యాలుచదివి కృతికర్తకు రూ.116 లుకానుకగా సమర్పిం
 చారు. ఆపైన దేశము నాల్గుచేటగులనుండివచ్చిన ఆశీస్సులు
 అభిషందనాలు చదివించబడ్డతరువాత శ్రీసర్వామెకట శేషయ్య
 గారు శ్రీజమ్మలమడక మాధవరామశర్మగారు, శ్రీవిశ్వనాథ
 సత్యనారాయణగారు, శ్రీప్రవ్వడ శేషగిరిరావుగారు, శ్రీగురు
 జాడ రాఘవశర్మగారు, శ్రీమల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మగారు, శ్రీ

అప్రతుపల్లి హనుమంత రావుగారు, శ్రీకాకాని నరసింహారావు గారుతమతమగంభీరోపన్యాసాలతోను, చదివినపద్యరత్నాలతోను నందరికొలదిగావున్న సభాసదుల్ని ముగ్ధుల్ని గావించారు.

అప్పటికే 9దాటి అరగంటలయింది. యిక వేనులేచాను. మాపితామహులు నిర్మించిన కీర్తిసౌధానికి మాపితృపాదులు వైవై అంతస్తులు వేసిందేగాక “శ్రీగురుదత్తసౌధాన్ని” ఈవిధంగా సుస్థిరంచేసినతరువాత నాకుమిగిలినదల్లా స్వప్నసౌధ నిర్మాణమేకావటంచేత ఈకృతినమర్పణాన్ని ఆధారంచేసుకొని నేనువ్రాసిముద్రింపించిన “కలనిజమైంది” అనే నాకల్పితశిల్పం సభికులముందు ప్రదర్శించాను. అధ్యక్షులయిన ఆచార్యులవారు సముచితంగా తుదిపలుకులు పలికారు. ఆఖరుకు నావందనాలు అర్పించటంలో “ఋతుధర్మాన్ని విస్మరించి మనపాలిటపడకుండా ఆగినఆవరణ దేవునికిన్నీ నాలభివంద” నాలంటూ నేను ముందేముద్రింపించిన ముక్కవున్నందుకు ఆమాటదక్కించిన భారంభంలోనే ఇంద్రధనుస్సు కనబడినభావంతందాకా ఒక్కతుప్పరై నాపడకుండా మూడవఅంతస్తుమీద ఆరుబయటజరిగిన ఆమహాసభ నిర్విఘ్నంగాను ఎంతోవైభవంగాను జరిపినందుకు కదలకుండాకూర్చున్న ఆసభాసదులందరూ అత్యంతముగ్ధులయ్యారు. దైవజ్ఞనిర్ణీతమైన ముహూర్తబలం అంటే యిట్లా గేవుంటుందికదా అని నేననుకొన్నాను.

మధ్యమధ్యస్థే బల్బులతో ఫోటోలు తీయబడ్డాయి. పదిగంటలైనా చివరవరకూ సభ నిండుగానేవుంది. సింహద్వా

రమువద్దకాచివున్న మాతమ్ముడున్నూ మాఅన్నకుమారుడు
చిరంజీవిదక్షిణామూర్తిన్నీ అతిథులనుఆపి అక్కడున్నకుర్చీ
లలో ఆసీనుల్నిచేసి చందనతాంబూలాదులు బత్తాయిలు చ
క్కకేళీలు పూలగుత్తులు నాచిరుపాత్తమున్నూ సమర్పించి
సగౌరవంగా సాగనంపారు. అప్పటికే కాలాతీతంకావడంచేత
ఉపన్యాసకులను మాతోసహకరించిన బంధుమిత్రాదులను మరి
కొందఱుఅతిథులను ఆపి విందుజరిపేము.

తెల్లవారింది అన్యగ్రామాగతులు తిరుగుముఖంపట్టేరు.
అంతవఱకూ కళకళలాడేమాయిల్లు పెళ్ళిసరిదడిసన్నగిలి నాగ
వల్లికళ ఆవహించినపెండ్లియింటిలా చిన్నపోయింది. జరిగివమ
హోత్సవంమాత్రం వెండితెరమీదచిత్రంలా నామసస్సులో
చిత్రంపబడింది.

భవద్విధేయుడు
నాదెళ్ల పురుషోత్తమశాస్త్రి

త ప్పి వ్వు ల ప ట్టి క

పేజి	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు	పేజి	పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు
౨౩	౬	శ్వశ్రే	స్వశ్రే	51	10	పెన్నప	పెన్నప
౨౪	2	శ్వశ్రే	శుశ్రే		11	పుగు	పుగు
1	13	గొంతెత్తి	గొంతొత్తి	56	7	మధుపంబు	మధుపంబు
4	6	పెన్దచ	దొకచ		17	పెన్న	తత్తు
	14	సంతమన	మేచక	57	1	పెన్దమః	పెన్దమః
5	2	నేకత్వం	నేకత్వం		10	నూపణం	నూపణం
	4	నభాఖ్య	నభంబు		12	బర్ధించు	బర్ధించు
	8	చంగ	కంగ	58	18	ఁబెన్దహా	సత్తహా
	13	దుర్భర	గాఢదు	64	19	కృధా	కృధా
	14	విషోద్ర	విషోద్ధ	66	3	సమేతహా	సమేతహా
	16	బొదంగ	బొందంగ		11	వాధ్యా	వాధ్యా
6	15	నీరు	నీర			ద్ద్రంఘ	ద్ద్రంఘ
11	20	యడుంగుంగవ-పదద్యయము		68	11	నంచ	నంచ
13	6	స్మర	స్మర		13	కామద్యం	కామద్యం
	15	చీన్యత	చీన్యము	70	2	సద్విజ	సద్విజ
24	6	జందిర	జందిర		19	శ్రేంభ	శ్రేంభ
25	17	పెన్దచ	పెన్దచ	73	1	పెన్నపా	పెన్నపా
26	1	పెన్దరు	పెన్దరు	77	11	స్థితి	స్థితి
28	6	జెంది	జెండి	78	7	ద్యుతుల	ద్యుతుల
29	1	దుండీర	దుండీర	79	16	త్రపస్వ	త్రపస్వ
31	2	గాంచి	గాంచి	83	15	వైపూర్ణ	వైపూర్ణ
	3	సామిప్య	సంవిత	85	17	నది	నవి
32	11	లేకఁగాం	లేకకాం	92	2	వయస్సు	వయసు
33	18	రమీయంపు	రుచిందేలు	95	13	నమ్మున	నమ్మున
		బ్రవాళ	ప్రచార	96	14	కాళినగ	కాళినగ
36	8	మతిలస్క	తిలకాంక	97	6	పెన్నార్వ	పున్నార్వ
37	11	గాకఁగొం	గాకఁగొం	101	20	నదభృ	దయాభృ
43	1	పెన్నపా	పెన్నపా			నావింతు	కింగొల్లు
	10	బాధము	బాధము	107	16	గురింజ	గురిజ
51	3	పెను	పటు	109	13	తెసంగ	తెసంగ

రమువద్దకాచివున్న మాతమ్ముడున్నూ మాఅన్నకుమారుడు
చిరంజీవిదక్షిణామూర్తిన్నీ అతిథులనుఆపి అక్కడున్నకుర్చీ
లలో ఆసీనుల్నిచేసి చందనతాంబూలాదులు బత్తాయిలు చ
క్కకేళీలు పూలగుత్తులు నాచిరుపాత్రమున్నూ సమర్పించి
సగౌరవంగా సాగనంపాడు. అప్పటికే కాలాతీతంకావడంచేత
ఉపన్యాసకులను మాతోసహకరించిన బంధుమిత్రాదులను మరి
కొందఱుఅతిథులను ఆపి విందుజరిపేము.

తెల్లవారింది అన్యగ్రామాగతులు తిరుగుముఖంపట్టేరు.
అంతవఱకూ కళకళలాడేమాయిల్లు పెళ్ళిసగడడిసన్నగిలి నాగ
వల్లికళ ఆవహించినపెండ్లియింటిలా చిన్నపోయింది. జరిగినమ
హోత్సవంమాత్రం పెండితెరమీదచిత్రింలా నామసస్సులో
చిత్రంపబడింది.

భవద్విధేయుడు
నాదెళ్ల పురుషోత్తమశాస్త్రి

2	శ్వశ్రే	శుశ్రే
13	గొంతెత్తి	గొంతొత్తి
6	పెన్దచ	పెన్దచ
14	సంతమన	సంతక
2	నేశత్వం	నేశత్వం
4	నభాభి	నభంబు
8	నదా	కదా
13	దుర్భా	గాఢదు
14	విషాద	విషాద
16	బాదంగ	బాదంగ
15	నీర	నీర
20	యడుంగుగవ-పదద్వయము	
6	స్మర	స్మర
15	చీవ్యత	చీవ్యము
6	జందిర	జందిర
17	పెన్దచ	పెన్దచ
1	పెన్దురు	పెన్దురు
6	జెంది	జెండి
1	దుండీర	దుండీర
2	గాంచి	గాంచి
3	సామీప్య	సంవీత
11	లేకగాం	లేకకాం
18	రమీయంపు	రుచిందేలు
	బ్రవాళ	ప్రచార
8	సుతిలస్మ	తలకారక
11	గాకగొం	గాకగొం
1	పెన్దపా	పెన్దపా
10	బాధము	బాధము
3	పెను	పటు

11	పుఘ	పుఘ
56	7 మదుపంబు	యధుపంబు
	17 పెన్ద	తత్క
57	1 పెన్దమః	పెన్దమః
	10 నూపణం	నూపణం
	12 బద్ధించు	బద్ధించు
58	18 చెన్దపా	సత్తపా
64	19 కిదా	కుదా
66	3 సమేతమో	సమేతమా
	11 వాఘ్వా	నాఘ్వా
	ద్ద్రంభ	ద్ద్రంభ
68	11 నంచ	నంచ
	13 కామద్వం	కామద్వం
70	2 సద్విజ	సద్విజ
	19 నేంభ	నేంభ
73	1 పెన్దపా	పెన్దపా
77	11 స్థితి	స్థితి
78	7 ద్యుతుల	ద్యుతుల
79	16 త్రపస్వ	త్వపస్వ
83	15 వైతూర్ణ	వైతూర్ణ
85	17 నవి	నవి
92	2 వయచు	వయచు
95	13 నమ్మన	నమ్మన
96	14 క్కాలనగ	క్కాలనగ
97	6 పెన్దూర్వ	పున్దూర్వ
101	20 వదభ్ర	వయాభ్ర
	నాభివంతు	శింగొల్లు
107	16 గురింజ	గురిజ
109	14 పెనగ	లెనగ

మఱియుం గలవాని జదువరులు సవరించుకొనఁగలరు.

